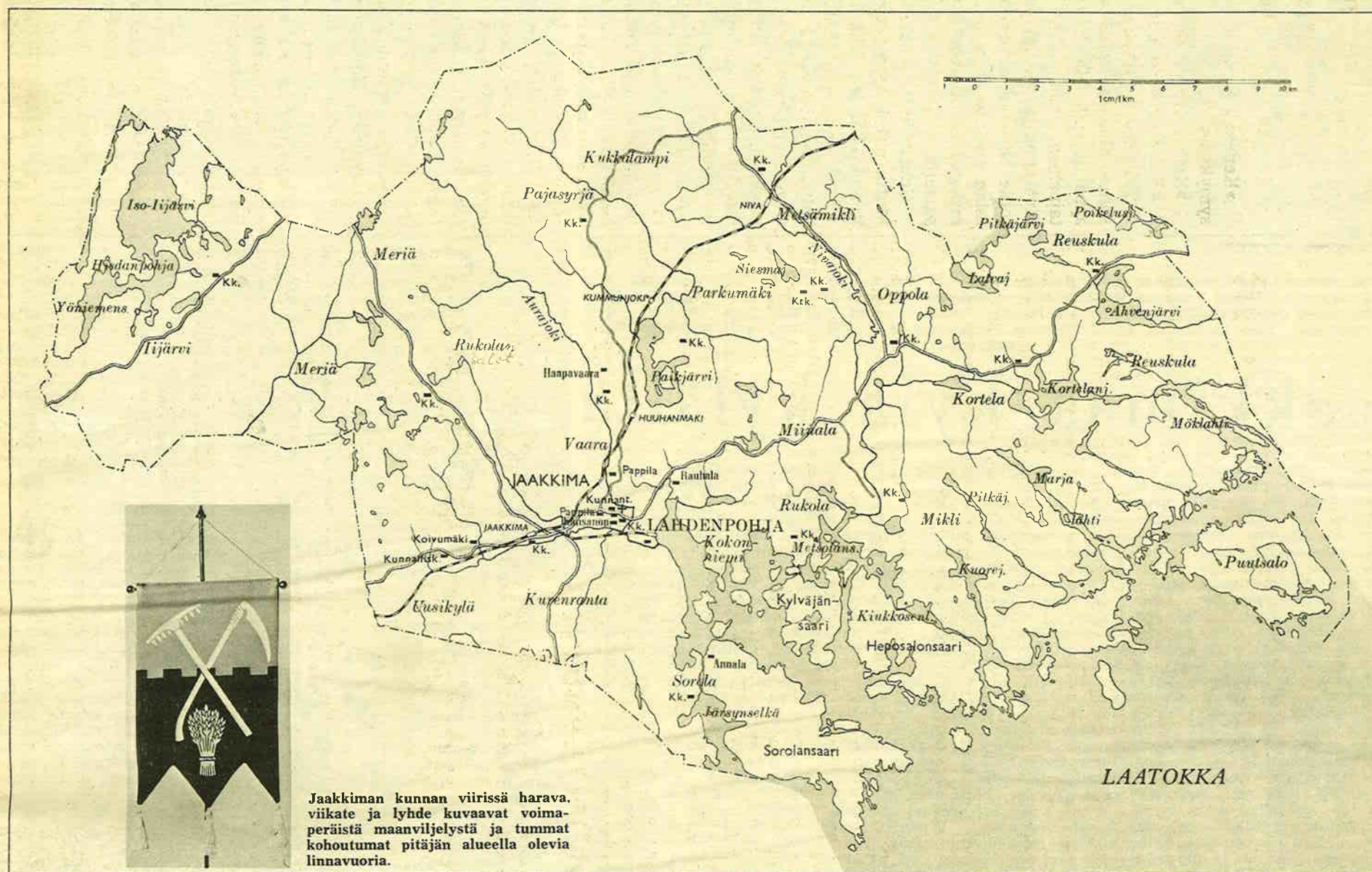

Jaakkima — Lahdenpohja

Vauras pitäjä — idyllinen kauppala

Suur-Jaakkima ja sen kirkonkylä Lahdenpohja sijaitsivat Laatokan luoteisrannikolla ja rajoittuivat Sortavalan, Uukuniemen, Parikkalan ja Uukuniemen pitäjiin. Pinta-ala 500 km². Suurin pituus luoteesta kaakkoon 45 km ja leveys koillisesta lounaaseen 30 km. Luonto oli erittäin vaihtelevaa salmineen ja kalliorinteineen. Jaakkima oli entinen lahjoitusmaapitäjä. Karjanhoito kehittyntä ja kalastus tärkeä elinkeino.

Pitäjän halki kulki n.s. Karjalan rata sekä samansuuntaisesti Viipurin—Sortavalan valtamaantie. Pitäjässä oli 15 kansakoulua ja kotiteollisuuskoulu. Jaakkima jakaantui kahteenkymmeneen kyläkuntaan. Pitäjän alueella oli yli sata järveä ja lampea.

Lahdenpohjan kauppala perustettiin vuonna 1923. Sinne haarautui rautatie 5 km päästä Jaakkiman asemalta. Kauppala oli tunnettu vanhana kaupapaikkana ja kuuluisa talvimarkkinoistaan. Satama tunnettiin Laatokan suojaisimpana syväsatamana, jonka väylän pituus oli 12 km ja syvin kohta 96 metriä. Kauppalassa toimi 8-luokkainen oppikoulu, kaksi kansakoulua ja kristillinen kansanopisto.

Jaakkima ja Lahdenpohja olivat myöskin tunnettuja varuskuntapaikkakuntia Rannikkotyöstörykmentti 3:n sijaitessa Rauhalan kankaalla ja Viipurin rykmentin Huhhanmäessä. Suurin teollisuuslaitos Laatokan Puu Oy sijaitsi sataman vieressä ja se työllisti 300 henkeä.

Tuli evakuoimiskäskey

Rauhan solmimisen aattopäivänä tapahtui se, josta pelontuntein kuiskailtiin ja ajateltiin, mutta jota ei odotettu: tuli evakuoimiskäskey. Sitä ennen oli ollut kova pommitus, kohteina Jaakkiman aseman seutu tienhaarasta-Meriän suuntaan. Tykkien jylinä kantautui alati lähestyviltä rintamalinjoilta. Pelonsekaista epävarmuutta kaikesta tulevasta. Niissäkin oloissa toiset olivat optimistisia toiset eivät. Pessimistejä pidettiin arkoina, optimisteja liian hyväuskoisina. Tämän laatuiset olivat tunnelmat rauhanteon aattopäivänä Jaakkimassa ja Lahdenpohjassa, muisteli tapahtumia kunnan palopäällikkö ja evakuoimistehtäviä hoitanut Alfred Valtonen.

Olimme kunnan upo uudessa toimistossa kunnansien Olli Leinosen, Yrjö Kuokkasen, Matti Hyppösen, Jaakko Uimosen ja Toivo Tapanaisen kanssa. Vaihdoimme mieltäniä ajatuksia aivan kuin alkavaa myrskyä peläten. Keskustelu pyöri ympyrää, mitä tehdä, miten menetellään jos Puntarointi keskeytyi, puhelin soi. Vastasin siihen ja sain käskyn mennä pikaisesti vs. päällikön puolelle. Aavistin pahinta, enkä suotta. Käsky kuului: evakuointi käynnin heti ja kaikki alle 16 v. ja yli 60 v. sekä sairast pois alueelta nopeasti ja viimeistään aamuun men-

nessä. Autoja ja hevosia ei saa käyttää. Kovaa tekstiä. Katsotin, ettei tehtävää esitettyssä muodossa voisi millään toteuttaa ja suorastaan kieltäydyin ajamaan avuttomia ihmisiä maantielle 30 asteen pakaseen ja tuiskuun, vieläpä ilman kyytiä. Ehkä tästäkin johtuen tuli kohta määräykseen helpotus: Väki kerätään kylissä kouluille yön aikana ja vasta aamuun valjetessa lähdetään liikkeelle. Myöskin hevosten käyttö sallittiin. Silloin alkoivat "puhelinlangat laulaa" ennätysmäisesti. Jokaiseen kylään annettiin tieto lähdöstä ja siellä vastuussa olevat määrättiin astalle. Huomattava osa hevostuomista lähtikn matkaan jo aamuhämärässä mukanaan vain aivan välttämätön. He saivat radiosta tiedon rauhan raskaista ehdoista vasta nykyisen rajan tällä puolella, joten paluumahdollisuuksia ei enää ollut.

Nämä ajatukset palautuivat mieleeni kun kolmen vuosikymmenen jälkeen 13. päivänä maaliskuuta klo 11 kokoonnuimme Ilmajoella vainajien muistomerkeillä. Pieni joukko vietti hiljaisen hetken, ei puhuttu, ei laulettu, jokainen ajatteli omiaan. Tapahtumat olivat vielä herkässä muistissa. Emme olleet katkeria tapahtumalle kolmen vuosikymmenen takaa, emme hautooneet kostoja. Muistelimme vain rakkaitamme siellä maallisen ja ikuisuuden rajan takana. - A. T.

Jaakkiman kunnan viimeinen valtuusto, istumassa vas. Jaakko Kuokkanen, Olli Leinonen, Yrjö Kuokkanen, Heikki Lahtinen, Olli Jerkku. — Seisom. vas. Juho Jaatinen, Heikki Haakana, Matti Tuovinen, Antti Puputti, Matti Tiilikka, Pekka Levenon, Jaakko Ahokas, Juho Huolman, Emil Tarkkonen, Eino Laakkonen, Lauri Virtanen, Toivo Tapanainen, Olli Natri, Antti Kaksanen, Antti Tuukkanen.

Jaakkiman viimeinen kunnallislautakunta v. 1939, istumassa vas. Antti Heinonen, Väinö Vanhanen, Olli Leinonen, Simo Kosonen, Simo Pipatti, seisomassa: Toivo Tapanainen, Olli Natri, Lauri Pitkänen, Antti Sinkkonen ja Juho Jaatinen.

Jaakkimaa kylä kylältä

Lahdenpohjan kauppala luoteeseen 20 km päässä sijaitsi Iijärven kylä. Se rajoittui viiteen pitäjään: Lumivaaraan, Kurkijokeen, Parikkalaan, Saareen ja Uukuniemeen. Kylä sai 1900-luvun alussa kansakoulun. Siellä toimi Osuuskassa, Osuuskauppa ja meijeri. Noin penikulman pituinen kalainen Iijärvi antoi maisemille kauneutta. Iijärven kylä oli siinä erikoinen, että sieltä oli kaksi kansanedustajaa, joista ensimmäinen oli liikemies Mikko Leinonen, joka edusti silloista maalaisliittoa vuosikymmenen. Hänen jälkeensä hoiteli eräitä vuosia edustajan tehtäviä kylän kansakoulunopettaja Jaakko Loppinen. Tunnettuja kunnallismiehiä olivat Olli Leinonen (vanhempi) joka oli kunnallisissa ja seurakunnallisissa pyrkimyksissä aina mukana. Hän oli aikanaan kylän tunnustettu johtaja ja tarmokas asioiden ajaja. Muista kylän kunnallismiehistä mainittakoon Pekka Väisänen, Abram Savolainen, Juho Huolman ja Olli Leinonen nuorempi, olivat 1930-luvun niimekkäimpiä iijärveläisiä kunnallismiehiä.

ASEMAN ALUE

Jaakkiman aseman alueen ympäristön muodostivat Sorolan, Kurenrannan ja Kokkonniemen kyliin kuuluvista salopalstoista. Piitsamon kankaaksi kutsutulle alueelle muodostui huomattavampi asutus vasta Karjalan radan valmistuttua vuonna 1893. Vuonna 1911 valmistui Jaakkiman asemalta 4 km pitkä haararata Lahdenpohjan satamaan. V. 1915 perustettiin Jaakkiman asemalle kansakoulu. Nuorisoseuratyö oli voimakasta asemanseudulla. Jaakkiman nuorisoseuran alaosa perustettiin v. 1916. Osastoa johti pitkän ajanjakson opett. Heikki Haakana. Osastolla oli pariin otteeseen kuoronkin. Jaakkiman rautatieasema oli erittäin komea ravintoloinen. Vastapäätä asemaa vaikuttivat pitkän ajanjakson kauppias Jaakko Paganus ja hänen toimeilias ja vieraanvarainen emäntänsä Anna. J. V. Taskinen tunnettiin innokkaana nuorisoseuramiehenä, ystävällisenä rautatievirkamiehenä ja sittemmin innokkaana liikemiesmiehenä. Uudenkylän koulun taloudenhoitajana, erilaisten rakennusten suunnittelijana ja työnvalvojana tunnettiin ratamestari Emil Nero koko pitäjässä. Eturivin kunnallismiehinä tunnettiin Teavetti Tuomainen, Kalle ja Matti Sihvonon sekä myöhemmin vaikuttaneita Oskari Kangasperko ja Antti Sinkkonen.

KOKONNIEMI

Parin kilometrin päässä Lahdenpohjan kauppala Sieklahden vasemmalla puolella sijaitsi kaunis pieni Kokkonniemen kylä. Nimensä mukaisesti kylä oli vesien ympäröimää, itäpuolella oli Mustalahti, pohjoisessa Mummolampi. Niemen kärjen muodosti Hiekkasalmen jatkona tunnettu Linnankanta, ehkä aikoinaan tärkeä puolustusasema. Maanviljelys oli kylässä vaurasta. Suurimmat talot Suoninen ja Simpura. Kalastus muodosti monessa talossa huomattavan lisäansion. Suurimmat nuottakunnat olivat Kotirannan ja Suonisen veljeksillä. 1910 luvulla toimi aikansa höyrysaha Tolkin niemessä. Muut kylän harrastukset keskittyivät kauppalaan läheisyydestä johtuen luonnollisesti sinne. Urheilua eri muodoissaan oli. Pienenkylän poikien harrasteena kotinurkilla. Kyläkuntien välisissä kisoissa olivat kylän pojat vahvasti edustettuna ja se olikin 1930-luvulla pitäjän voimakkaimpia kyliä vrsinkin skurheilussa. Kantajoukon muodostivat Simpurin veljekset Simo ja Jussi, Suonisen veljekset Emil, Antti, Matti ja Veikko, Perkkalan pojat Eero ja Toivo sekä Viljo Sihvonon. Kokkonniemeen puuhattiin sota-aikana myös koulua, mutta vallinneissa olosuhteissa hankkeja alkuaasteilleen. Kylän kanta-asukkaista olivat tunnetuimpia kunnallisissa ja seurakunnallisissa asioissa Tolkin vanhat veljekset ja Juho Simpura sekä myöhemmin kylään muuttanut Jaakko Sihvonon. Ammattimiehistä tunnettiin aikoinaan pitäjän parhaana räätälinä Juho Sinkkonen ja myöhemmin Simo ja Artturi Orpana.

KORTELA

Kylä sijaitsi 15 km Lahdenpohjasta Sortavalan tien suunnassa. Kylän helmi oli kaunis Kortelan järvi saarineen ja lahtineen. Kortela sai pitäjän toisena kylänä kansakoulun v. 1894. Siitä muodostuikin ajan saatossa kyläläisten harrastusten keskus. Lauluuoro, raittiusseura, marittayhdistys, lainakirjasto poistivat sen aikaisen nuorison vapaa-ajan ongelmat. Vanhempi väki oli vakavamielisiä ja siksi kylässä pidettiin paljon hartaustilaisuuksia. Myöskin maamiesseuran toiminta oli vireää. Kyläläisten arkisten aherrusten kohokohdiksi muodostuivat syksyisin emäntä- ja isäntäpäivät, raittiusjuhla, marittojen joulujuhla sekä myyjäiset kevättalvella,

perinteellinen äitienpäiväjuhla keväällä, joihin kyläläiset saapuivat aina suurella joukolla. Vuonna 1909 perustetulla raittiusseuralla oli oma pieni talokin.

Kylän tunnetuista ja pitkäaikaisista kunnallismiehistä mainittakoon Jaakko Kuokkanen, Simo Teräväinen, Tuomas Toro, lautamies Tuomas Kuusmanen. Pitkäaikaisena pyhäkoulutyöntekijänä toimi Matti Kuusmanen sekä kansakoulunopettaja Anna Kõnönen, joka antoi kyläkunnan harrastuksille koko elämänsä.

KURENRANTA

Kylä sijaitsi Lahdenpohjan kauppalaan liepeellä ja siitä siirtyi huomattava osa aluesiirrossa kauppalaan. Kylä rajoittui kilometrejä Laatokkaan ja n.s. Kapsen rannan hiekalla ollut uimaranta oli suosittu uimapaikka. Se tuli aikaisemmin tunnetuksi juhannusjuhlien pitopaikkana. Kylän nuorison harrastukset keskittyivät kauppalaan sen läheisyyden ansiosta. Kylän tunnettuja kunnallismiehiä olivat kylän suurimman talon omistaja Antti Kopsa, Matti Terävä, herastuomari Simo Pipatti ja opettaja Juho Pelkonen.

LAHDENPOHJAN KYLÄ

Sieklahden pohjukassa ja sen ympäristössä sijaitsi aikoinaan kylä, josta vuonna 1882 muodostui Jaakkiman kauppa- eli kirkonkylä omine järjestyssääntöineen. Se oli ollut jo 1600-luvulta lähtien tunnettu markkinapaikka ja joka 1924 julistautui kauppalaaksi. Lahdenpohjan kylä supistui kun-

tauudistuksen johdosta melko pieneksi. Kun 1930-luvulla valtio osti tohtori Winterin omistaman Rauhalan kartanon, jonka maille sijoittui Rannikkotyöstörykmentti 3, tuli kylään uutta eloa. Komea kasarmirakennusryhmä kohosi kauniille männikkörinteelle ja ympäristöön tuli joukko nykyaikaisia asumuksia rykmentin henkiökunnalle.

Varsinaisia maanviljelijöitä oli kylässä vähän. Huomattavimmat niistä olivat nimismies Simo Palvolan omistama Lautamäen tila, joka oli ollut Paganuksen suvun hallussa 300 vuotta. Aivan kauppalaan rajalla omisti nykyinen taloustirehtööri Tommi Kilpiö vuodesta 1922 lähtien aikoinaan Paganuksen suvulle kuuluneen "Tuomaalanmäen" tilan, mikä historiatietojen mukaan on ollut v. 1636 kirkkoherra Simon Paganuksen pappilana. Kauppalaan läheisyyden takia sulautuivat sekä RT 2:n henkilökunnan että kylän asukkaiden harrastukset mainitun keskuksen rientoihin.

METSÄMIKKI

Pohjoispuolelta Uukuniemen pitäjää sivuva Metsämikki kuului pitäjämme suurimpiin kyliin. Sen pohjoisen osan muodosti Nivan aseman seutu. Rädyn notko — kylän keskeisin osa — sijaitsi 3 km Nivan asemalta etelään. Rädynmyllynnotkon asukkaat olivat muuttaneet Kuokkaniemeltä n. 150 vuotta sitten. Talon jakaantuessa ilmestyi notkoon uusia samman suvun taloja, joita nimitettiin Alapihaksi, Yläpihaksi, Pelon Rädiksi ja Aholaksi. Kosken ansiosta alkoi kyläkunnalle ilmestyä teollisuutta, jota edustivat lastuvillatehdas, sahalaiteos ja nahkatehdas, jotka vuosikymmenien aikana muuttivat usein omistajaa. Myllynnotkossa oli muutakin liiketoimintaa, mm. Jaakkiman Osuuskaupan myymälä sekä usein omistajaa vaihtanut yksityiskauppa, jonka viimeksi omisti kauppias Eero Rätty. Myllylaitoksen suunnitelmat supistuivat toiseen cvakkolähtöön. Metsämikissä oli toinenkin mylly, Antti ym. Uimosten omistama, sijaiten Uimosen ryhmässä. Siesman järven lähellä toimi miesten kotiteollisuus-koulu. Metsämikki oli pitäjän vahvin hiihtokylä ennen talvisotaa, vahvimpina valtteina veljekset

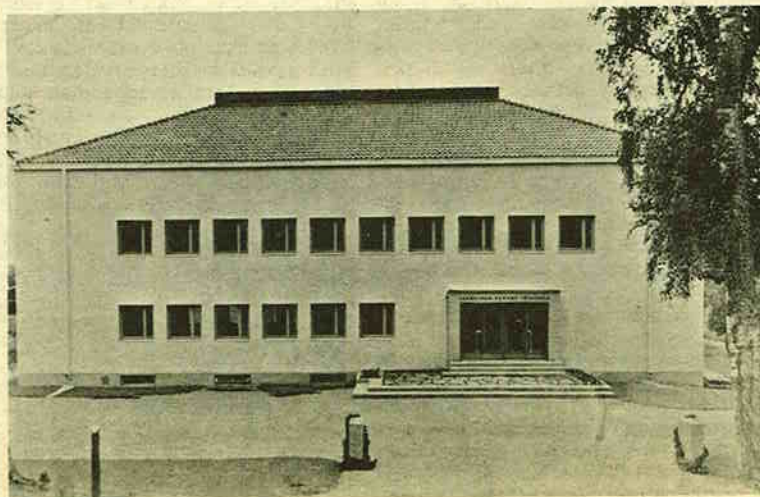
Eero ja Martti Uimonen, Arvi Lötjönen, Emil Huolman sekä naisista Martta Lötjönen. Uskonnollisia perinteitä pidettiin arvossa ja vaalittiin kodeissa ja koukouksissa. Kristillinen poikatyö, NKY:n toiminta sekä lähetystyö saivat lämmintä kannatusta. Kylässä toimi elinvoimainen Kisan alaosa, sk:n kyläosa sekä aikoinaan lauluuoro. Pitkän päivätyön tehneistä kunnallismiehistä jo viime vuosisadalta mainittakoon erityisesti Antero Veijalainen, joka oli kyvyltään huomattavasti aikalaistaan edellä. Myöhemmin kirkonisäntänä ja monipuolisena kunnallis- ja osuustoimintamiehenä esiintyi vuosikymmenien ajan Matti Lappalainen.

MERIÄ

Jaakkiman asemalta 10 kilometriä Uukuniemen suuntaan sijaitsi pitäjän pienimpiin kyliin kuulunut Meriän kylä. Kylä rajoittui Uukuniemen pitäjän Sikopohjan ja Parikan kyliin. Maanlaatu oli hiekkaperäistä. Kyläkunnan niityt olivat Vehksuo-nimisellä ulkopalstalla 15 km Nivan rautatie-aseman ja Kukkalammin kylien välisellä alueella. Niitty oli aikaisemmin heikosti kasvavana luonnonniittyä, mutta oli viimeisinä vuosina melkein kokonaan viljeltynä. Maanlaadun ja ulkopalstojen etäisyyden takia olivat maan ja karjatalous kylässä keskeisempiä tahtoa heikompi tasolla. Kylän alueella oli useita lampia, jotka jakoivat kylän kahteen ryhmään, "Pitkäsen ryhmään" ja "Perämetseen". Pitkäsen ryhmä oli Jaakkima-Uukuniemi maantien varrella ja Perämeri noin 2 km Iijärven Vaskilampien vesijättö-alueella päin. Kummassakin kyläosassa oli 20 taloa, Mikin kylän metsäpalstoille sijoittuneet uutis-asukkaat mukaan luettuna.

Meriäläinen talollinen Juho Berg omisti Nääsjärven rannalla vehnämyllyn sekä kotitarvesahan. Kun kylä ympäröivät erittäin suuret metsäalueet, liikkui siellä vuosisadan vaihteessa vielä karhuja, jotka verottivat talojen karjaa. Niihin aikoihin kiertettiin talvella karhuja ja ammuttiin makuulta. Kylässä oli siihen aikaan useitakin karhunkaatajia, mutta taitavin heistä oli ollut Lauri Pitkänen eli "Katidin Lauri", jonka tuvan orrella karhupyyssy ja omatekoinen keihäs olivat vielä hänen kuolemansa jälkeenkin.

Kylän väestö oli erittäin sopuisa ja vieraanvaraista. Aikoinaan oli kylän taitavimpia johtomiehiä herastuomari Lauri Pitkänen, joka toimi kyläkirjurina, pyhäkoulunopettajana ja veisujohtajana sekä hartaustilaisuuksien pitäjänä kuolemaansa asti. Hänen jälkeensä kuului kylän johtomiehiin hänen poikansa herastuomari Antti Pitkänen, Pitkäsen ryhmässä Juho Pitkäsen talossa oli majatalo, "kestikievari", siihen saakka, kun majatalot Karjalan radan valmistuttua lakkautettiin. Kievarin taitavana emäntänä toimi useita vuosikymmeniä Regina Pitkänen, "Riikät", kuten häntä kyläläisten keskuudessa nimitettiin. Kansakoulu, joka saatiin 1920, muodostui kylän harrastusten kodiksi. Siellä pidettiin

V. 1939 valmistunut uudenaikainen Jaakkiman kunnan toimitalo.

Paikjärven sekakuoro. Edessä oikealla johtaja op. Helena Ollikainen.

Oppolan kylän kotiopintolaisia.

Miklin ja Rukolan emäntiä ja tyttäriä ompeluseurassa 1920-luvulla Kukkassaaren vanhassa koulussa.

kaikki kylän valistustilaisuudet ja sinne sijoitettiin opettajain johdolla eri tavoin kerätyillä varoilla hankittu kirjasto.

MIINALA

Noin 10 kilometriä kauppalasta Sortavalan suuntaan sijaitsi Miinalan kylä. Se oli vaurasta maanviljelysseutua ja sen asutus jollakin tiloilla hyvin vanhaa. Vanhimpiä sukuja ovat Lappalaisen, Kankaan-Uimosen ja Lötjösen suvut. Sortavalaan menevältä valtatieltä haarautui kaksi tietä Mikliin, toinen lähti Kankaalta alakylän kautta ja toinen Vallinkosken kautta. Rukolan rajalla oli Sinkkosken rinne, jossa oli muutamia Miinalan taloja. Lähellä Nivan asemaa oli Miinalan salo, jossa oli kahdeksan taloa ja 3-4 kesämökkiä, joissa asuttiin vain tilapäisesti jokin aika vuodesta. Kylän halki virtasi joki, joka las-ki Laatokkaan. Sen ylimenopaikkana oli Iivansilta.

Viimeisinä vuosikymmeninä eli Miinalan kylä voimakasta taloudellista nousukautta. Viljelykset laajenivat ja voimaperäistyivät, tilat saivat uudet tai asiallisesti korjatut rakennukset. Tilojen hehtaarisadot ja karjan maitomäärä kohosivat. Kylässä oli kaksi taloa, joissa peltoala yli 35 ha, kolme tilaa yli 25 ha ja useita 15 ha

tiloja. Miinalassa toimi 15 vuotta puimakoneyhtymä vuodesta 1926 lähtien. Maalaisliiton paikallis-osasto toimi ja toiminta jatkui väestön siirtoon saakka. Osaston esimiehinä toimivat Juho Enkenberg-Eeronketo, Matti Laapotti ja Matti Jääskeläinen. Ensimmäisen evakkomatkan jälkeen Miinala sai kuppaliikkeen, Osl. Laatokan perustaessa myymälän Miinalaan. Hartauskokouksia pidettiin kylässä usein, puhujina pääasiallisesti matkapuhujat, joskin paikallisena puhujana esiintyi vuosisadan alkupuoliskolla Pekka Jääskeläinen. Hän oli taitava sanan käyttäjä ja aikansa valistuneimpia kyläläisiä. Myöhemmistä puhujista mainittakoon kirkonisäntä Matti Lappalainen. Harrasta kuulijakuntaa oli tavallisesti tuvan täydeltä. Pyhäkoulutyö oli arvossa ja toiminnassa ainakin vuosisadan alusta alkaen. Ensimmäisenä opettajana toimi Pekka Jääskeläinen ja sen jälkeen Anna ja Jaakko Kervinen sekä Anna ja Juho Lötjönen. Kylän keskeisimpiä henkilöitä ovat olleet mv. Pekka Jääskeläinen, Juho Enkenberg-Eeronketo ja kirkonisäntä Matti Lappalainen. Nuoremmissa valtuustonruheenjohtajia mv. Jaakko Uimonen. Nämä miehet esiintymisellään jollakin tavoin muita voimakkaammin vaikuttivat ympäristöönsä.

MIKLIN KYLÄ

Lähes neljänneksen pitäjän pinta-alasta käsitti suurin kylä Mikli. Isojaossa oli kylän alueesta muodostettu 50 maakirjataloa. Kantatiloista halkomisten jälkeen nousi kylän talojen luku lähes kahteen sataan. Näistä suurimmat olivat ostojen ansiosta Kolkan perillisten, Jugan ja Halosen tilat. Mikli oli maataloustuotteisiin nähden omavarainen. Kalastuksella oli elinkeinona huomattava merkitys. Väestöstä oli huomattava osa kr.katolisia, joilla oli kylän keskellä oma kirkko ja hautausmaa. Eri uskoisuudesta huolimatta vallitsi väestön keskuudessa kunnioitukseen pohjautuva yhteisymmärrys, minkä vuoksi kylässä pidetyt hartaustilaisuudet muodostuivatkin yhteisiksi. Suuresta koosta johtuen kylä jakaantui moniin pikkutaajamiin kuten Kiukkosenniemi, Sopennurkka, Farikan ja Kuismasen ryhmät. Kylän kansakoulu oli pitäjän suurimpia ja vanhimpia. Miklissä toimivat taloudelliset yhtymät Osuuskauppa, Osuuskassa, posti-toimisto, puhelinkeskus, Kolkan perillisten mylly, kotitarvesaha ja sähkölaitos, Kiukkosen niemellä Matti Kiukkosen tiilit tehdas, yhdistyksiä Kisan, sk:n ja lottien alaosastot, marttayhdistys, kirjasto-ompeluseura sekä Miklin piirikirjasto.

Pitäjän päivätyön kunnallisella ja osuustoiminnallisella saralla ovat mikliläisistä tehneet ennen kaikkea mv. Emil Tarkkonen lähes puolen vuosisadan aikana. Siitä voisi kirjoittaa vaikkapa kirjan. Vanhemman polven kunnallismiehiä olivat mm. Matti Tapanainen Kiukkosen niemellä ja Jaakko Ahokas Sopennurkalta. 1920-luvulla tuli kuvaan monella tavalla mv. Väinö Vanhanen monitahoisena kunnallis- ja osuustoimintamiehenä, verolautakunnan jäsenenä ja kirkollismiehenä. Opettaja Kaarlo Karivaara oli paljon myöskin käytetty voima tilintarkastajana ja osuustoimintamiehenä.

NIVA

Jaakkiman pohjoisimman kylän Nivan nimi muodostui rautatie-aseman mukaan, vaikka maat kuuluivatkin etupäässä Parkonmäen ja Metsämiklin kyliin. Kylän lävitse virtasi Miklin joki. Pääasiallisena väestönä olivat pientilalliset. Kauppaliikkeitä oli Uukuniemen Osuuskaupan päämyymälä sekä sotien edellisinä vuosina Ol. Laatokan sivumyymälä sekä yksityiskauppa. Sivistysharrastuksia kylässä oli vaikka ne eivät aina tulleet yhdistysasteelle. Aikoinaan toimi pienen aikaa Kansallis-Nuorisoseuran Nivan osasto. 1930-luvulla perustettiin kylään Kisan alaosasto, joka etupäässä talkootyönä hankki urheilukentän.

Kylän väki oli vakavamielistä huomattavalta osalta. Kun kirkkomatka oli pitkä, heräsi vähitellen ajatus oman rukoushuoneen hankkimisesta. Kun hanke sai kannatusta, perustettiin Nivan rukoushuoneyhdistys, jonka pääjärjännä oli oman talon hankkiminen. Kevättalvella 1929 ostettiin maalaistalo joka talkootyönä siirrettiin Nivalle. Varoja ei ollut kuin tuhat markkaa. Yhdistyksen johtokunta, johon kuuluivat Jaakko Ahokas, Juho Sihvonen, sähköttäjä Yrjö Äikäs ja opettaja Ida Äikäs, hankki lainan ja talo valmistui saman vuoden syksyllä. Siellä pidettiin hartaustilaisuuksia, joissa puhuivat seurakunnan papit ja matkapuhujat. Samoin siellä kokoontui opintokerho, naiskuoro ja monet muut. Niva sai v. 1925 kansakoulun, jota pidettiin alkuun rukoushuoneessa. Vuonna

Miklissä sijainnut kreikkalaiskatolisten kirkko.

1938 kylä sai uuden koulun, jonka jälkeen rukoushuone kunnostettiin yksinomaan omia tarkoituksia varten.

OPPOLA

Kylä sijaitsi 15 km Lahdenpohjasta Sortavalan suuntaan. Sen halkaisi valtamaantie. Meijerin ja tarkastusyhdistystoiminnan ansiosta Oppola kohosi pitäjän parhaisiin kuuluvaksi karjatalouskyläksi. Kyläläisten harrastukset keskittyivät luonnollisesti 1917 valmistuneelle koululle. Ensimmäinen opettaja Ella Raninen oli innokas ja väsymätön nuorten ohjaaja perustamassaan opintokerhossa. Urheiluharrastuksesta vastasi urheiluseura Pilke. Hengellisessä toiminnassa oli voimakkaana Rengqvistin herätysliike, joka sinne oli levinnyt naapurista Kuokkaniemeltä. Kotikylän puhujista kunnioitettiin erikoisesti Simo Hyväristä. Hän puhui paitsi omalla kylällä myöskin kauempana, jopa rajojen ulkopuolella. Pyhäkoulutyö pidettiin hyvin tärkeänä ja arvossa. Pitkäaikaisina opettajina toimivat Matti Hyvärinen, Inga Tolkki, Juho Kosonen ja Beata Kammonen-Hyvärinen. Oppolan tunnetuimpia kunnallis- ja osuustoimintamiehiä oli Simo Kosonen, joka otti osaa myöskin seurakuntaelämään. Olli Nukarisella olivat samat harrastukset. Hän oli myöskin erittäin taitava maanviljelijä, jonka hyvin hoidetut viljelykset herättivät ihastusta. Kylän patriarkka oli 97-vuotiaana pois mennyt Simo Uimonen, joka oli monessa suhteessa naapureilleen hyvänä esimerkkinä.

ITÄINEN PAIKJÄRVI

Paikjärvi — sen nimisen kylän jakoi kahtia 3 km pitkä järvi. Järven eteläpäässä sijaitsi Huuhamäen asema ja Viipurin rykmentin kaunis kasarmialue. Pohjoisessa Kummunjoen pysäkki. Itäinen Paikjärvi sai yhteisen koulun Parkonmäen kanssa v. 1919 tilapäisiin tiloihin. V. 1924 valmistui uusi koulu, josta muodostui kaikkien kyläläisten hyvien harrastusten kokoontumis- ja toimipaikka. Siellä järjestettiin raittiusjuhlat, hartaustilaisuudet, joulu- ja äitienpäiväjuhlat, joissa aina oli huoneet täynnä väkeä. Raittiusviikolla 1925 perustettu Paikjärven Raittiusyhdistys toimi erittäin vireästi järjestämällä juhlia ja retkiä. Yhdistyksellä oli monia alaosastoja, joista toimeilain oli naiskuoro opettaja Aune Oksanen-Miikkulaisen johdolla. Kirjasto, opintokerho, voimistelu-seura ja käsityöillat olivat suosittuja työmuotoja. Osuuskassa toimi myöskin kyläkunnalla, samoin sonnnyhdistys »Nupokyyttö». Piirin taloudelliseen asemaan vai-

PAJASYRJÄ

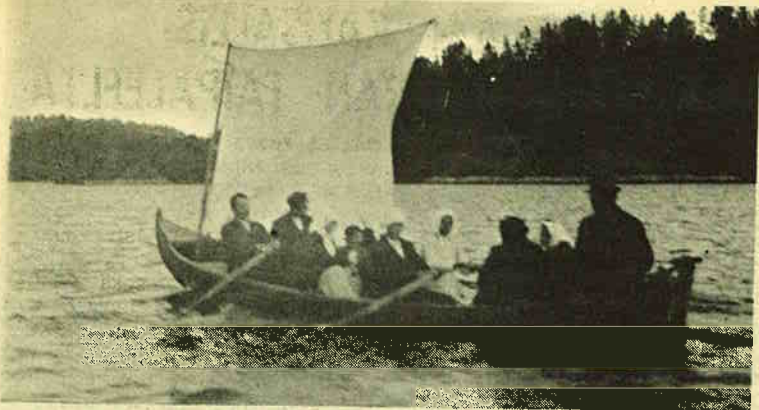
Jaakkiman pohjoisessa laidassa noin kymmenen kilometrin päässä Lahdenpohjan kauppalasta, kohoiti laajan metsäalueen keskellä Pajasyrjän kylä, jonka kanssa rinnan mainittu Kukkalampi eri asutusryhmänä kuului saman kylään. Maanviljelyksen ohella oli talvisin rahdin ajo kolmen kilometrin päässä olevalle Kummunjoen pysäkille huomattava lisätulo. Karjan tuotanto valmistettiin kotona voiksi, kun kylässä ei ollut meijeriä. Kylässä toimi kansakoulu. Pienteollisuuttakin oli, sillä noin kilometrin koululta Kukkalammilta päin toimi Välikosken mylly ja kotitarvesaha, jossa kylän viljat jauhettiin ja tulkittiin sahattiin laudoiksi. Kylään oli Nivan asemalta vakituinen postinkanto kolme kertaa viikossa.

PARKONMÄKI

Kansan muistitieto kertoo, että erään muinaisen sodan riehuessa Paikjärven itäpuolella, vaimot ja lapset pakenivat, itkivät ja parkuivat itäkoilliseen mennessään. Tästä johtuen paikkaa alettiin nimittää Parkonmäeksi isojaon aikoihin, josta kuitenkin yleisesti käytettiin Parkonmäki-nimitystä. Parkonmäen kylä oli pitäjän pienimpiä, ehkä pienin pinta-alaltaan sekä asukasluvultaan sen jälkeen, kun kylän ulkopuolella Nivan aseman seudulle oli rautatien vaikutuksesta vuosikymmenien aikana kasvanut pääkylän suuruisen Nivan kyläksi nimetty asutus-

Kirkonkylän kesällä 1927 palanut koulu.

Näin tekivät saaristolaiset kirkkomatkat ennen vanhaan. Kuvassa Rukolan Valtosen kirkkovene purjemyötässä.

alue. Vaikka Parkonmäelle oli kauppalasta matkaa vain 9 kilometriä, jäi se syrjäisen sijaintinsa vuoksi melko huomaamattomaksi Paikjärven itäisen kylän ja suuren Metäsmäkin välialueella. Kylässä oli kaikkiaan 17 taloa, joista puolet melko pieniä, asuntoviljelystiloihin verrattavia. Parkonmäki oli niin maanviljelyskylä, ettei siellä ollut ainoatakaan teollisuuslaitosta, eikä ammattikäsitöläisiääkään muita kuin itseopiskellut kelloseppä Antti Mustonen ja Simo-poikansa kanssa. Pieniuutensa takia ei kylässä ollut koulu, vaan se kuului Paikjärven itäiseen koulupiiriin. Sinne suuntautuivat myös kylän nuorten sekä aikuistenkin harrastukset. Karjalnhoitoon kiinnitettiin kylässä suurtahuomiota. Niinpä siellä olivatkin pitäjän suurituottoisimmat ja puhdasrotuisimmat karjat, jotka tavallisesti palkittiin näytelyissä ja kilpailuissa parhailta palkinnoilla. Kylän suuri poika Paavo Kilpiö oli kaikessa esimerkkinä uudenaikaisiin viljelystapoihin ja karjanhoitomenetelmiin. Niinpä hän joutuikin oman ammattialansa kaikkiin pyrkimyksiin mukaan luottamusmiehenä. Maamiesseuran esimiehenä hän toimi 30 vuotta, mantaalilautakunnan 20 vuotta, samoin osuuskassan ja osuuskunnan hallintoelämässä, osuusmeijerin ym. johtokunnissa.

REUSKULA

Kylä sijaitsi aivan pitäjän koillisreunassa Sortavalan rajalla, ulottuen myöskin Laatokkaan. Reuskula oli monine järvineen kauneudestaan tunnettu ja sen maisemat esittäytyivät kylän halkaisemalle valtamaantielle. Asukkaita, jotka olivat melkein kaikki maanviljelijöitä, oli 104 taloa. Meijerin ja lukuisten muiden osuuskuntien avulla menttiin kyläkunnassa taloudellisesti eteenpäin. Osuuskassa ja Osuuskassa huolehtivat siitä, että raha- ja muut asiat pyörivät kaikkia tyydyttävästi. Kylä oli tunnettu erikoisesti runsaasta kotiteollisuudestaan, sillä peräti 18 talossa tehtiin käsitöitä. Reuskulan reet ja karrit olivat kuulua kauempanakin kuin kotipitäjässä. Tämä kaikki tapahtui etupäässä puhdetyönä. Taitavina reki- ja karrimestareina tunnettiin Pekka, Juho ja Jaakko Saikkonen sekä puuseppä Juho Auvinen. Antti Mustonen oli taitava veneentekijä. Naisväki kutoi kankaita ja teki käsitöitä. Marttayhdistys, joka perustettiin 1926, järjesti monenlaisia kursseja emäntien ja tyttöjen taidon kehittämiseksi. Henkiset harrastukset olivat kyläkunnalla myöskin etualalla. Vuonna 1905 perustettiin Lauluseura opettaja Rädyn toimesta. Seura toimi menestyksellisesti ja sillä oli oma talokin. Lauluseuran kesäjuhille saapui aina runsaasti väkeä, samoin kilpailuihin osanottajia Sortavalasta saakka. Jaakkiman sk:n ja Kisan alaosastot toimivat myöskin ripeästi ja kyläkunta tunnettiin jo vuosisadan alkupuolelta lähtien pitäjän parhaisiin kuuluvaksi. Myöskin Lotta-Svård-yhdistyksestä voidaan sanoa samaa.

Kylän posti kuljetettiin Lahdenpohjasta ja tunnetut postimiehet olivat vanhimmasta päästä Antti Majuri, joka kuljetti postin jalkaisin, myöhemmin hevosperillä kuljettivat postin Jaakko Majuri,

Heikki Sinkkonen sekä Juho ja Eino Kormanen. Reuskulaiset isännät olivat valistunutta väkeä ja osallistuivat myöskin kunnalliseen elämään. Vanhemmista mainittakoon Matti Natri, Jaakko Majuri, Jaakko Saikkonen, Feodor Kähkönen ja Kalle Sihvonon ja Olli Natri. Kylä oli jaettu neljään pyhäkoulupiiriin ja opettajista mainittakoon Jaakko Kormanen, Antti Majuri, Tuomas Saikkonen, Kalle Tikka, Katri Saikkonen, Eeva Auvinen, Anna Ropponen ja Maria Ropponen. Myöskin hartauskokoouksia pidettiin kylässä.

Möklähti muodosti kylässä oman alueensa kolmen kilometrin mittaisena lahtena. Siellä asui kymmenkunta perhettä. Seudun vanhin kunnallismies vaikutti jo viime vuosisadan puolella. Hän oli herastuomari Kaarlo Toro. Siellä vaikutti myöskin kyläosan vakituinen teurastaja ja Laatokan kyntäjä Pekka Käyhkönen.

BUKOLA

Kahdeksan saaren ympäröimänä kylänä Rukola oli vain 5 km päässä Lahdenpohjasta sen väylän vasemmalla puolella. Kulkuyhteytenä kesällä oli Sortavalan maantietä erottunut Rukolan kylätie, joka oli 5 km pituinen ja haarautui jokaiseen mantereeseen taloon. Kesällä olivat vesitiet enemmän suosittuja veneitä ja moottoreita käyttäen. Talvisin oli suora reitti Kokkonniemen poikki. Kylän saarissa oli paljon kauppalaisten huvila-asutusta. Saarista suurin oli Kylvään saari, jossa oli kolmannes kylän asutuksesta. Rukolassa oli aikoinaan kaksi meijeriä, jotka toimivat vain jonkin aikaa vuosisadan vaihteessa. Puhelinosuuskunta perustettiin -22 ja siinä oli parhaimmillaan 14 osakasta. Sonniusuuskunta oli kylässä myöskin 1930-luvulla.

Vapaista harrastuksista mainittakoon sk:n kyläosaston vireä toiminta sekä opettaja Juho Vanhasen perustama kyläkuoro, jossa kävi laulajia myöskin Miklin puolelta. Uskonnoillisia harrastuksia oli kylässä vankat juuret ja hartaustilaisuuksia pidettiin ahkerasti. Kansakoulu perustettiin aluksi Kukkassaareen Veijo Veijalaisen huvilalle. Myöhemmin sai kylä uuden ajanmukaisen koulun Kuusikkomäen viereen kylän keskelle. Koulu tuhoutui pommituksessa jatkosodan aikana. Naisväki piti ompeluseuroja, jotka olivat myöskin osittain yhteisiä mikiläisten kanssa. Rukolastakin muut vapaa-ajan harrastukset keskittyivät kauppalaan. Urheilua kylän pojat harrastivat voimaperäisesti ja siinä he olivatkin pistämättömiä koko pitäjässä. Monipuolisuutta osoittaa se, että eräänä vuonna kaikki kyläväestön seitsemän kiertopalkinnon voittot tulivat Rukolaan. Urheiluharrastus oli laajalla pohjalla, sillä parhaimmillaan kylältä lähti yhdeksän viestijoukkuetta kyläväestöön viestitiin kolmeen sarjaan, vaikka kylässä, ei ollut järjestäytynyttä urheiluseuraa. Pyhäkoulutyö oli myöskin vireillä. Vanhimmissa opettajista olivat pitkäaikaisia Matti Valttonen, Juho Hirvonen ja Anna Lötjönen. Kunnallismiehistä ja seurakuntatyössä mukana olleista näkyvimmat olivat vuosisadan vaihteen jälkeen Juho Hyppönen ja Samuli Tapanainen. Myöhemmin heidän poikansa Mat-

ti Hyppönen ja Toivo Tapanainen täyttivät heidän paikkansa monella tavalla. Myöskin Juho Hirvonen, Kalle Valttonen ja Simo Pekkonpoika Sinkkonen olivat käytyjä kunnallismiehiä. Suurimmat ja vanhimmat tilat olivat Hyppösen ja Jääskeläisen, jotka olivat olleet sukujen hallinnassa lähes 300 vuotta.

SOROLA

Sijaintipaikka oli 5 km Lahdenpohjan satamasta kaakkoon. Kylässä oli ollut asutusta jo 1500-luvulta alkaen ja näihin aikoihin kylä oli suurin ja mahtavin niillä seuduilla. Kylän halkaisi kahtia kilometrin pituinen kapea salmi. Sorola oli pienviljelijäseutua. Suurin tila oli Annalan kartano. Vasta Annalan Sahan perustamisesta lähtien kylään ja ympäristöön sijoittui tehdas-ym. työstä elatuksen hankkivia.

Kylän nuorisio oli jo viime vuosisadan lopulta lähtien hyvin aktiivista. Silloin Lauri Pelkosen aloitteesta pidettiin iltamia ja arpajaisia, joiden tuotolla hankittiin kyläkirjasto. V. 1908 perustettu yksityinen koulu vaati myöhemmin kyläkuntalaisten tukea, jolloin kirjaston täydennyshankkeet saivat väistyä. Kylän nuorten tukijoina ja edelläkävijöinä olivat Annalan nuoret sekä myöhemmin Sikiön Pekka, Matti ja Kalle-pojat. Kansakoulu oli kylän rientojen keskuksena ja varsinkin opettaja Niemisen aikana oli koululla vilkasta toimintaa. Hän perusti myöskin kyläkuoron. Kylässä toimi Osuuskunnan myymälä ja yksityinen kauppa. Kyläkuvaan liittyi lähinnä Annalan kartano ja Pelkoset. Tämän 11-päisen perheen lapset suoriutuivat hyvin kouluistaan, monet tavallista nopeemmin. Heistä tuli kaikkia lukeneita ja he ovat olleet huomattavissa yhteiskunnallisissa asemissa tohtoreina, maistereina, opettajina sekä huomattavina liikemiehinä.

Sorolassa vaikutti eri aikakausina muutamia tunnettuja kippareita. Eräs sellainen oli Juho Pitkänen, jota kutsuttiin myöskin kuvernööriksi persoonallisuutensa ansiosta. Laivan kippareista kapteeni-Antti Teräväinen seilaili aikoinaan vuosikymmenet kauempanakin ja oli tarmokas ja jämerä mies. Kolmas sellainen oli Pekka Soralahti (Sikiö), joka monien vaikeuksien jälkeen kirjallisesti raivasi itselleen paikakunnan laivamarkkinat. Tämä väkisten yrittäjä itse ajoi yötä päivää ja näin vähillä kuluilla sai Venus-laivansa kannattamaan. Pekka Sorolahden veli Jaakko Sikiö oli tavallaan uranuurtaja vesikuljetuksissa Jaakkimassa. Hän itse valmistamallaan moottoreilla kuljetti vuosia saaristolaisia ja kävi kovaa kilpailua muiden yrittäjien kanssa. Näiden veljesten isä Jaakko Sikiö oli myöskin tunnetuimpia ja arvostetuimpia sorolaisia. Hänen aloitteestaan saatiin rantakyläin postikuljetus, jota hän poikineen hoiti. Hän oli innokkaimpia Osuuskassan perustajia ja hoiti sitä monet vuodet, samoin kansakoulun alkuunpanija ja sen asioiden väsymätön hoitaja. Vuosikymmenet hän oli pyhäkoulun opettajana ja puhui hartaustilaisuuksissa. Sanalla sanoen kylän keskeisin henkilö ja kaikkien hyvien harrastusten ajaja.

Reuskulan Martat 1930-luvulla.

ALANSA AMMATTIMIEHIÄ JAAKKIMA-LAHDENPOHJASSA

Vuosisadan alusta lähtien 1930-luvun loppuun tunnettiin silloisessa kirkonkylässä Jaakkiman Loipotissa ja suur - Jaakkimassa useita alansa taitavia ammattimiehiä. Monet heistä olivat suorastaan kuuluisia joko ammattitaitonsa tai sitten muuten erikoislaatuistensa ansiosta. Varsinkin vuosisadan ensimmäisillä kymmenillä, jolloin käsityöammatti eri muodoissaan arvostettiin erittäin korkealle, olivat hyvät ammattimiehet ja naiset kysyttyjä.

Aloittaessamme suutariverstaista niin kuuden vuosikymmenen takaa muistuu mieleemme Loikasen veljesten, Nikodemuksen Antin ja Kustin verstaas Kurenvaaran rinteellä. Siellä veti virpeä veljesten lisäksi aina pari "säliä" ja silloin kun viisikin miestä löi naulaa pohjiin niin tuli mieleen "kuularuiskun" papatus. Veljesten kuoltua 1910 - luvulla, jatkoivat liikettä ja piti yllä sen hyvää mainetta yksi oppipojista, Jalmari Huolman. Tämä liike olikin rahvaan mielestä n. s. herrasväen luokkaan kuuluville asiakkaille.

Muistimme mukaan oli Lahdenpohjassa vielä ainakin Ristolaisen ja Lötjösen suutariverstaat ja ehkä muitakin pienempiä.

Kurenvaaranrinne oli siihen aikaan myöskin seppien liiketontteina. Niinpä siellä teki peltiseppäntöitä Komulainen, viereissä rautaseppä Antti Sorjonen, sekä näistä monipuolisin ammattimies Juho Kammonen. Seppä Kammonen olikin niin monipuolinen, että jos tarvitsi vaati hän nyhti tongeillaan myöskin hampaan pois. Ja työ per markan kappaleelta, ilman kuolesta luonnollisestikin.

Vaatureista olivat tunnetuimmat Heikki Paakkinen ja Antti Tiilikka. He olivat molemmat erinomaisia ammattimiehiä. Tosin kansan keskuudessa oltiin sitä mieltä, että Heikki saa paremmin takin sopi-

maan ja vastaavasti Antti housut. Siis tasapeli!

Hevosmiehen ammatinharjoittajia oli useita. Reuskulasta heittä tuli silloiseen lopettiin parikin. Vanhin oli ent. kauppias Jaakko Majuri, joka asuu nykyään Tuusulassa ja täytti 95 vuotta. Hän lie-neekin ehkä vanhin elossa oleva jaakkimalainen. Toinen reuskulainen oli ent. posti- Heikki Sinkkonen, joka muitten ajon lisäksi ajoi ravikilpailuissa juoksijoillaan sekä ajatti vielä pyhän seudussa ajokoirillaan jälkijä. Omalla tavallaan "tunnetuin" hevosmies oli "Asa" Turtiainen, joka kuului silloisen kirkonkylän ja myöhemmin kauppalan katukuvaan ori Reippaan kanssa. "Asa" asui yksin mökissään, ajeli kauppiaiden ym. tavaroita ja oli Reippaansa kanssa niin sinut, että puhekielellä melkein ohjasi ajokkinsa. Hyvätuulinen ja -ryhtinenkin vanhaksi mieheksi, käytti melkein kaikkien vastaanottilojen kanssa toistakotimaista kieltä tervehdyksenä: "nyys hillen".

Jaakkiman pitäjän puolella oli myöskin monia käsityöläisiä, jotka tunnettiin laajemmaltikin.

Reuskulassa piti pajaa seppä Auvinen ja Kortelassa Reijonen, joiden puoleen käännettiin pitkien matkojenkin takaa paja - asioissa. Siihen aikaan kun tehtiin viikatteen, sirpiti ja monet muut työvälineet pajatyönä. Ajokaluja korjauksia muodosti myöskin huomattavan työmuodon: kesällä kärrien korjaus ja takvella rekiä raudottaaminen. Kun siihen aikaan traktorit olivat neijäläisiä, oli luukalla keileillä kengittäminen välttämätön - tahtoo sanoa nykykielellä - laitettua "talvirekkaa". Suutareita oli pitäjän puolella myöskin useita. Vanhimpia oli Reuskulan Möklähdessä kotoisin ollut Olli Kähkönen - alias Huotin Olli. Näihin n. s. kyläsuutareihin,

VAARA

Kylä on ikivanha kirkonkylä jonka eroittaa Lahdenpohjan kauppalaista Vaaranjoki. Kauppalaan rajalla olevalta Välsillä, muutaman sadan metrin päässä oikealla olevalla kummalla kohosi punaisesta tiilestä ristikirkon muotoon rakennettu arvokas kirkko, jonka viereissä kolmen sodan uhreille pyhitetty sankarihauta. Samalla kohtaa tien toisella puolella oli kunnan toimitalo, joka valmistui 1939. Vähän kauempana tiestä kauniilla koivikkomäellä oli kauas näkyvä, tyylikäs kirkonkylän kansakoulu ja sen takana vinottain Jaakkiman kristillinen kansanopisto uhkeana hyvinhoitettuna ympäristönsä. Kirkon aidan vieressä oli museoarvoinen, paikkakunnan vanhaa rakennustyyliä edustava pitäjätupa, joka oli seurakunnan ja kunnan pitkäaikaisena kokouspaikkana ja monenlaisessa muussa käytössä. Vähän ylempänä olivat kansanopistolle lahjoitettu entinen rukoushuone, kirkkoherran pappila

ja kanttorin virkatalo. Kiiskin eli "Lukkarinrinteen" alla haarautui päätte kolmitahoiseksi. Päätie suuntautui vasemmalle Kekkälennettiin kautta Jaakkiman asemalle, keskimmäinen Päivärinteen kautta kylän keskiosaan ja oikeanpuoleinen kappelaisen pappilaan Hökkölään, siitä edelleen Huuhannmäkeen ja Paikjärvelle. Päätien läheisyydessä oli viimeisinä vuosina kauniiksi kunnostettu ja hoidettu hautausmaa. Välsillä yläpuolella oli apteekki, jonka vieressä Vaaran mylly ja sirkkeli. Näiden läheisyydessä oli vielä Pekka Karjalan kauppa. Tämä oli kuvaus vanhasta Jaakkiman kirkonkylästä, jonka kanta-asukkaat muodostuivat Seppäistä, Rukolaisista, Ijäsistä ja Rydenfelteistä.

Huomattavimpia vaaralaisia oli Antti Ratavaara, nuoruudessaan innokas nuorisoseuratyön tekijä, urheilija ja maanpuolustuksen ystävä. Hän kuului myöskin useisiin kunnallisiin lautakuntiin. Säästöpankin hallitukseen ja hoiti viimeisinä vuosina myöskin kamreerin tehtäviä. Toinen kylän pankkimies oli Simo Seppänen, joka hoiti vuosia Jaakkiman ensimmäistä osuuskassaa. Urheilupuolella tunnettiin aikoinaan veljekset Kalle, Frans ja Väinö. Pitkän päivätyön seura- ja yhdistysporissa teki Pekka Turkulainen, joka myöhemmin hoiti kantakirjasto.

Tämänkaltaisen on läpileikkaus kotipitäjästämme ja sen kylistä rakkaassa Jaakkimassamme. Paljon on jäänyt monien mielestä pois ja vastaavasti toisten mielestä jotain tullut liikaakin. Pitkällä evakkomatkalla olemme tottuneet monesti sopeutumaan ja tyytymään vähäänkin. Tehkäämme se tässäkin asiassa. Kiitos niille, jotka ovat auttaneet minua vaikeassa tehtävässäni. — Arvo Tapanainen.

Jaakkimalaisten Seura vuosikokouksessaan Seinäjoella.

Jaakkimalaisten Seura r.y:n toimintaa ja kuulumisia

Siirryttäessä 1939 - 1940 eli talvisodan aikoihin Karjalan kannakselta tänne muualle Suomeen oli käynyt selväksi, että kotikonnustaan irti joutuneet ihmiset tarvitsivat yhdysseiteen, joka muistuttaa heille entisestä kotiseudusta, sen ominaisuuksista hyvässä sekä huonommassa mielessä, sen ihmisistä, luonnosta ja kaikesta koe-tusta, mutta nyt vain ajateltavasta. Ymmärrämme hyvin, miksi esimerkiksi vuoden 1940 aikana monissa sijoituskunnissa oli merkittävää liikehdintää pitäjaseurojen aikaansaamiseksi. Mutta kuten muistamme, sillä kertaa pitäjaseurojen muodostaminen ei ollut niinkään ajankohtainen asia, koska jo seuraavana eli vuonna 1941 voitiin siirtyä entisille kotikonnuille synnyinseuduille. Näin kävi juuri jaakkimalaisten kohdalla.

Mutta kun uusi kerta jouduttiin lähtemään ja vieläpä usein aivan uusille sijoituspaikoille, oli taas edessä näkömä yksinäisyydestä, tulevaisuuden toivottamasta hämäristä sekä siitä, että pitäisi olla jokin yhdysseite, mikä edes joskus voisi koota hajallaan olevat siirtolaiset yhteen. Taloudelliset kysymykset ja siis yleensä huoli tulevaisuudesta ilmeisesti pakotti hakemaan yhteyttä toisiin, mutta ei liene koskaan unohtettava sitä tunteenomaista puolta, joka on sävyttänyt tapahtumaa, jolloin jaakkimalaiset suurena joukkona kokoontuivat keskustelemaan ja päättämään

JAAKKIMALAISTEN SEURAN PERUSTAMISESTA

Kokous oli kutsuttu koolle Seinäjoen kauppalaan elokuun 22. päiväksi 1948. Pöytäkirjan mukaan sanotaan saapuvilla olleen Seinäjoen Seurahuoneessa 70 kokousosanottajaa. Mielestämme tämä luku on varsin suuri, kun ottaa huomioon nykyiset luvut ja toteaa, että parhaitenkin järjestettyyn kokoukseen voidaan saada mukaan 10 - 15 henkeä. Mutta tuohan olikin selaila "rytinän" ja eteenpäin rientämisen, toivon aikaa, jolloin jaakkimalaisia sijoitettiin paria-kaa muuannekin, mutta erikoisesti juuri tänne Etelä - Pohjanmaalle,

mistä oli muodostuva laajan Jaakkiman pitäjän uusi kehto ja sen asukkaiden elämänsykkeen päätapatumapaikka.

Tässä Seinäjoen kokouksessa käydyn keskustelun ja monien puheenvuorojen jälkeen päätettiin perustaa Jaakkimalaisten Seura, jonka säännöt hyväksyttiin ja valittu johtokunta valtuutettiin toimimaan niin, että seura tulee rekisteröidyksi.

TOIMINNAN PERIAATTEITA

Yhdistyksen säännöissä sanotaan seuran pyrkivän toimimaan kotiseudultaan siirtymäiden entisen Jaakkiman kunnan asukkaiden yhdysseiteenä, taloudellisten pyrkimysten tukijana, kansan- ja historiariperinteiden vaalijana sekä nimenomaan siten, että laajennetaan entisen kotikunnan tuntemusta vielä elävien (sekä myös syntyvien) jaakkimalaisten ja heidän jälkeläistensä keskuudessa. Säännöissä sanotaan ymmärrettävästi hyvin paljon ja yksityiskohtaisesti muutaakin, mutta katsomme ensisijaisesti tärkeäksi kaiken sellaisen toiminnan, joka tähtää entisen tiedon ja perinteen säilyttämiseen.

Kotipitäjämme Jaakkiman asukkaat ovat hajaantuneet eri puolille maata niin, että meitä taitaa olla ihan jokaisessa pitäjässä, toisissa enemmän, toisissa vähemmän. Nähtävästi juuri tästä syystä voimme katsoa, että seuran toiminta ei ole voinut eikä voine tulevaisuudessakaan tavoittaa kaikkia sen toiminnasta kiinnostuneita, saati sitten sellaisia, jotka eivät tunne asiaa kohtaan minkäänlaista mielenkiintoa. Saatava kuitenkin panna merkille, kuinka silloin tällöin varsinkin Karjala - lehden palstoilla näkee jaakkimalaisen mitä erilaisimmissa toimissa. Silloin havaitsee hänen kaipaavan yhdysseiteä ja yhteyttä toisiin omamaitajäläisiin. On muistettava, että me kylläkin olemme jo nykyisin niin ankkuroiduneet kukin omille paikkakunnille, että on oikeastaan suuri erikoisuus, että jaksamme vielä kiinnostua omasta menneisyydestämme.

JUHLATOIMINTA

Vuosien mittaan olemme pyrkineet järjestämään Jaakkima - juhlaa, joitten tarkoituksena on ollut kesän parhaimpaan aikaan koota muistelemaan, eikä vain muistelemaan, vaan myös samaan jotain uutta. Olemme panneet merkille, kuinka jatkuvasti monet samat jaksavat rientää yhteisiin tilaisuuksiin. Selvä havainto on myös se, kuinka vuosi vuodelta rivit harvenevat ja harmenevat. Aika näyttää tekevän tehtävänsä keskuudessamme. Monet Jaakkimasta läh-

dettaessa elinvoimaiset ja sangen nuorekkaat ihmiset ovat saaneet jarruja jalkoihinsa ja hopeita kulumiseen. Tämä merkitsee tietenkin osoitusta ajan kulumisesta. Mutta missä ovat ne keskipolven - väittävän polven - ihmiset, joita toivomme seuraamme, missä ovat myös nuorimmat tytöt ja pojat, joita haluaisimme pitää tulevaisuutemme toivoina

YHTEYDENOTOT

Jaakkimalaisten seura pyrkii kaikin keinoin olemaan myös eräänlaisena yhdysseiteenä eri jaakkimalaisseurojen, Karjalan Liiton ja sen jäsenjärjestöjen sekä yksityisten ihmisten välillä. Luonnollisesti näin tuleekin olla. Yksityiset jaakkimalaiset voisivat mielestämme hyvinkin ansiokkaasti osallistua toimintaamme mm. ilmoittautumalla yhdistyksemme jäseniksi. Samalla odotamme jatkuvasti sellaisia kirjeitä, joissa tehdään ehdotuksia uusien toimintojen aikaansaamiseksi seuramme keskuuteen ja virikkeiden antamiseen yleensä seuratoimintaan. Alkääpä unohtako tätä mahdollisuutta, sillä hyvät neuvot ovat enemmän kuin kalliit. Lähettäkää kirjeitänne seuramme puheenjohtajalle tai sihteerille. Niistä saadaan tervetullutta ainesta vuosi - ym. kokouksiin. Tehkää myös ehdotuksia, miten jaakkimalaisten olisi tulevaisuudessa järjestettävä pitäjäjuhlaansa ym. Tehkää ehdotuksia kulttuuri - aineiston keräämiseksi ja tallentamiseksi. Nyt meillä vielä on nimittäin tilaisuus haastatella useita vanhoja ihmisiä, hetken kuluttua heitä ei enää ole. Jaakkima - aiheinen kuvateos olisi nähdäksemme vielä tällä kertaa mahdollisuus sien rajoissa, mutta tuonnempina kuvia on yhä vähemmän. Harkitkaa, harkitkaa

SEURAN HALLINTO

" Miestenhän maailma on ", sanotaan nykyään toistuvasti. Tunustan tämän pitävän paikkansa ainakin silloin, kun puhumme Jaakkimalaisten Seuran johtokunnasta, sen valitsemista eri elimistä ja mukana olleista ihmisistä. On myönnettävä niitten, jotka ovat työssä mukana olleet, tehneen työnsä erikoisen ansiokkaalla tavalla, itseäni lukuun ottamatta. Seuran perustamisen jälkeen valittu johtokunnan kokoonpano oli seuraavanlainen: Veikko Vennamo, Emil Tarkkonen, Tuomas (Tommi) Kilpiö, Matti Hyppönen, Olli Natri, Simo Teräväinen, Antti Ratavaara, Aaro Punkari, Väinö Vanhanen varsinaisina jäseninä sekä varajäseninä Juho Simpura, Väinö Pekkinen ja Eino Ulmonen. Johtokunnan pitkäaikaisena pu-

JAAKKIMAN KANSALLIS-NUORISOSEURAN TAIPALEELTA

Suomalaiskansallinen herätysliike, joka 19. vuosisadan jälkipuolella sai jalansijaa ja valtasi mielialaa maassamme, ehti viimein vuosisadan loppukymmenillä myöskin Jaakkiman seudulle. Saadun kokemuksen perusteella suunnattiin toiminta meilläkin nuorisokeskuuteen. Perustettiin Kansallis - Nuorisoseura, jolla nimensä mukaisesti oli pääpyrkimyksenä kansallisen tunteen herättäminen. Seuran perustamisajasta ei ole tarkkoja tietoja, mutta muistitietojen mukaan se lienee perustettu vuonna 1894. Keskeisimmät henkilöt seurassa lienevät olleet opettaja Mikko Helenius ja kansakouluntarkastaja Albin Järvinen.

Seuran toiminta lienee keskittynyt enemmän sivistyneistön piiriin ja rajoittui vain kirkonkylään. Se ei jaksanut tyydyttää valvettua varsinaiseen kansaan kuuluvaa nuorisoa. Näin heräsikin ajatus koko pitäjää käsittävän nuorisoseuran perustamisesta, joka sulkisi piiriinsä kaikki kansan kerrokset. Keväällä 1896 perustettiin Jaakkiman Nuorisoseura. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin esimieheksi kirkkoherra K. Helen, varaesimieheksi maanviljelijä Antero Veijalainen, kirjuri konttoristi Emil Fennander, varakirjuri rata - mestari Vihtori Koivisto, rahastonhoitajaksi kauppias Matti Laapotti sekä muiksi johtokunnan jä-

seniksi rouvat Maria Veijalainen ja Emma Laapotti, opettaja Jaakko Kautto, puuseppä Juho Turunen, kaupanhoitaja Jaakko Heino, rautatievirkamies Onni Vahlström, kirjuri Elis Haiminen, kauppa - apulainen Eero Nokelainen sekä kierto - koulunopettajat Juho Levonen ja Jaakko Pitkänen. Kirkkoherra Helenin muutettua pois paikkakunnalta jo samana vuonna, tuli esimieheksi Matti Laapotti. Seuraan liittyi heti 60 jäsentä ja muodostui sen toiminta melko vilkkaaksi.

Näin toimi paikkakunnalla kaksi samanlaatuista seuraa, joka hajoitti työskentelyä. Kun asiaa tarpeeksi valmisteltiin, pidettiin maaliskuussa 1898 yhteinen kokous, jossa päätettiin seurat yhdistää. Nimeksi tuli tällöin Jaakkiman Kansallis - Nuorisoseura. Uudelle seuralle valittiin esimieheksi kansakouluntarkastaja Albin Järvinen, varaesimieheksi opettaja Mikko Helenius, kirjuri rata - mestari K. V. Koivisto, rahastonhoitajaksi kauppias Matti Laapotti, taloudenhoitajaksi puuseppä Juho Turunen ja muiksi johtokunnan jäseniksi rouvat Aleksandra Ahokas, Tilda Helenius, Maria Veijalainen, Emma Laapotti ja Albertina Haiminen, kauppiat Jaakko Paganus ja Antti Ahokas, urkuri Ernst Zinck, muurari Aatu Stulander ja maanviljelijä Antero Veijalainen. Seuraan perustettiin samana vuonna laulukoulu, seuraavana puhujaklubi ja vähän myöhemmin torvisoittokunta.

Kun kokoontumiset alkuvuosina tapahtuivat jäsenten kodeissa ja jäsenmäärä oli melkoinen, ei tavallisissa asunnoissa riittänyt tilaa suurelle joukolle. Siksi virsikin ajatus oman talon saamiseksi. Rakennushanke vaati kovasti rahaa ja siksi seuran toiminta kohdistui pääasiassa ulospäin. Iltamilla hankittiin rahaa, talkoilla hirsii ja niin kohosi talo sellaisella vauhdilla, että seuraavana syksynä voitiin koota oma katon alle. Huolta ja puuhaa oli paljon seuran johtohenkilöillä ja varsinkin ratamestari Koivistolla, joka teki piirustukset ja valvoi rakennustyöilman palkkiota. Suuren ponnistelujen jälkeen seurasi luonnollisesti pieni laskukausi, joka ei kestänyt kuin vajaan vuoden. Vuosina 1901 - 02 ikäänkuin vastapainoksi pahimmillaan raivonnutta venäläissorttoa vastaan, oli nuorisoseuran työskentely hyvin vilkasta. Näinä vuosina vahvistui seuran toiminnan kautta isänmaallinen mieliala paikkakunnalla huomattavasti.

Vuosisadan alussa tapahtuneen suurlakon aikana ja sen jälkeen seurasi toiminnassa haajannusta, työväkeen kuuluvien liittyyessä perustettuihin omiin yhdistyksiinsä. Vuonna 1909 toiminta jälleen virkistyi, samoin 1911, jolloin sen voidaan katsoa olleen erittäin vilkkaan. Sen jälkeen oli nousua ja laskua, aina sen mukaan, miten oli kykeneviä ja innostuneita johtajia.

Alunperin suunniteltiin seuran toiminta koko pitäjää käsittäväksi. Siinä tarkoituksessa perustettiin alaosastoja Sorolaan (1901), Ihalaan (1903), Nivalle (1903), Reuskulaan (1904) ja Iijärvälle (1905). Näistä viidestä osastosta toimivat muutamat vain vuoden pari. Ihalan osastosta sen sijaan kehittyi elinvoimainen, itsenäinen seura. Myöhemmin eli 1916 jaettiin seura Kirkonkylän, Kurenrannan ja Jaakkiman alueisiin. Kukin alue valitsi omat toimihenkilönsä ja työskenteli omassa piirissään, mutta oli seuran yhteisen johtokunnan alainen. Tämä epäilemättä hyvä aloite toteutui vain osittain. Vain Jaakkiman aseman alue toimi vuosikymmeniä oikein näyttävästi vuoteen 1928. Osastolla oli oma lehti, joka ilmestyi 5 - 6 kertaa vuodessa. Esimiehinä olivat opettajat Aarne Mustonen ja Aino Kuivalainen -

heenjohtajana toimi Emil Tarkkonen aina vuoteen 1957, minkä jälkeen hän toimi varapuheenjohtajana usean vuoden ajan sekä kutsuttiin kunniapuheenjohtajaksi vuonna 1966. Toisena ansiokkaana puheenjohtajana on toiminut Tarkkonen tavoin meille kaikille tuttu " iknuori " Tommi Kilpiö ja sen jälkeen hänet onkin kutsuttu vuonna 1965 yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi. Työmyyränä lienee pidettävä Matti Hyppöstä, joka sihteerinä - rahastonhoitajana toimien on vaikuttanut seuran toimintaan perustamisesta lähtien aina vuoden 1968 loppuun saakka ja on nyt yhdistyksen kunniapuheenjohtaja. Tuskin koskaan osaamme antaa riittävästi arvoa sille työlle mitä nämä uraauurtaneet johtohenkilöt ovat seuramme riveissä tehneet. Paljon on sellaisia naisia ja miehiä, jotka oman panoksensa antaen ovat seuramme historiaa kirjoittaneet, mutta emme pysty edes nimuettelemaan heistä laatimaan, niin pitkä siitä tulisi.

Tulkoon vielä mainituksi, että nykyisen johtokunnan varapuheenjohtajana toimii Väinö Vanhanen, varsinaisina jäseninä Olli Natri, Jussi Sihvonon, Alfred Valtonen, Veikko Vennamo, Pentti Kilpiö, Yrjö Hyppönen ja Kari Jääskeläinen sekä puheenjohtajana vuodesta 1965 lähtien Reino Karesola, varajäseninä Maija Palvola, Lauri Kuismanen ja Heino Kaartinen.

TERVEHDIMME

kaikkia jaakkimalaisia tällä palstalla seuramme välityksellä. Tiedämme nyt ilmestyvän Karjala - lehden menevän useampiin koteihin kuin koskaan aikaisemmin. Meillä on täysi syy uskoa, että entinen hyvä muisto sieltä kotiseudulta elähdyttää ja kirvoittaa meistä esiin ajatukset, jotka eivät ole vain pelkkä ajatusrakennelma sinänsä, vaan joihin kätkeytyy ehkä kokonainen ihmiselämä ja ellei ihan niin paljon, niin kuitenkin kappale sydäntämme. Ja kun Te kirjoitatte jaakkimalaisterveisiä, ne, muistakaa sihteerin osoite, joka on: ILMAJOKI, Korpi, sekä puheenjohtajan osoite: KARIJOKI.

Sydämellisin terveisin ja onnentoivotuksiin

JAAKKIMALAISTEN SEURA r.y.
Reino Karesola

Jaakkiman naisliittolaisia

jotka ostivat Lagervallin tilan pääkartanon ja puiston perustaan siihen orpokodin. Kun lapset kasvoivat suuriksi, koti hajosi ja talo myytiin ruustinna Salmiselle, joka asui siinä evakkopalkoin asti. Tässä sen alkaisa vapaaehtoisien sosiaalisen työn tekijöitä eturivissä vas. rva Amanda Sihvonen, ruustinna Hanna Salminen, op. Eevi Linni, pankinjohtajan rouva Siviä Fenander (Veikko Vennamon äiti) ja neiti Elma Laitinen, toisessa rivissä rouva Paganus, op. Pohjankoski, op. Olga Pietilä, rouva Kilpiö (Tommin) sekä asemapäällikön rouva Senni Kivinen. Kolmas rivi vas. muotiliikkeen omistaja Elsa Julku ja maist. Airi Salminen ja yllänä mm. kanttorin rouva Korhonen, inkeriläinen maist. Tisneka, maist. Pekkala, op. Hirvonen sekä kättilö, rouva Linni. Monet löytänevät kuvasta tuttuja ja voinevat itse täydentää tästä puuttuvia tietoja. Arvokas kuva on Aarne Sihvosen.

Hirvonen, kumpikin vuoden ja Heikki Haakana 10 vuotta.

Seura järjesti toimintansa aikana lukemattomat määrät iltamia, juhlia, urheilukilpailuja, jopa 1902 maakunnalliset laulujuhlat sekä useita arpajaisia. Iltamien ohjelmissa pyrittiin aina antamaan arvokasta ja täyspainoista. Kuten mainitti, oli Jaakkiman Nuorisoseuran ensimmäisenä puheenjohtajana kirkkoherra Helen ja hänen jälkeensä kauppias Matti Laapotti. Jaakkiman Kansallis - Nuorisoseuran esimiehenä ovat olleet: kansakouluntarkastaja Albin Järvinen 3 vuotta, johtaja J. V. Taskinen 2 vuotta, pormestari Rafael Zinck 2 vuotta, kauppias Jaakko Heinonen 2 vuotta, insinööri Aarne Zinck 2 vuotta, toimittaja Tommi Kilpiö 15 vuotta, opettaja Heikki Haakana 2 vuotta, maanviljelijä Antti Kapanen 8 vuotta, kanttori Juho Kaartotie, nimismies Simo Palvola, rouva Ellen Lagervall - Noponen, tohtori Juhani Elo, opettaja Aarne Mustonen, tilanhoitaja Heikki Vänntinen, kaupanhoitaja Eetu Karhu, kaupanhoitaja Akseli Similä, rouva Ida Jääskeläinen - Kopsa, rouva Maija Haiminen - Jääskeläinen, maanviljelijä Pekka Turkulainen, sähköttäjä Hugo Häyrynen ja rouva Selma Kapanen kukin vuoden.

Väheksymättä kenenkään esimiehenä toimineen työtä, on erikoisesti mainittava tarkastaja Järvisen ja pormestari Zinckin suorittama työ ja heidän ansiokseen onkin laskettava, että seura pääsi niin voimakkaasti alkuun kuin edellä on mainittu. Myöskin kauppias Jaakko Heinonen, joka toimi esimiehenä, sihteerinä, talouden- ja rahastonhoitajana 17 vuoden ajan, on erikoisella lämmöllä seuraa hoivannut. Nykyinen taloustirehtööri Tommi Kilpiö, joka evakkomatkaltaankin on koettanut parhaansa mukaan saada seuraa toimimaan, on suorittanut pisimmän päivätyön kuin kukaan toinen seuran toiminnassa ja antanut näyteen läpi elämän kestävästä nuorisoseuraharrastuksesta.

Seuran johtokuntaan ovat kuuluneet Tommi Kilpiö 33 v., Heikki Haakana 30 v., Maija Jääskeläinen 24 v., Emil Jääskeläinen ja Antti Kapanen 21 v., Jaakko Heinonen 17 v., Simo Palvola 16 v., Pekka Turkulainen 16 v., Aarne Zinck ja Toivo Kapanen 12 v., Heikki Mööröne ja Aarne Punkari 10 v., Elis Haiminen, Matti Terävä, Matti Heinonen ja Mauno Turunen kukin 8 v., K. A. Linni, Ernst Kopsa ja Eero Kilpiö 7 v., Mikko Helenius, Ju-

ho Turunen, Selma Kapanen, Ida Jääskeläinen ja Eetu Karhu 6 v., Jaakko Paganus, Antero Veijalainen, Juho Sihvonen, Oskari Kivinen, Herman Liukkonen, Alfred Räsänen, Pekka Sikiö - Sarolahti, Antti Tiilikka ja Nikolai Pekkala kukin 5 vuotta. Lisäksi on yli sata henkilöä ollut johtokunnan jäsenenä 4 vuotta tai lyhyemmän ajan.

1920 - luvulla alkoivat nuorisoon harrastuksissa puhalttaa uudet tuulet. Vapaaehtoinen maanpuolustus-työ ja monet muut hyvät asiat vetivät nuorisoon mukaansa ja silloin alkoi nuorisoseuratyössä lamakausi. Seuran talon, joka niinhänkin oli melkein yksinomaan paikkakuntalaisten kokoonontumisaikana, hoito kävi hankalaksi ja taloudellisesti ylivoimaiseksi seuran johdolle. Niinpä vuonna 1931 katsottiin parhaaksi myydä talo suojeluskunnalle. Talon kaupassa seura pidatti oikeuden maksuttomasti käyttää yhtä talossa olevaa huonetta, johon sijoitettiin melko huomattava kirjasto, kerho - ja kokoushuoneena.

Seuran työskentelystä sen jälkeiseltä ajalta ei ole mainittava muuta kuin että sen asioita on hoitanut seuran aikaisemmista innokkaimista työntekijöistä ja ystävistä kokoonpantu johtokunta.

Viimeisiä pilkahduksia nuorisoseuran toiminnasta oli jatkosodan aikana Huuhanmälle Maija ja Emil Jääskeläisen sekä opettaja Eino Paltakarin perustama osasto. Osasto ennätti lyhyenä toimiaikanaan pitää perheiltamia ja yleisökokouksia, kunnes uusi siirto keskeytti toiminnan. Vielä Närpiössä harrastettiin kerhotoimintaa 1945 - 46 opettaja Yrjö Hyppösen johdolla. Myöhemmin kerhotoimintaa on ylläpidetty jaakkimalaisten asuinpaikkakunnalla Ilmajoella seuran puheenjohtajan Tommi Kilpiön lietsomana.

Viimeinen näkyvä tilaisuus oli seuran 50 - vuotisjuhla Ilmajoella keuhkälavalla 1948. Siinä seuran esimies Tommi Kilpiö valituksaan lausui entiset toimihenkilöt ja ystävät, joita oli saapuvilla suuri joukko, tervetulleiksi. Silloinen ylijohtaja Veikko Vennamo piti voimakkaan puheen, Maija Jääskeläinen lausui useita lauluja. Pekka Turkulainen esitti seuran historiikin ja Heikki Haakana puheessaan palautti mieliin tapahtumia ja henkilöitä seuran pitkältä elämäntaipaleelta.

Voitaneen hyvällä syyllä sanoa, että Jaakkiman Kansallis - Nuorisoseura ei elämäänsä turhaan elänyt, vaan on sen vaikutus ollut huo-

Jaakkimalaisia kansanedustajia

Tsaari - Venäjän alaisuudessa Aleksanteri I avasi ensimmäiset valtiopäivät, jotka pidettiin Porvoossa 1809. Näille valtiopäiville, säilytettään sisäisen itsenäisyytensä, saivat suomalaiset osallistua edusmiestensä välityksellä. Koska tämä edustajisto oli jakautunut yhteiskunnallisten säätyjen mukaan neljään ryhmään, aatelistoon, papistoon, porvaristoon ja talonpoikiin, oli sen nimenä säätyvaltiopäivät. Maallemme seurasi tämän jälkeen vaikeita aikoja tässä suhteessa ja seuraavat säätyvaltiopäivät pidettiin vasta vuonna 1863.

Juhana Paganus

Jaakkimalainen mies oli vuoden 1872 säätyvaltiopäivillä mukana talonpoikaissäädystä. Hän oli Juhana Paganus, joka syntyi Jaakkimassa vuonna 1824 ja kuoli 1901. Hän oli kotipitäjässään tunnettu luottamusmies, pitkäaikainen lautamies ja toimi monissa muissa luottamustehtävissä. Mainituilla valtiopäivillä hän edusti Kurkijoen kihlakuntaa.

Edellisen kanssa yhtäaikaa samoilta säätyvaltiopäivillä oli eräs toinenkin edustaja, jota voitaisiin hyvällä syyllä pitää jaakkimalaisena. Hän oli senaattori Leopold Mechelin, joka oli Jaakkiman kirkkoherran pojan poika. Mechelinillä oli sitäpaitsi maatila Jaakkimassa ja siellä hän vietti usein vapaa-aikansa. Jaakkimalaiset tunsivat "sinatyönsä" omakseen ja kääntyivät usein asioidensa hänen puoleensa. Hän oli erittäin lahjakas, oppiarvoltaan lakitieteen tohtori, toimi professorina, senaattorina ja senaatin talousosaston puheenjohtajana. Hänet tunnettiin ansiotuneena Suomen oikeuksien puoltajana sortokauden aikana.

Tekla Hultin

oli syntynyt 1864 ja oli suomalainen poliitikko, Tilastollisen Päätoimiston toinen aktuaari vuodesta 1901 alkaen, oli useilla valtiopäivillä. Hän oli ensimmäinen Suomen naispuolinen filosofiantohtori.

Mikko Helenius

Kansakoulunopettaja, s. 1854, oli ensimmäinen opettaja Jaakkimassa, tulien silloisen kirkonkylän koulun ensimmäiseksi opettajaksi vuonna 1877. Hän oli kuolemaansa asti 1917 mainitun koulun opettajana. Opettaja Helenius vaikutti silloisen pitäjän kunnalliseen, taloudelliseen ja aatteelliseen ilmapiiriin niin suurimerkityksellisesti, että sen vaikutusta on vaikea tarpeeksi korkealle arvioida. Jaakkiman Sanomat mainitsee hänestä: "Hän oli aikansa vaikuttavin mies kunnassa ja on nimensä piirtänyt lähtemättömästi kunnan ja seurakunnan aikakirjoihin". Vuoden 1888 valtiopäivillä Helenius edusti Kurkijoen tuomiokuntaa. Hän oli jäsenenä lisättyssä valtiovarainvaliokunnassa sekä varajäsenenä pankki - ja lakivaliokunnassa.

Mikko Leinonen

Ensimmäinen jaakkimalainen kansanedustaja eduskunnassa oli Mikko Leinonen, s. 1874 Iljärven kylässä. Jo verrattain nuorena hän joutui kunnallisiin ja seurakunnallisiin luottamustehtäviin, joiden parissa hänen yhteiskunnalliset palveluominaisuutensa entisestäään varttuivat, saavuttaen eräällä tavalla kansakunnallisen tason. Hänet valittiin Viipurin läänin itä-

sestä vaalipiiristä eduskuntaan maalaisliiton edustajana, jota tehtävää hän hoiti vuosikymmenen ajan. Ensimmäisen kerran hän oli vuonna 1909 pidetyillä toisilla valtiopäivillä, jotka alkoivat kesäkuun 1. päivänä ja päättyivät marraskuun 8. päivänä. Silloin hän oli lakivaliokunnan varajäsenenä. Vuoden 1910 valtiopäivillä ollessaan hän kuului jäsenenä suureen valiokuntaan. Vuonna 1914 hän oli valitsijamiesten varamiehenä. Vuonna 1917 hän oli mukana sekä ensimmäisillä että toisilla valtiopäivillä. Viimeksimainituilla valtiopäivillä hän oli jäsenenä maatalousvaliokunnassa. Vuonna 1918 Mikko Leinonen oli mukana ylimääräisillä valtiopäivillä.

Jaakko Loppi

Kansakoulunopettaja Jaakko Loppi ei ollut syntyperäinen jaakkimalainen, mutta toimiessaan Jaakkimassa opettajana hän kiintyi pitäjään täydellisesti ja osallistui lukuisiin luottamustehtäviin.

Opettaja Loppi oli syntynyt vuonna 1874. Hän lukeutui maalaisliiton puolueeseen, jonka äänillä hänet valittiin eduskuntaan, jossa hän oli vuosien 1919 ja 1920 valtiopäivillä.

Pekka Kopsa

Kansanedustaja Pekka Kopsa, s. 1887 Jaakkiman Kurenrannalla. Hän oli maanviljelijä, liikemies ja toimi monissa tehtävissä kotipaikkakunnallaan. Vuosina 1921 - 24 hän oli Jaakkiman kunnanvaltuuston puheenjohtajana, Säästöpankin kamreerina sekä monien kunnan toimi - ja lautakuntien puheenjohtajana.

Eduskunnan jäseneksi Pekka Kopsa valittiin Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä maalaisliiton äänillä vuonna 1922 ja oli hän kolme eri istutokautta eduskunnassa, vuosina 1922 - 24, 1924 - 26 ja 1927 - 29. Muutettuaan asumaan Lahdenpohjan kauppalaan hänestä tuli kauppalaan valtuuston puheenjohtaja 1926.

Antti Halonen

Kansanedustaja Antti Halonen oli syntyperäinen jaakkimalainen. Hän syntyi Mikin kylässä vuonna 1885. Maanviljelyksen ohella hän toimi vuosina 1910 - 18 Sortavalan evankelisen seuran matkapuhujana. Tässä tehtävässä Antti Halonen joutui liikkumaan Laatokan Karjalassa, Karjalan kannaksella jopa Inkerinmaallakin. Hänen puheensa olivat selväpiirteisiä, helpotajuisia sekä kansanomaisia ja esitystapansa välittömät ja mukaansa tempaavia. Vuonna 1919 Antti Halonen valittiin Suomen Kristillisen Liiton Etelä - Karjalan piirin piirisihteeriksi, jota tehtävää hän hoiti parin vuosikymmenen ajan.

Vuonna 1929 Antti Halonen valittiin maalaisliiton edustajaehdokkaana eduskuntaan suurimmalla äänimäärällä, mitä kukaan edustaja ehdokas oli siihen mennessä saanut. Hänen saavuttamansa 17.000 ääntä herätti siksi paljon huomiota, että silloinen eduskunnan puhemies Kyösti Kallio pyysi ensimmäisessä istunnossa Halosta nousemaan seisalleen, nähdäkseen millainen on mies, joka noin mahdollottoman äänimäärän oli saanut. Se on huippulukemia vielä nykyisinkin.

Lukumattomat olivat ne yhteisöt, joiden hyväksi Antti Halonen antoi työpanoksensa kaikella tarmollaan. Kristillisessä työssä ollessaan hän tunsii tehtävän vaativan hänet kokonaan niin omassa pitäjässä, kuin koko Karjalan heimon kohdalla. Hänen edustaja-aikansa, joka kesti runsaan vuosikymmenen, sattui maamme historiassa kaikkein vaikeimpiin aikoihin. Tuntien

edustajan vastuunsa näinä kansamme vaikeina kohtalonvuosina hän siinä määrin eli omikseen tunteinaan kansamme kärsimyksiä, että ne kävivät hänen voimilleen. Hänen lämmin ja kaikelle hyvälle asialle herkkä sydämensä sykähti viimeisen kerran kesällä 1942 Viipurissa.

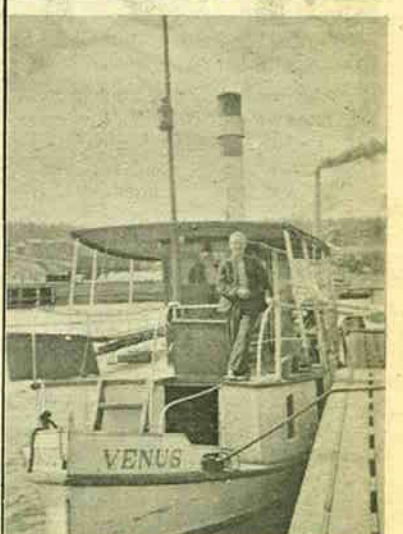
Veikko Vennamo

Jaakkimalaisista kansanedustajista on viimeisin Veikko Vennamo. Hän on syntynyt Jaakkimassa 1913. Tultuaan ylioppilaaksi hän ennätysajassa suoritti ylempään oikeustutkinnon, lakitieteen kandidaattitutkinnon ja sai varatuomarin arvon vuonna 1939.

Veikko Vennamo on tehnyt vartaansa vailla olevan jättäläistyön Karjalan heimon hyväksi ensin pika-asutuksen yleissihteerinä ja jälleenrakennustoimiston päällikönä maatalousministeriössä, jonka asutusasiainosaston päälliköksi hän tuli vuonna 1944. Eduskunnan jäsenenä hän on ollut vuodesta 1945 lähtien ja toiminut suuren valiokunnan puheenjohtajana, valtiovarainvaliokunnan monivuotisena jäsenenä ja sen verojaoston puheenjohtajana. Veikko Vennamo edusti maalaisliittoa vuodesta 1945 lähtien. Jouduttuaan puolueensa kansaerimielisyyksiin hän 1959 perusti oman puolueen, joka on nykyiseltä nimeltään Suomen Maa-seudun Puolue. Sen kansanedustajana hän on ollut koko ajan. Tuuli on Jaakkiman pojalla ollut vastainen pitkin aikaa yksin soutaessa. Äskettäin on tuuli kääntynyt myötäiseksi ja soutukaveritakin tullut lisää. Äskän kokoontuneessa uudessa eduskunnassa hänestä tuli jälleen suuren valiokunnan puheenjohtaja. - A. T.

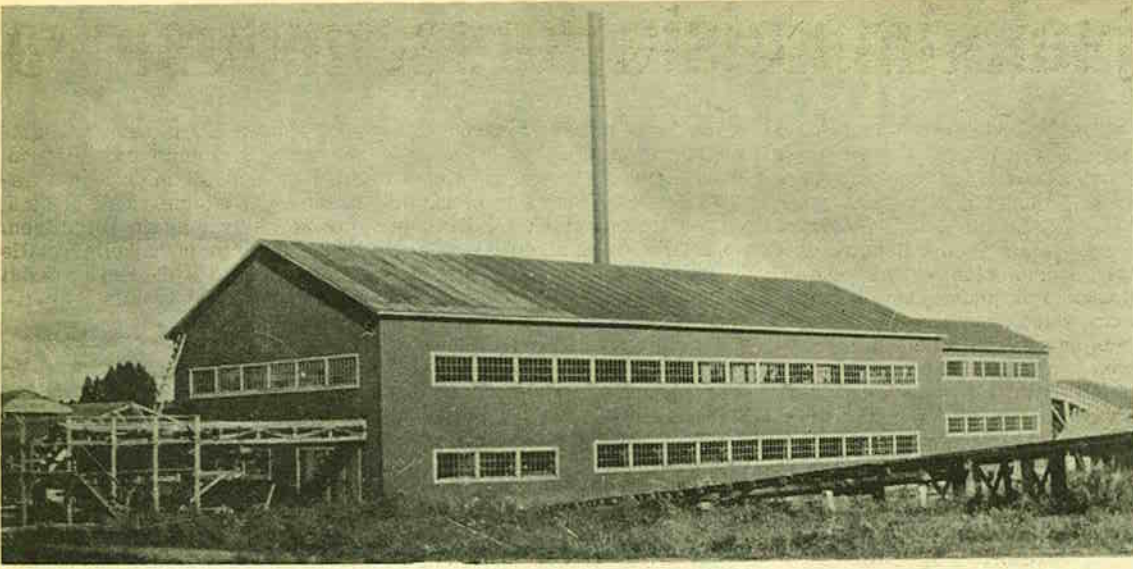
NÄINKII SANOTTII SIEL MEIJÄ PUOLES

- Niitä on kaks ko Miinalan miehiä.
- Sitä varteha se seppä pihit pitiä, jottei näpit pala.
- Puutu elä turtu Juakkima miehe kauppoi.
- Pienet linnutkii laulaa Miklii Miklii.
- Se ol ni pahimmoillua ku Mulikan Tanel Valamossa. Laivaa ei otettu ja Valamossa ei annettu olla.
- Porsas ko määnny vieraase kylä, ni se on siellä ko aika sika.
- Viel ne seipiän vinkuis mäännyö kaik.
- Ei niinkii näinkii kuomain kas-tikkeelle käsketä.
- Mie ompelen siu sebalmukses kii ennekö lähet minnekkiiä.

Venus-laiva

oli tuttu näky kaikkialla Lahdenpohjan ja Kesvalahden välisellä reitillä. Laivan omisti Pekka Sikiö

Jaakkiman suurin teollisuuslaitos Annalan Saha Oy Sorolan salmen suulla työllisti ympäristön väkeä.

ANNALAN SAHA OY

Jaakkiman Sorolan kylän suurin tila Annala siirtyi vuonna 1917 Friman - suvulta Pelkos - sisaruksille. Vuokralla olleen tilan rakennukset olivat vuosikymmenien aikana rappeutuneet siinä määrin, että uudet omistajat katsoivat aiheelliseksi perustaa oman kotitarvesahan sekä sen yhteyteen myös myllyn. Saha oli alkuun yksikehäinen ja sen koneistoihin kuului myös höylä ja joitakin pienpuukoneita.

Jo sahan rakennusvaiheen aikana alkoi käydä selväksi, että kustannukset nousevat niin suuriksi, ettei oman ja paikallisen sahatavaran tarpeen tyydyttämiseksi voitu kannattavaksi, vaan olisi ainakin jossain määrin pyrittävä vientisahaukseen. Niinpä jo alusta alkaen sahan osittainen tuotanto suuntautui ulkomaa vientiin, tosin useita vuosia yhdessä suurempien sahojen kanssa.

Viennin ja sahausmäärien kasvessa erottivat omistajat sahan Annalan Kartano Oy:stä ja perustivat vuonna 1921 Annalan Saha Oy:n. Uuden yhtiön osakkeenomistajina olivat yksinomaan Pelkos - veljekset, joista johtokunnan puheenjohtajana pankinjohtaja Viljo Pelkonen. Saha laajennettiin toisella kehäsahalla ja lisäämällä pienpuutavarakoneistoa. V. 1922 tuli sahan isännöitsijäksi kaupallista ja sahauskoulutusta saanut Väinö Pelkonen. Raaka - ainehankinnat ensimmäisinä vuosina hoiti saha omatoimi-

sesti metsäpäälikkönä toimineen Pekka Sikiön (Sarolahti) johdolla. Välillä kokeiltiin muita hankkijoita, mutta 1920 - luvun lopulla siirryttiin lopullisesti omahankintaan.

Annalan Saha Oy laajensi toimintaansa vuonna 1927 perustamalla Suomen ensimmäisen puutalotehtaan ja sen yhteyteen puusepäntehtaan. Vuonna 1930 keuhkokuumeen hoidon perustuksien myötä sahan konehuoneineen, höyläamööneineen ja myllyrakennuksineen. Uusien laitosien rakentamisessa ei aikailtu, sillä jo samana vuonna jatkettiin toimintaa.

Talvisodan päätyttyä jouduttiin saha varastoineen luovuttamaan täydellisenä ja sahauskelpoisena. Viranomaisen luvalla jatkosodan aikana jälleenrakennettiin välirauhan aikana uudestaan perustuksiin myöten palanut saha. Sahasta tuli nyt kolmikehäinen. Myllyrakennuksen paikalle salmen rantaan rakennettiin uusi höyläamöö. Puutaloteollisuutta ei tällöin enää sijoitettu sahalle, koska sen toiminta siirrettiin talvisodan aikana sisäryhtiön Karjalan Metsätuote Oy:n sahajon yhteyteen Parikkalaan ja Lappeenrantaan. Vajaan vuoden toiminnan jälkeen sahalaitos jouduttiin jälleen luovuttamaan vieraille.

Yhtiön johtokunnan muodostivat Pelkos - veljekset. Johtokunnan puheenjohtajana alusta alkaen kuolemaansa asti 1929 toimi pankinjohtaja Viljo Pelkonen, hänen jäl-

keensä yhtiön loppumiseen saakka kouluneuvos Lauri Pelkonen, isännöitsijänä ja myöhemmin toimitusjohtajana Väinö Pelkonen. Tohtorit Aarne ja Erkki Pelkonen ovat olleet johtokunnan varsinaisina ja varajäseninä. Metsänhoitaja Antti Pelkonen tuli isännöitsijäksi 1927 ja myöhemmin hän hoiti Annalan Saha Oy:n ja Karjalan Metsätuote Oy:n yhteistä metsäpäälikön tehtävää. Hän kuului myös johtokuntaan vuodesta 1929 varajäseninä.

Annalan Saha Oy. teki aikoinaan uraauurtavaa työtä puutaloteollisuuden esitelmänsä. Siinä työssä oli vaikeuksia kansalaisten epäluuloisuuden voittamiseksi lautarakenteisiin asuintaloihin. Vuosikymmenen jälkeen sodan päätyttyä ei sen sisäryhtiön kapasiteettienäkään pystynyt tyydyttämään enenkaikkea puolustuslaitoksemme tarpeita.

Annalan Saha Oy. oli, varsinkin itsenäisyytemme alkuaikoina, huomattavin työnantaja pitäjässämme. Myöhemmissäkin vaiheissa sen merkitys oman kylän Sorolan, sekä myös ympäristön hyvinvointiin ja kehitykseen, oli huomattava. Neljän kilometrin päässä Lahden pohjasta sijaitsevana, Sorolan saarelle rakennettuna, se ympärilleen muodosti aivan oman yhdyskuntansa, jonka sopivana taustana oli kaikkien Pelkos - sisarusperheiden rakastama Annala. - A. T.

Jaakkiman Naisliitto

Valtiollisen sortokauden yhä kirstyessä pidettiin kesällä 1908 Paikjärven Antti Jääskeläisen talossa tunnetun naisen aseman kohtajan ja itsenäisyystaistelijan tohtori Tekla Hultinin ja hänen sisarensa opettaja Aldyth Hultinin toimesta kokous, jossa parin taloudellisen esitelmän jälkeen silloisen kappalaisen rouva Hanna Salminen selosti Suomalaisen Naisliiton tarkoitusta ja toimintaa ja ehdotti paikallisosaston perustamista.

Saapuvilla olleet emännät ja tyttäret innostuivat asiaan ja niinpä elokuun 8. päivänä 1908 Rantalassa Hultinilla perustettiin Paikjärven Naisliitto - niminen osasto, joka aluksi liittyi alaosastona Sortavalan Naisliittoon. Myöhemmin jäsenmäärän noustua päätettiin erota Sortavalan Naisliitosta ja niin syntyi Jaakkiman Naisliitto.

Paitis naisen aseman kaikinpuolelta kehittämistä, ulotti Naisliitto toimintansa melkein kaikille taloudellisen ja sivistyselämän aloille. Liitto järjesti useita arvokkaita juhlia ja iltamia. V. 1913 oli päivänpöytäkirjan kysymys valistalon ja sairastuvan aikaansaaminen. Liiton ponnistelut tässäkin suhteessa varmaankin edistivät asiaa, vaikka hanke toteutui vasta runsaan vuosikymmenen jälkeen. Jaakkiman Naisliitto oli maan suurimpia. Sen jäsenet olivat mukana vuoden 1918 sodan sairanhoidotyössä ja rintamalla oleville lähetettiin vaatteita ja ruokatarpeita. Jokaisen vapaussankarin haudalle laskettiin osaston seppele.

Sota oli vienyt monelta lapselta isän tai äidin. Näiden sotaorpojen auttamiseksi perusti Naisliitto orpokodin vuonna 1920, joka toimi

nimismies Lagervallin aikaisemmin omistamassa talossa Päivärinteellä. Täällä sai kodin 23 sotaorpoa moneksi vuodeksi. Taloudellisesti oli talon osto ja hoito raskas osastolle. Suurilla ponnistuksilla kerättiin varoja monella tavalla ja niin päästiin vuodesta toiseen. Hoidot kasvoivat ja heille hankittiin toimialat. V. 1928 olivat orvot vähentyneet siihen määrään, ettei enään voitu orpokotia ylläpitää. Se lopetettiin ja tila myytiin ruustinna Salmiselle.

Vaikka lottatyö ja monet muut harrastukset heikensivät Naisliiton toimintaa osasto työskenteli kuitenkin säännöllisesti ja jakoi vuosittain avustuksia ja opintolainoja.

Suurimman päivätyön osaston vaimiolla on epäilemättä tehnyt osaston syntysanojen lausuja ja 23 vuotta puheenjohtajana raskasta tehtävää hoitanut ruustinna Hanna Salminen. Puheenjohtajina ovat ruustinna Salmisen lisäksi toimineet Hilja Piironen vv. 1911 - 12, Airi Salminen vv. 1934 - 41 ja Eevi Linni v. 1942 alkaen. Mainittujen lisäksi ovat osaston työssä ansioituneet: Helena Ollikainen, osaston kunniajäsen 1931 alkaen, Ester Pohjankoski, Ida Haiminen, Siviä Fennander, Olga Kilpiö, Anni Linni, Enni Salminen, Naama Olsson - Häyrynen ja Marita Pekkala. Orpokodin johtajan vastuunalaissa paikalla toimivat Fanny Nummelin, Kaisa Suuronen, Hilja Tikkanen ja Elma Laitinen. Edellä kuvattua pääpiirteet osoittavat, että Jaakkiman Naisliitto ripeällä ja sangen monipuolisella toiminnallaan kynti syvän vaon jaakkimalaisen henkisen ja sivistyksen sekä taloudellisen elämän peltoon.

- A. T.

sukulaiset ja tuttavat toisiaan. Uutisia kuultiin ja kerrottiin. Kun Lopotinrantaan tuli pitäjäläisiä hevoskyydillä ja kävellen, muodostui näistä pyhäamusta koko pitäjän tapaamispaikka, jossa tunnin parin aikana pohdittiin monenlaisia asioita.

Kalaa oli siellä tarjolla aina ja marja-aikoina erilaisia marjoja. Toivatpa jotkut käsitöitään kaupoiksi, mutta suurempaa markkinointia ei kuitenkaan pidetty.

Jaakkiman kunnanlääkäri Winter, joka oli tunnettu kansanmiehenä, kävi usein keskustelemassa isäntien kanssa. Kun hänellä oli tavallisesti uutta ja mielenkiintoista kerrottavaa, sai hän ympärilleen lukuisan kuuliakunnan. Erään kerran minäkin liityin kuuliaksi. Tällöin hän kertoi m. m. veneestä, joka kulki melkoista vauhtia, vaikka ei siinä ollut höyrykonetta, ei purjetta, eikä soudettua. Kun monet epäillivät hänen kertomaansa, niin hän kehotti tulemaan seuraavana pyhäamuna kirkkoon. Hän tulee sillä ihmeveneellä heitä vastaan. Eräs kuuliija tiedusti, mikä sitä sellaista venettä oikein kuljettää. Salaperäisenä, kuje silmissään tohtori Winter sanoi: "Sitä kuljettää piru."

Tuo ihmetieto levisi viikon aikana koko pitäjään. Seuraavana sunnuntaiaamuna oli tavallista enemmän kansaa kirkkomatkalla. Lupaussensa mukaisesti tohtori Winter ajeli kirkkokansaa vastaan moottoriveneellä, joka meni hyvää vauhtia, vaikka siitä ei tullut savua, ei ollut purjetta, eikä sitä soudettu.

Ei niinä aikoina oltu Jaakkimassa nähty moottoriveneitä ja harvat olivat kuulleetkaan sellaisten olemassaolosta, joten venettä kuljettava voima jäi useimmille salaisuudeksi. Eräät uskoivat tohtorin lipuun ja niin kulki pitäjällä huhu, että tohtori Winter on myynyt itsensä pirulle, joka nyt hantaa salaperäisesti kuljettua. Lähiaikoina ilmestyi useampia moottoriveneitä, joten asia selvisi kailla.

Jos kirkkoväen tulo oli kaunistatsottavaa, oli lähtö kieltoavampaa. Tulo tapahtui tunnin parin aikana, mutta lähtö tavallisesti samanaikaisesti. Myöätuulen sattuessa oli koko Stenlahden selkä täynnä valkoisia purjeita, jotka erikoisina kiidättivät kirkosta paaavia. Jos oli tyyni tai vastatuuli, kilpasivat kirkkovenet toistensa kanssa. Kalksalossa, Kesvalahdella ja Kukkaassa oli kuusi kaksitoistahankaisia (airopareja) kirkkoveniä. Niissä virisi monesti virsi tai hengellinen laulu, joka veden päällä kuului kauaksi ja herätti hartautta.

Mielenpainuvat ja hyvin muistissa pysyvät olivat varsinkin tämän vuosisadan alkukymmenillä Jaakkiman Kansallis - Nuorisoseuran joka kesä järjestämät kesäjuhlat, joita yleisesti nimitettiin kansanjuhliksi. Päiväjuhlassa ulkona vietetyn ohjelman lisäksi oli urheilukilpailuja ja otteluita, joista varsinkin kylien välinen köydenvetoinnitti katsojia. Useana kesänä pidettiin nuorisoseuran arpajaiset samanaikaisesti. Ilalla oli juhla-iltama, joka kokosi nuorisoseuran talon tungokseen asti täyteen. Näihin kansanjuhliin tuli väkeä ympäri pitäjää, usein naapuripiitäjästäkin joten ne olivat väkirkkaimpia tilaisuuksia kotiseudullamme.

Myöhemmin Jaakkiman Kansanopistoseura ja Urheilu- ja Voimisteluseura Kisa järjestivät kesäjuhla, mutta eivät ne kohonneet edellämmainittujen tasolle.

V. 1911 perustettu Jaakkiman Uimaseura toi uutta kiinnostavaa paikkakunnallemme. Seura rakensi uimalaitoksen ja piti kesäisin uimakoulua, jossa varsinkin alkuaikoina oli runsaasti oppilaita. Mielenkiintoisia olivat paikkakunnallemme ennen näkemättömät uimänäytökset, jotka kokosivat runsaasti katsojia.

Vuosisadan vaihteessa ja tämän vuosisadan alkukymmenillä tuotiin Jaakkimaan Pietarista jauhhoa kesäisin purjelaivoilla (saimoilla). Ahokkaan ja Räkölän Ruo-

HEIKKI HAAKANA:

MUISTELMIA

Vaikka on kulunut jo runsas neljännesvuosisata siitä, kun joudimme lopullisesti jättämään kotiseutumme, ovat muistot sieltä eläviä, varsinkin vanhenevan nykypolven mielissä.

Varhaisin yleisempää merkitystä omaavana muistelmana tulee mieleeni v. 1902 vietetyt Jaakkiman maakunnalliset laulujuhlat. Nuorisoseuran mäelle oli rakennettu kaunis ja tilava laululava, jonka aukon vasemmalle puolelle oli tekstattu: "Soitto on suruista tehty, murehista muovaeltu" ja oikealle puolelle: "Soisin Suomeksi hyväksi, Karjalani kauniiksi."

Oli todella elämys kuulla lavantäyteen kansallispukuisten laulajien ja soitattajien kauniita esityksiä. Ei varmaankaan koskaan ennen ollut Jaakkimassa samanaikaisesti koolla niin paljon ihmisiä. Suuriton juhlien järjestäminen oli huolella suoritettu ja kun lisäksi sattui kaunis ilma, oli juhla kai-

kinpuolin onnistunut ja pysyi se mielissä useita vuosia.

Valtiollisen sortokauden pahimmillaan riehussa seurattiin tarkasti Japanin ja Venäjän välisen sodan tapahtumia. Kun sitten v. 1905 syksyllä sota päättyi Venäjän tappioon, aiheutti se Venäjällä suurlakon, johon Suomikin yhtyi. Tapahtumien kulusta saatiin nuukasti tietoja. Niitä saamaan tultiin kyllä Kirkonkylään.

Vaikkapa 14-vuotisena poikaseuna en kaikkia asioita tajunnut, teki minun erikoisen vaikutuksen nuorisoseuran talossa pidettävänsalulukuinen kansalaiskokous, jossa sortokauden loppumisen toivossa yksimielisesti päätettiin yhtyä suurlakkoon muutoin, paitsi myllyt saivat jauhaa, koska ei oltu totuttu viljaa jyvänä syömään.

Lähipäivien tiedot selvittivät, että parannusta saatiin meidänkin oloihimme. Joskin ne osoittautuivat

puutteelliseksi ja lyhytaikaisiksi.

Suurlakkoa seuraava aika jakoi kansamme kahtia: porvareihin ja työväkeen, joita nimityksiä alettiin käyttää. Kun meilläkin tapahtui jakautuminen, heikensi se melkoisesti seurojen ja yhdistysten toimintaa.

Me vanhat muistamme hyvin viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alkukymmenien Lopotinrannan pyhäamuiset näkymät.

Jo klo 8 jälkeen lipui rantaan veneitä, mutta 9 - 1/2 10 aikoina niitä tuli kymmeniä, jopa satoja soustaen tai myöätuulen sattuessa levitetyin valkopurjein. Veden korkealla ollessa veneet pääsivät lähelle varsinaista rantavilvaa. Räkölän (myöhemmin osuuskunnan) ja 1911 rakennettu Lahden pohjan aseman väli oli heinää kasvavaa ahoa, jossa oli mukava istuskella poutaillamalla. Pitkamatkalaiset ryhmittäytyivät sinne syömään kirkkoeväitään. Siellä tapasivat

KAUPUNKINEUVOS K. E. LEHTIMÄKI:

Lahdenpohja — pieni mutta pirteä kauppala

Lahdenpohjan kauppalan entiset elossa olevat asukkaat muistavat varmaan luovutetulle alueelle jääneen kotikuntansa mieluisana asuinpaikkana, josta halkein mielin oli luovuttava, kun sota siirteli valtakuntien rajoja. Tosin pieninä lähtemään joutuneet ja vuosien varrella alkuneet eivät olleet omakohtaisesti muista Lahdenpohjasta mitään. Kauppala oli asukasluvultaan ja alueeltaankin pieni, mutta se oli pirteä ja elinkyinen yhdyskunta, jossa asukkaiden kelpasi olla ja elää, ja jossa veroäyrikkään ei liikoja rasittanut, olihan se vuosikausia ollut 6 markkaa eli 6 nykypenniä.

Lahdenpohjan kauppalan sijainti Laatokan luoteisrannalla erittäin hyvän ja syvän sataman äärellä oli edullinen. Tosin laivaliikenne oli menettänyt pääasiallisen merkityksensä, kun yhteydet vallankumouksen jälkeen Venäjälle päin yleensäkin katkesivat. Rautateitse oli Lahdenpohjasta matkaa Sortavalaan 40 km, etelämpänä olevaan Käkisalmeen 83 km ja Valamon luostariin 40 km laivamatka. Seutukunta oli kautaaltaan luonnonkaunisti ja ikivanhaa asutusseutua.

Lahdenpohjalla oli takanaan pitkät ja vankat historialliset perinteet. Kysymyksessähän oli ikivanha markkinapaikka. Paikasta käytettiin eri aikoina puheissa ja kirjoituksissa monenlaista nimitystä, yleisimmin ehkä kuitenkin Siekilahtea — Siikalahtea ja vasta kauppalaksi muodostamisen jälkeen Lahdenpohjaa saman nimisen kyläkunnan mukaan.

Muinaisina aikoina oli kaupankäynti ankaraa touhua, jos se sitä tavallaan on vielä nykyisinkin. Kilpailu tunnettiin ennenkin. Tosin se sai toisinaan jopa huvitta-

honiemen rannassa olevat viljamakasiinit täytettiin talven varalle. Se ei kuitenkaan riittänyt, vaan kummallakin kauppialla oli vakinaisen hevosmiehen, joka talvisin kuljetti jauhosäkkejä Jaakkiman asemalta. Kauppias Paganus myi Jaakkiman asemalla niinikään suuren määrän jauhoa.

Viljelyskoneet olivat siihen aikaan vähäiset, joten peltojen muokaus jäi pinnalliseksi. Ja kun siemenviljakin oli heikkoa ja lajikkeet vaativat pitkän kasvuajan, aina myöhäissyksyn, verotti halla usein satoa. Pientiloilla ei monellakaan riittänyt viljaa uuteen satoon, vaan jouduttiin ostamaan.

Kun sitten Itä - Karjalan Maamiessseuran v. 1894 perustama Jaakkiman Piirikunta, myöhemmin Jaakkiman Maamiessseura, alkoi toimia, saatiin vähitellen parempia maanmuokauskoneita, parempaa siementä, opittiin hoitamaan lantaa ja opittiin käyttämään väkälannoitteita, saatiin runsaampia satoja. Karjanjalostusyhdistykset opettivat jalostamaan karjaa ja hoitamaan sitä oikealla tavalla. Pitäjämme maatalous ja hyvinvointi parani vuosien mittaan. Alituotantoalueesta tuli ylituotantoalue. Niinpä 20-luvulla, mutta varsinkin 30-luvulla vietiin kotiseudultamme viljaa satojatuhausia kiloja vuosittain ja melkoinen oli muidenkin maataloustuotteiden myynti. Se tuntui yleisenä vaurastumisena.

Olen monesti kuvitellut minkälainen olisi kotiseutomme nykyisen kehityksen ja vaurauden aikoina. Kun muistamme, että kotiseutomme oli aina kaikissa pyrkimyksissään eturiveissä, voimme jokainen luoda mielikuvissamme kuvan entisestä kotiseudustamme.

Elävät muistikuvat vie vanha ja vanheneva sukupolvi muassaan. Kun kertomukset unohtuvat ja haalistuvat vähitellen, jäävät kotiseutomme muistot nykyiselle nuorelle ja tuleville sukupolville Jaakkimikirjan tietojen varaan.

Lahdenpohjan kauppalan asemakaava.

Lahdenpohjan viimeinen kauppalanjohtaja, nykyinen kaupunkineuvos K. E. Lehtimäki.

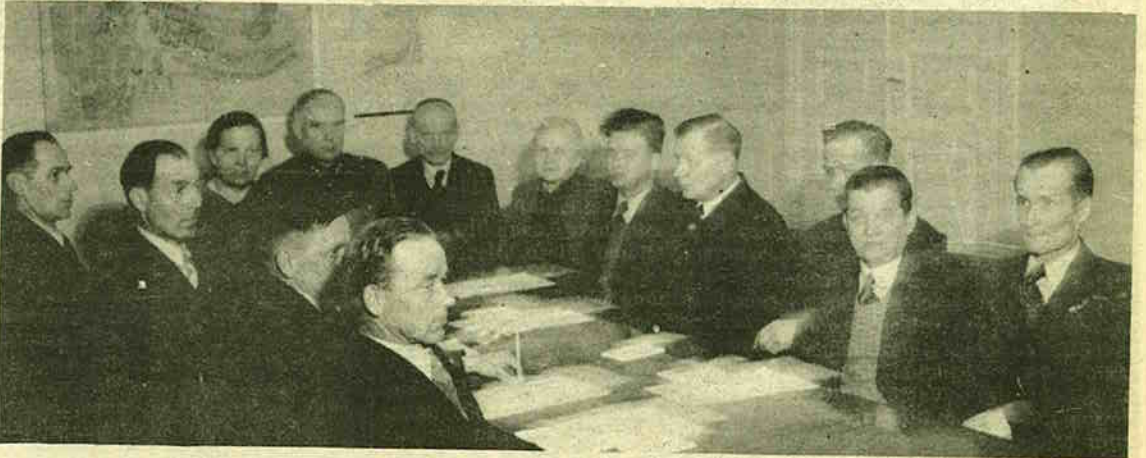
viakin muotoja näin jälkeenpäin tarkkaillen. Ilmeisesti Siekilahteen markkinat olivat silloisille kauppiaille — porvareille — edulliset, koska mm. Käkisalmen porvarit pyrkivät joitakin vuosisatoja sitten valtaamaan markkinat omaksi yksinoikeudekseen. Nähtävästi pyrkimys ei vaikeudetta onnistunut, sillä Käkisalmen pormestari joutui jopa kirkossa kuuluttamaan, ettei Sortavalan porvareilla ole mitään asiaa Siekilahteen markkinoille, enempää kuin mistään muualtakaan tulevilla kauppiamiehillä. Oliko tuohon kannanottoon mitään laillista perustetta, ei ole tiedossa, mutta nähtävästi ei niin ollut, sillä menettely herätti hyvin ymmärrettävistä syistä pahennusta ei ainoastaan Sortavalan porvareissa, vaan myös paikkakunnan asukkaissa. Kaupanteossa ei näet syn-

tyisi minkäänlaista kilpailua, jos ainoastaan yhden paikkakunnan kauppiat saavat yksinoikeuden kaupan harjoittamiseen. Lopulta Jaakkiman, Kurkijoen ja Sortavalan asukkaiden ja kauppiaiden puolesta tehtiin Jaakkiman Miklinkylän kärkeillä kysely siitä, miksi Käkisalmen porvarit yrittävät valata Siekilahteen markkinat yksinoikeudekseen, sillä sitä ei suinkaan voitu hyväksyä. Lautamiehett ja käräjärahvas yhtyivät kyselijöihin ja vaativat käkisalmelaisilta selvitystä outoon menettelystään. Kaikkien paikalla olleiden mielestä Siekilahteen markkinat tulivat olla vapaat niin Sortavalan, Kurkijoen kuin Käkisalmenkin porvareille, eikä niiltä saanut sulkea pois Venäjältäkin tul-

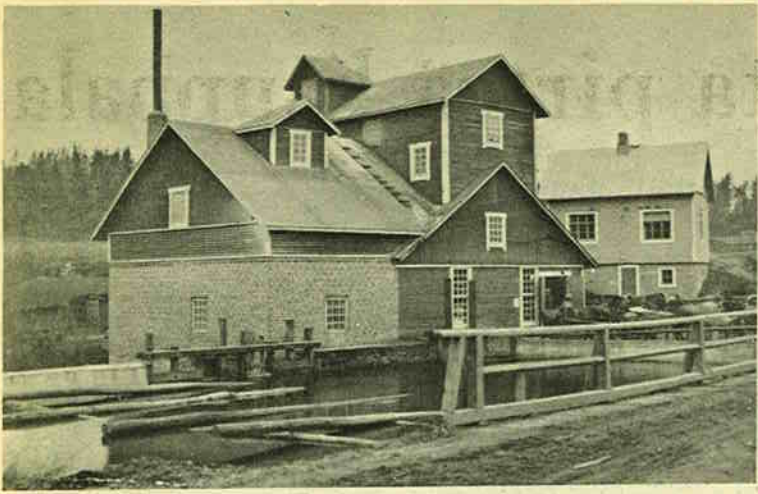
leita kauppiamiehiä. Erimielisyydet eivät kuitenkaan tähän loppuneet. Puolisentoista vuosikymmentä myöhemmin todetaan, etteivät Käkisalmen porvarit olleet onnistuneet yrityksissään. Kuitenkin he jatkuvasti ajoivat asiaansa. M.m. Ihalanjoen käräjäillä käkisalmelaiset tekivät ilmiannon Sortavalan porvareita vastaan siitä, että nämä käyttävät markkinoilla »suurempaa puntaria» maamiehiltä tavaroita ostaessaan ja ovat maksavinaan korkeamman hinnan, eivätkä maa-laiset huomaa petosta. Nähtävästi nuo välien selvittelyt eivät vielä lääkään johtaneet entisen käytännön muuttumiseen. Vaikka nämä välien selvittelyt todennäköisyyden mukaan jatkuivat milloin missäkin muodossa vuodesta toiseen,

eivät ne tietävästi johtaneet vakavampiin yhteenottoihin.

Tuosta Siekilahteen markkinapaikasta muodostettiin v. 1882 Jaakkiman kauppalaksi-niminen kauppalapaikka. Sille vahvistettiin tonttikartta — asemakaava — sekä rakennusjärjestys. Hiukan myöhemmin kauppalaksi sai vielä verraten yksityiskohtaiset järjestyssäännöt. V. 1924 alusta kauppalaksi edellisestä vuonna annetulla asetuksella muutettiin alueellisesti laajennettuna itsenäisenä kuntana toimivaksi kauppalaksi, jonka nimeksi samalla vahvistettiin Lahdenpohja saman nimisen kylän mukaan. Perustamisvaiheen aikana Lahdenpohjan kauppalaksi käsitti, pientä yhteismaata lukuunottamatta, ainoastaan Hovi-tilan maat,

Lahdenpohjan kauppalan viimeisen valtuuston jäseniä, jotka olosuhteiden mukaisesti joutuivat toimimaan tavallista pitemmän kauden, oikealta: urakoitsija Matti Klukkonen, kauppias Teppo Matihaldi, muurari Väinö Valtonen, myymälähoitajat Jussi Jäppinen ja Heikki Asikainen, toimistovirkailija Ida Haiminen, asemapäällikkö Oskar Kivinen, tohtori Jussi Tiittanen, opettaja Ester Pohjankoski, autollija Erkki Lätti, kauppias Eino Jääskeläinen, edessä puuseppä Väinö Ahokas ja kelloseppä Rudolf Julku.

Sarolahden omistama Hovin mylly Lahdenpohjassa.

Lahdenpohjan rannas kunnan -riviltä katsottuna. Venevalkaman ja tien vasemmalla puolella oli kalatori, josta aamuisin sai varmasti tuoretta meren antia. Vasemmalla oleva harmaa talo oli Eino Jääskeläisen kauppatalo, jossa varsinkin saariston väki asoi. Takana vaaleat talot olivat Malja Haimisen ja Aksel Niemisen talot. Edessä keskellä hotelli Turisti, korkea rakennus on yhteiskoulu ja oikealla on Juho Virran senaikainen kerrostalo.

kokonaispinta-alaltaan 358,61 ha, josta vesialuetta Laatokassa 44,15 ha. Tila oli aikoinaan joutunut valtiolle, oltuaan aikaisemmin mm. Valamon luostarin omistuksessa. Valtio möi Hovi-tilan perustetuille kauppalalle, mutta pidätti itselleen eri tarkoituksia varten maa- ja vesialueita. Kauppala sai omaan omistukseensa 312,685 ha, josta vesialuetta Laatokassa 20,15 ha.

Jo ennen kauppalan toiminnan alkamista, noin 4 kk perustamisasetuksen jälkeen v. 1923, hyväksyttiin kauppalaan ensimmäinen alueliitos, joka käsitti 5 pientehköä tilaa. Suurempi alueliitos tapahtui, kun ns. Kurenrannan alue ja eräitä tiloja Lahdenpohjan kylästä v. 1938 alusta liitettiin kauppalan.

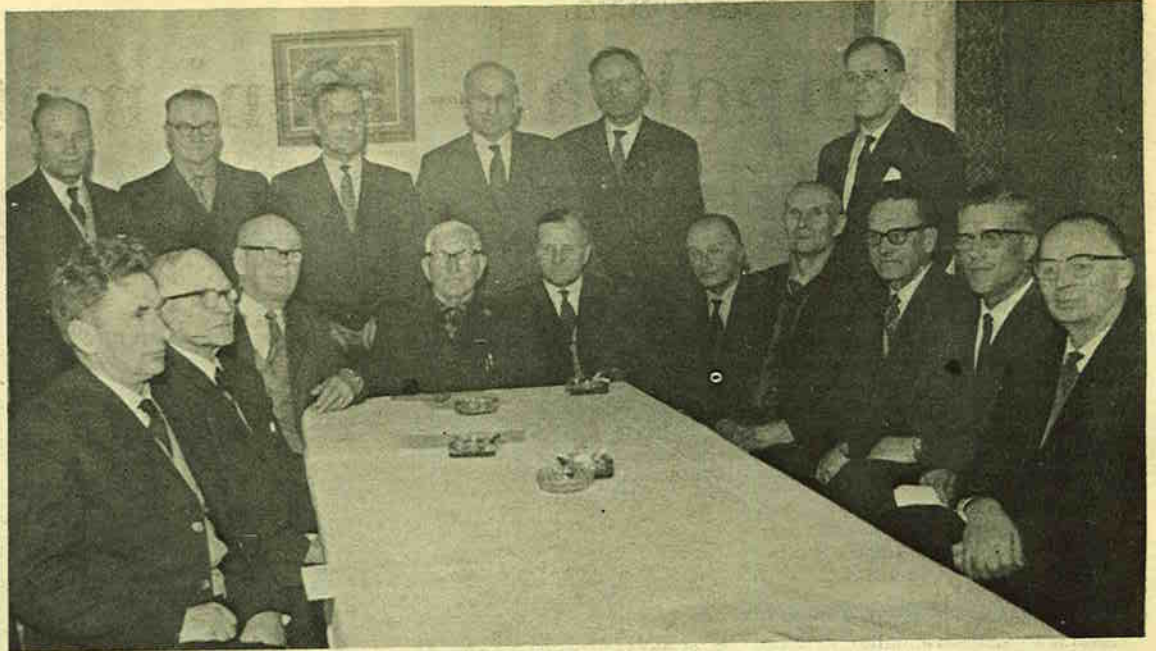
Niinkuin alussa jo tuli todetuksi, oli Lahdenpohjan kauppalan asukasluku vähäinen, noin 2.000 henkeä, eikä kauppalan pinta-alakaan ollut suuren suuri verrattuna muiden kauppaloiden alueisiin. Silloin oloissa ei kumpainkaan selkka ollut kuitenkaan esteenä kauppalan elinkelpoisuudelle ja kehittämiselle. Kunnallistalous oli vakaata, velkaantuminen vähäistä, ve-

rotulotkin varsin tyydyttävät ja kauppalan omistama maaomaisuus suurehko asukasluku huomiotta. Kunnallistalous pysyi loppuun saakka hyvänä.

Mutta noilla seikoillahan ei enään ollut muuta kuin historiallinen arvo sen jälkeen, kun suuret voimat pääsivät valloilleen ja muuttelivat valtakuntien rajoja.

Alueluovutuksen johdosta Lahdenpohjakin lakkasi olemasta Suomeen kuuluva yhdyskunta. Asukkaat siirtyivät uuden valtakunnan rajan länsipuolelle. Nykyisin lahdenpohjalaisia on pieninä ryhminä useilla paikkakunnilla ympäri maata. Suurin osa silloisista varttuneissa iässä jo olleista on siirtynyt toisen rajan taakse — kuoleman kautta — mutta osa meistä elelee vielä nykyisillä asuinsijoillaan entisiä muistellen, kunnes kukin vuorollaan jättää paikkansa tyhjäksi.

Olen edellä tarkkaillut erinäisiä hajapiirteitä Lahdenpohjan taustasta ja viimeisistä ajoista. Vähitellen ne mielistä unohtuvat ja jäävät vain muistiin kirjoitetulta osaltaan arkistojen kätköihin. V.

Jaakkima-Säätiön hallintoneuvosto v. 1966.

Jaakkima-Säätiön toimintaa kahden vuosikymmenen ajalta

Käsitellessämme Jaakkima-säätiön 20. toimintavuotta lie-nee aiheellista palauttaa muistikuvia säätiön perustamisesta alkaen. Säätiön alkuunpaneva kokous pidettiin Ilmajoella Erkki J. Kuismasen talossa 14. 5. 1948 Jaakkiman Manttaalio-omistajain vuosikokouksen yhteydessä. Siinä kokouksessa päätettiin perustaa säätiö, jonka nimin koottaisiin entisten jaakkimalaisten yhteisöjen ja yhdistysten jäännösvarat. Samalla päätettiin laatia säätiötä varten säännöt, joita valmistelemaan valittiin toimikunta Tommi Kilpiö, Kalle Härmä ja Toivo Tapanainen. Toimikunta laati sääntöehdotuksen ja säännöt yksimielisesti hyväksyttiin Seinäjoella 4. 6. -48 pidetyssä kokouksessa ja nimeksi tuli kotipitäjän mukaisesti Jaakkima-Säätiö. Vallinneissa olosuhteissa ei oikeusministeriö voinut kuitenkaan hyväksyä sellaisenaan nimeä ja nimeksi tuli lyhennettyä Jaama-Säätiö, jonka nimen ministeriö vahvisti 28. 3. 1949.

Säätiön ensimmäiseen hallintoneuvostoon valittiin: puheenjohtajaksi Paavo Kilpiö, sihteeriksi Matti Hyppönen, sekä jäseniksi Matti Jääskeläinen, Kaarlo Karivaara, Antti Korppinen, Erkki J. Kuismainen, Antti Lötjönen, Heikki Mylén, Matti Pekkinen, Veikko Savolainen, Jussi Sihvonen, Pekka Teräväinen, Väinö Vanhanen ja

Eino Veijalainen. Hallintoneuvosto valitsi säätiön hallituksen, jonka puheenjohtajaksi tuli Tommi Kilpiö sekä jäseniksi Juho Sinkkonen, Emil Tarkkonen, Veikko Venamo, Aarne Sulankivi, Toivo Tapanainen ja Kalle Härmä. Hallitus valitsi varapuheenjohtajaksi Kalle Harman ja toimitsijaksi Toivo Tapanaisen, jolle kuului sää-

karjalaisten tuntema säkeistö, jonka vielä haluaisin merkitä tähän loppuksi.

»Siell' oli taatonni, maammoni majo,
Kultalehto kotiin en unhoittaa voi.
Purojen partalla vilkate vilkate,
Rannolla nuotto liekoja loi.
Sunnunmaalle kuuluu mun laulun,
Mä uskon uutehen onneeni.»

Lämpimät tervehdykseni entisille lahdenpohjalaisille!

tiön kirjanpito, varojen hoito ja muut hallituksen määräämät tehtävät.

Säätiön toiminnasta havaitaan kahden vuosikymmenen ajalta, että säätiölle varoja sijoittaneiden luku oli vuoden 1949 lopussa jo 14, rahamäärältään 43.915 markkaa. Kaksi vuosikymmentä myöhemmin eli 1969 olivat luvut: sijoittajia 34 ja rahaa 84.818 markkaa. Suuruusjärjestyksessä sijoittajat:

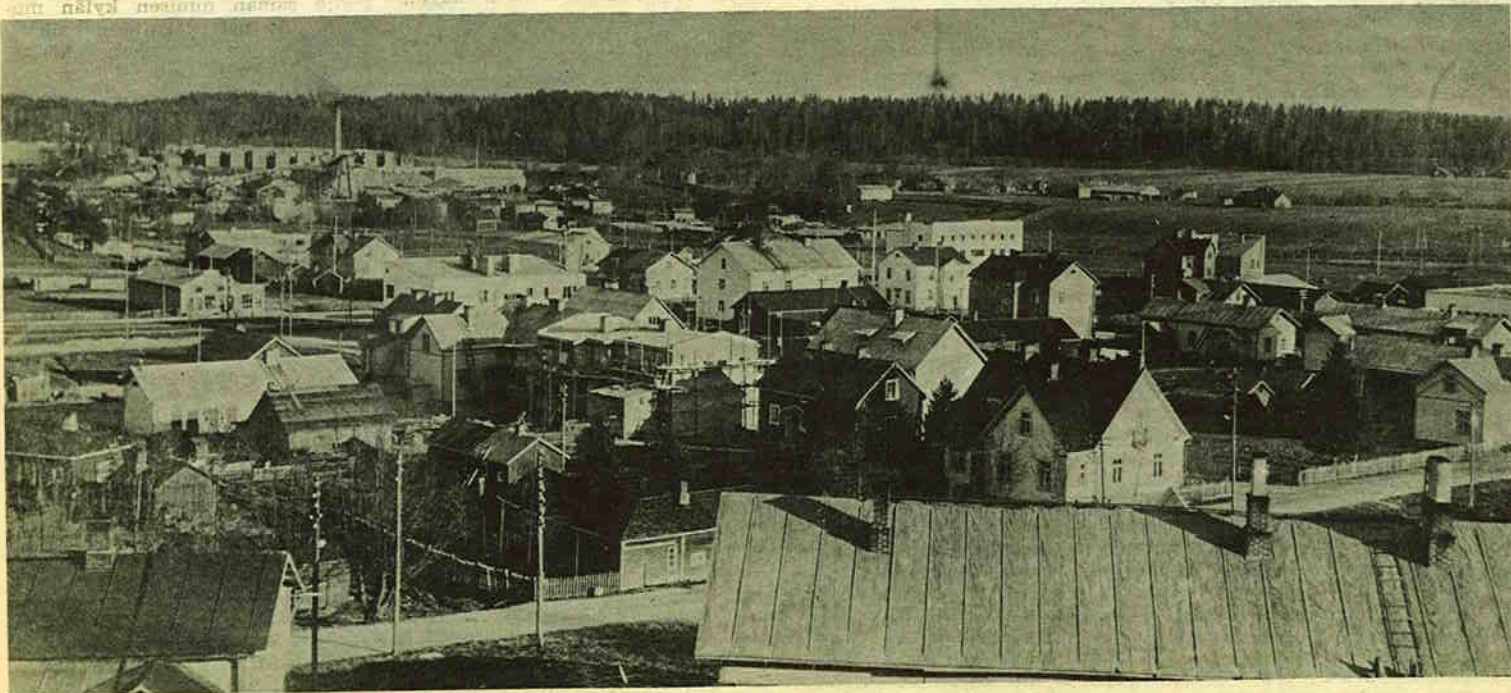
Miklin Jakokunta 34.726 mk, Jaakkiman Lainajyvästö 29.950 mk, Lahdenpohjan Mannerheim-yhdistys 9.944 mk, Jaakkiman Osuuskauppa 9.725 mk, Jaakkiman Kronbergin rahasto 2.034 mk, Jaakkiman Kansallisen Nuorisoseura 1.524 mk, Naisliiton Jaakkiman osasto 1.000 mk, Jaakkiman Maatalousnaiset 877 mk, Nivan Rukoushuoneyhdistys 534 mk, Jaakkiman Valo Oy 507 mk, Kirkkoja Karjalaan yhdistys 430 mk, Vallinkosken tiehoitokunta 406 mk, Jaakkiman Osuusmeijeri 405 mk, Häklin rahasto 384 mk, Jaakkiman kunnanvaltuusto 322 mk, Tattarin rahasto 285 mk, Jaakkiman sankarihautarahasto 221 mk, Jaakkiman kristillinen yhdistys 166 mk, Uudenkylän kansakoulun oppilasyhdistys 144 mk, Kansanopistoseura (Miikkulaisen rah.) 143 mk, Kapasen ja Nukarisen rahasto 132 mk, Jaakkiman Maataloustuottajat 107 mk, Jaakkiman raittiustoimikunta 84 mk, Korteelan kansakoulun oppilasrahasto 78 mk, Hellä Pelkosen rahasto 75 mk, Siirtoväen kalastusseura 57 mk, Rouvasväen ompeluseura 52 mk, Olga Pietilän rahasto 51 mk, Jaakkiman kirkko-kuoro I 48 mk, Reuskulan Marttayhdistys 43 mk, R. Lagervallin rahasto 41 mk, Jaakkiman kirkko-kuoro II 33 mk, Kurenrannan Maatalousnaiset 24 mk, Nivan kansakoulun oppilasrahasto 18 mk ja Riistansäästäjät ry. rahasto 17 mk.

Säätiön toimesta on julkaistu v. 1955 Jaakkiman historia, painos 2.000 kpl, sekä v. 1958 kihlakunnan historia 200 kpl.

Säätiön pääoma on näiden historiain takia luonnollisesti pienentynyt, sillä historiaa päätti hallintoneuvosto myydä noin 10 markkaa alle kustannushinnan, että vähävaraisimmillakin olisi mahdollisuus hankkia oman pitäjän historiaa.

Säätiön rahoittamana hankittiin v. 1969 Jaakkiman pitäjäviiiri, jonka on suunnitellut taiteilija Olf Eriksson. Viirin aiheena on entisen Jaakkiman kunnan kuntakokouksen noin 90 vuotta sitten käyttöön otettu leimasin, jossa esiintyy sen aikaiset työkalut vilkate ja harava sekä lyhde. Lisäksi on viiriin sakarolla kuvattu Jaakkiman vilsi linnavuorta.

Hallintoneuvoston pitkäaikaisina

Lahdenpohjan kauppalan keskusta katsottuna Kurenvaaran rinteeltä.

JAAKKIMAN KISA — laatokankarjalainen valtaseura

Jo vuosisadan vaihteessa järjestettiin Jaakkimassa yleisurheilu- ja hiihtokilpailuja niihin aikoihin perustetun Kansallis-Nuorisoseuran toimesta. Vuosikymmen menttiin siten, että kesäjuhlien yhteydessä suoritettiin 3-ottelu, jossa lajeina juoksu, hyppy ja heitto sekä jokin pitemmän matkan juoksu. Talvella oli hiihtokilpailut kahdessa sarjassa.

Jaakkiman Kisa lienee perustettu vuonna 1910, koska ensimmäinen merkintä seurasta on Itä-Karjalan piirin kokouksen pöytäkirjassa 16. 5. 1910. Siinä mainitaan jäsenmääräksi 14 ja myöskin, että seurasta on ollut edustaja kokouksessa. Niihin aikoihin ovat muistitietojen mukaan toimineet Riento- ja Kehitys-nimiset seurat, jotka ovat järjestäneet kilpailuja kesällä ja talvella.

Kisa mainitaan ensimmäisen kerran kilpailujen järjestäjänä 10. 8. 1913, jolloin se järjesti yhdessä Uimaseuran kanssa urheilujuhlan, jonka yhteydessä oli kyllien välisen kilpailu 3-ottelussa. Samana vuonna kilpailtiin piirin mestaruudesta 1600 metrin viestijuoksussa, jonka voitti Sortavalan Ponnistus, 2) Kisa, 3) Uukuniemen Kipinä. Seuraavana vuonna eli 1914 oli Jaakkiman Sanomilla ilo kirjoittaa uutinen Kisan saavutuksista: »Kaksi loistavaa voittoa Kisalle. Sortavalan maatalousnäyttelyn yhteydessä pidetyssä Itä-Karjalan piirin seurojen välisessä viestijuoksussa 10.000 metrin matkalla saavutti Kisan joukkue Uno Lindholm, Väinö Härmä, Matti Hyppönen, Juho Tikka ja Aarne Pelkonen loistavan voiton. Uudenkylän komeat köydenvetäjät Emil Ijäs, Jaakko Matikainen, Pekka Loikkanen, Erkki ja Pekka Sikiö voittivat piirin köydenvetemestaruuden.» Nämä olivat Kisan ensimmäisiä voittoja »ulkomailla». Köydenvetäjät uusivat voittonsa vielä monta kertaa ja toivat komean, puoli metriä korkean sarvipokaalin Kisan omaksi. Alkuvuosina aina vapaussotaan saakka olivat parhaat yleisurheilijat mainittujen juoksijoiden lisäksi Arvo Turunen, Juhani ja Matti Hyppönen, Matti Natri, Kalle Härmä ja Antti Teräväinen. Hiihtäjistä olivat »pitäjän parhaita» Olli Natri, Emil Lappalainen, Arvo Turunen, Antti Ratavaara, Pekka Sarolahti (Sikiö) sekä naisista Iimi Kiukkonen.

Vuonna 1913 hankittiin seuralle painimatto ja harjoitukset aloitettiin innolla. Talvella 1915 pidettiin Kisan ensimmäiset jäsentenväliset

jäseninä ovat toimineet (aakkosjärjestyksessä): Matti Hyppönen v. 1949 alkaen, Matti Jääskeläinen 1949 alkaen, Pentti Kilpiö 1963 alkaen, Erkki J. Kuusmanen 1961 alkaen, Olli Natri 1963 alkaen, Yrjö Orpana 1961 alkaen, Matti Pekkinen 1949 alkaen, Väinö Saikkonen 1954 alkaen, Veikko Savolainen 1949 alkaen, Jussi Sihvonon 1949 alkaen, Pekka Teräväinen 1949 alkaen, Simo Simpura 1952 alkaen, Väinö Vanhanen 1949 alkaen ja Eino Veijalainen 1949 alkaen. Hallintoneuvoston puhjohtajana toimii nykyisin Pentti Kilpiö ja varapuhjohtajana Jussi Sihvonon.

Hallituksen kokoonpano: puhjohtajana Väinö Vanhanen, varapuhjohtajana Eino Veijalainen, jäseninä Lauri Kuusmanen, Väinö Saikkonen, Simo Simpura, Veikko Vennamo ja Toivo Tapanainen. Säätiön pitkäaikaisina tilientarkastajina ovat toimineet pankinjohtaja Kauko Koivisto ja Veikko Pirilä Ilmajoelta, Jussi Sihvonon Kurikasta ja Olli Natri Seinäjoelta.

Jaakkima-Säätiön toiminta jatkuu edelleen Pohjanmaan lakeuksilta käsin vaalimalla jaakkimalaisuutta kaikella mahdollisella tavalla ja myöntämällä vuosittain kotikuntansa opiskelevalle nuoriselle pieniä tunnustus-stipendejä.

painit, joissa palkintomiehiksi pääsivät ylimmästä sarjasta lähtien: Pekka Sarolahti, Adolf Paakkinen, Juhani Hyppönen, Olli Natri ja Arvo Turunen. Kevyemmissä sarjoissa pääsivät mitaleille Väinö Hyvärinen, Juho Kapanen, Matti Hyppönen ja Juho Tikka. Samana talvena kävivät kisalaiset pitämässä Ala-Läskelässä »jäsentenväliset» hiihdot ja saivat kaksoisvoiton järjestyksessä: 1) Olli Natri, 2) Emil Lappalainen. Myöskin Jussi Tikka, Arvo Turunen ja Pekka Sarolahti sijoittuivat kärkipäähän. Kisan puuhamiehina tällä vuosikymmenellä toimivat näkyvämmin Jaakko Similä, Aleks Putkinen, Eino Lindegren, Kalle Härmä ja Pekka Sarolahti. Vapausotaa keskeytti Kisan toiminnan moniksi vuosiksi. Ainoastaan jäsentenvälisiä kilpailuja pidettiin vuosina 1918—20. Huomattavin saavutus seuran kohdalle tuli kun v. 1919 Sortavalan kansallisissa kilpailuissa Rukolan poika, Sortavalan seminaarissa opiskellut Juhani Hyppönen saavutti Itä-Karjalan piirin ennätyksen 100 m:llä 11,6.

Torvisoittokunta ja näytelmäkerho perustetaan

1920-luvun alku meni Kisan toiminnossa »säveltä» hakiessa. Se löytyikin, sillä v. 1922 alettiin puuhata seuralle torvisoittokuntaa. Keräyksellä koottiin varat ja seitikkö aloitti harjoitukset kanttori Kaarlo Korhosen johdolla. Varojen keräyksessä kunnostautui erikoisesti Väinö Tarkkonen, joka hankki suurimman osan varoista. Hän oli itse myös innokas soittaja. Myöhemmin johtajan puuttuessa soittokunta hajosi moniksi vuosiksi. Se pystytettiin 1930-luvulla uudestaan puuseppä Juho Hynysen johdolla.

Näytelmäharrastus virisi seuran keskuudessa voimakkaana 1920-luvulla. Palkattiin ohjaajaa ja harjoiteltiin vaativiaakin kappaleita, joita käytiin esittämässä ympäris-

töpitäjissään hyvällä menestyksellä. Pitkäaikaisina näyttelijöinä toimivat Heikki, Petteri ja Pirkko Möronen, Helvi Heinonen-Lampen, Arvi ja Esko Pelkonen, Väinö Suutarinen, Sanna ja Martta Tarkkonen, Mauno Turunen, Viivi Suolahti-Pipatti. Näytelmätoiminnalla seura rahoitti monet vuodet kilpailutoimintansa.

Uusi nousukausi alkaa

Aivan kuin uuden nousukauden lähtömerkiksi Kisa järjesti piirin hiihtomestaruuskilpailut talvella 1923. Näihin aikoihin siirryttiin jäähiihdosta murtomaalle ja nämä olivatkin ensimmäiset kilpailut niissä olosuhteissa. Vaikeassa maastossa ja pitkällä suksilla vain Eino Hirvonen kisalaisista pääsi kärjen tuntumaan eli neljänneksi. Hän olikin niihin aikoihin seuran paras hiihtäjä.

Näinä vuosina alkoi Kisan toiminnassa urheilupuolella ratkaiseva vaihe. Vuonna 1924 aloitettiin kyllien välisten kilpailujen sarja, talvella viestinhiihdossa 5x5 km ja kesällä 5-ottelussa. Näiden kilpailujen ansiosta alkoi urheiluharrastus laajentua sekä kauppalassa että pitäjän puolella. Rukola yllätti ensimmäisessä viestissä ennakkosuosikin Kurenrannan ja piti hegemoniaa pitkät ajat. Uusia kykyjä ilmestyi kuin sienien sateella sekä hiihdossa että kesäurheilussa. Alkoi kasvaa uusi ur-

heilijapolvi, joka nosti Kisan laajempienkin piirien tietoisuuteen.

Lumivaaralaiset tulevat mukaan

Vaikka Lahdenpohjan kauppalaa ja Lumivaaran kunta erosivat emäpitäjästä Jaakkimasta, ei se vaikuttanut urheiluseuratoimintaan millään tavalla. Lumivaaralaiset urheilijat edustivat edelleen Kisaa ja sieltä tulikin 1920-luvulla ratkaiseva voima Kisan riveihin. Kantajoukko tuli Ihalasta Jääskeläisen kartanon pojista ja monista muista ihalalaisista ja tervajärveläisistä. Nykykieltä käyttäksenne »Simon talli» ruokki silloista kisalaista urheilua monella tavalla Innokkaana urheilumiehenä Simo Jääskeläinen kokosi joukkonsa kesällä juoksuihin ja talvella hiihtoihin ja hänen kasvateistaan kehittyi piirin parhaita urheilijoita. Keväisissä maastajuoksussa hankkivat Rikhard Jääskeläinen, Jussi Veikkolainen, Hilmer Meronen, Jussi Jääskeläinen, Onni Vehniäinen sekä tervajärveläiset Matti Kemppinen ja Martti Majuri, Kuhaan Antti Kilpiö ja Tauno Sihvonon olivat »moniruokaisia», sekä juoksussa että hiihdossa piirin parhaita. Juoksijana oli Antti Kilpiö yläpuolella kaikkien, sillä vuosikymmenen aikana hän voitti kymmeniä piirin mestaruuksia ja ennätyksiä aina mailista maratoniin. Myöhemmin edustivat Kisaa myös kirkkijokelaiset Sikiön veljekset Mikko ja Oskari sekä Jussi Häyhä, jotka kaikki voittivat piirin mestaruuksia.

Hiihto ja yleisurheilu valtalajit

Jo mainittujen lumivaaralaisten urheilijain lisäksi kehittyi rukolalaisesta Arvo Tapananesta moniksi vuosiksi piirin monipuolisimpiin kuuluva yleisurheilija, joka voitti useita piirin mestaruuksia viisi- ja kymmenottelussa sekä yksityislajeissa. Hän olikin niihin aikoihin Antti Kilpiön, Veijo Veijalaisen, Lauri Miikkulaisen, Eero Hyvösen ym. kanssa näkyvimpiä yleisurheilijoita. Ei pojasta polvi muuttanut. Matti Hyppösen pojat Viljo ja

Yrjö kehittyivät piirin parhaimmiksi yleisurheilussa, samoin Veijo Tapanainen, Jaakko Jerkku, Niilo Miikkulainen, Aake Saaristo, Jussi Sihvonon, Mauri Nieminen, Leo Kuusela, Yrjö Paakkinen ja monet muut, joiden nimet eivät nyt tule mieleen. Yleisurheilussa pysyäksemme Viipurin Rykmentin kantahenkilökunta toi oman panoksensa Kisan yleisurheiluun. Juoksijoista puheenjohtajana vuosia toiminut, entinen olympiajuoksija Nestori Järvelä, Aaro Hietala, Oskari Kartano, Lauri Kurvi, Viljo Tikkanen, Reino Kelka sekä Aimo Järvelä olivat parhaimpia ja jotka ylitivät piirikunnalliselle tasolle.

Hiihto — maakunnallinen mahtilaji

Jo mainittujen kyllienvälisten viestinhiihtojen ansiosta levisi hiihtoharrastus kulovalkean tavoin koko pitäjän alueella. Kymmeniä joukkueita kiidatti viestistä miesten, poikain ja naisten sarjoissa ja oli monesta kylästä useampiakin joukkueita kaikkiin sarjoihin.

1930-luvun alusta lähtien Kisalla oli lähettää erittäin edustavat joukkueet piirin mestaruuskilpailuihin sekä myöhemmin Suomen mestaruuskilpailuihin. Seurala oli vuodesta 1933 lähtien jokaisena vuonna poikia mitaleilla Suomen mestaruuskilpailuissa. Näistä mainittavimmat saavutukset olivat Paavo Salorannan 18-v. sarjan yhdistetyn voitto, mäenlaskun toinen sija ja vielä hiihdossa tuli pronssia. Ihalalainen Mikko Heikura nousi samoihin aikoihin pinnalle ja voitti 18-v. hiihdon sekä yhdistetyn kilpailun. Myöhemmin Erkki Hyysalo, Erkki Kuusela ja Pentti Saaristo ja Leo Saloranta täydensivät sarjaa mäenlaskun, yhdistetyn kilpailun ja hiihdon osalta voittajina ja mitalimiehinä SM-kisoissa. Hiihtäjinä menestyivät Otto Kokkonen (kaksi kertaa hopeaa poikain SM-kisoissa sekä myöhemmin kaksi pronssia 50 km hiihdossa), Kauko Teräväinen pronssia 16-v. hiihdossa sekä huippuna kolminkertainen hiihtomestari 16- ja 18-v. sarjoissa Veikko Teräväinen. Piirin ja pitäjän parhaita hiihtäjiä poikia olivat mainittujen lisäksi Eero Uimonen, Kaarlo Kiukkonen, Viljo Kuusmanen, Reino Teräväinen, Keijo Lehelä, Toivo Hirvonen, Vilho Saikkonen ja Lauri Ovaska. Yhdistetyn hiihdon ja mäenlaskun erikoispoikia olivat vielä Viljo

Kisan lopettajaiskokouksen osanottajia Pieksämäellä 1955. Pöydällä seuran voittamia kiertopalkintoja.

Kisan pojat potretissa voittoisan Sortavalan Vakkosalmella 1913 juostun 5x2000 metrin viestin jälkeen. Vas. Jussi Tikka, Uno Linholm, Aarne Pelkonen, Matti Hyppönen ja Väinö Härmä.

Hyppönen, Yrjö Hyppönen, Aarno Huhtamo, Aulis Pohjankoski sekä Pekka Nieminen, jotka yltyivät vähintään piirin mestareiksi. Tästä joukosta koostui se miehistö, joka kolme kertaa voitti joukkuekilpailun 18-v. poikain 10 km hiihdossa Suomen mestaruuskilpailuissa. Viimeisessä kilpailussa oli joukkue Viljo Hyppönen, Eero Uimonen ja Aimo Järvelä. Sanomattakin lie nee selvää, että tässä mainitut pojat voittivat lukemattomat määrät piirin mestaruuksia vuosikymmen aikana, samoin muita arvokilpailuja.

Pojista kehittyi miehiä. Oman seuran kasvateista ensimmäiseksi nimimieheksi kohosi Matti Teräväinen piirin parhaana. Otto Kokkonen valtasi myöhemmin Matilta valtiikan, joskin kilvat olivat erittäin tasaväkiset. Oton vaa'assa painavat mainittavina kaksi pronssisijaa SM 50 km:llä monien saavutusten lisäksi. Viipurin rykmentin tultua paikkakunnalle tuli sieltä monta tekijämiestä jaakkimalaisille laduille. Heistä nimekkäin oli olympiakävijä Eino Kohonen, joka ehti voittaa kaksi piirin mestaruutta ja saman verran aliupseeriliiton mestaruuksia. Lauri Riivari, Reino Kelkka, Emil Ruoppa olivat rykmenttiläisistä parhaat. Näihin aikoihin oli Kisalla sekä poikaehtä mieshiihtäjästä runsaudenpuutaa. Metsämikiläisistä edustus hiihtäjästä parhaimpia olivat Eero ja Martti Uimonen, Arvi Lötjönen, Emil Huolman, Antti Kupiainen, Unto Veijalainen, Nivan Heikki Paakkunainen, Reuskulan Eino Sihvonen, Viljo Urkio, sorolalaiset hiihtäjäveljekset Jussi, Matti ja Petter Teräväinen, jo mainittujen Veikon ja Kaukon veljiä, rukolalaiset Matti Arponen, Jussi Teräväinen, Eino Hirvonen, Jussi ja Jalmar Törni, Väinö Sinkkonen, Antti Lätti, kokoniemeläiset Simo Simpura ja Eero Perkkala, lahdenpohjalaiset Otto Taskinen ja kaupan-Jussi Sihvonen sekä Pekka Tynkkyinen ja Jussi Saira.

Naishiihtäjiä kehittyi kisaalaisista myöskin aivan kansalliselle tasolle saakka. 1910-luvun Ilmi Kiukosen jälkeen piirin parhaisiin kuuluivat Helmi Kokkonen Rukolasta sekä 1930-luvulla ennen kaikkea Martta Lötjönen Metsämikilästä, joka piirin mestaruuksien lisäksi sijoittui SM-kisoissa kerran viidenneksi. Saman kylän työt Helvi Sikiö, Anna Uimonen ja Kaarina Innanen sekä lahdenpohjalaiset Selma Haakana ja Sanelma Tuhkanen olivat myöskin piirin parhaita.

Jaakkimalaisesta hiihtotasosta antaa parhaan todisteen se, että vuosina 1934-39 Kisa voitti Itä-Karjalan piirin seurojen välisen joukkuehiihdon ylivoimaisesti ja kaksi kiertopalkintoa omakseen.

Seuran alkuaikojen hiihdon »kovat naamat» Olli Natri, Antti Ratavaara, Pekka Sikiö (Sarolahti), Arvo Turunen, Emil Lappalainen, Antti Pipatti, sekä ennen kaikkea Toivo Kokkonen, alias »Utteri», jonka aktiivikausi kesti lähes kolme vuosikymmentä, voivat olla ylipäätään jälkikasvustaan ja jaakkimalaisesta hiihtotasosta.

Kisan moninkertainen piirin mestarijoukkue pesäpallossa 1930-luvulla. Edessä vas. tyttönimeltään mainittuina: Helka Kokkonen, Siiri Railaoro, Hilja Kesseli ja Maire Jokelainen. Takana Anu Ranta, Eila Miikkulainen, Suoma (Sumpu) Saaristo, Aili Pekonen ja tuntematon.

Pesäpallo valtaa alaa

Viipurin rykmentin paikkakunnalle tulo vaikutti monella tavalla ratkaisevasti koko paikkakunnan urheiluelämään. Pesäpallokaupungista Haminasta tuli rykmentin mukana kantajoukko myöskin Kisan pesäpallohydeksikköön, joka oli maakunnan vahvimpia monia vuosia ja voitti piirin ja alueiden mestaruuksia. Miesjoukkueen valteja olivat Lauri »Putte» Toikka, Leksa Manninen, Bruno Roinesalo, Nilo Miikkulainen, Mauri ja Pekka Nieminen, Yrjö Salminen, Mikko Pakarinen, Aake Saaristo, Reino Kelkka, Mikko Suvioja, Olavi Oinonen, Arvo Jokinen, Mikko Suvioja.

Poikajoukkue voitti myöskin samana vuonna piirin mestaruuden. Joukkueessa pelasivat Pentti Kilpiö, Pekka Nieminen, Pentti Pajulinna, Veijo Tapanainen, Viktor Matihaldi, Kauko Turkulainen, Väinö Ratavaara, Kauko Auvinen ja Erkki Natri. Joukkueen kokoa-va voima Toivo Kapanen.

Naisjoukkue voitti kolme kertaa mestaruuden ja oli vuonna 1935 vähällä lyödä Suomen mestarijoukkueen Lahdenpohjassa pelatussa ottelussa, jossa tuli kunnias 2-3 häviö. Joukkueen »vakio-kalustoon» kuuluivat vuosikautia Eila Miikkulainen, Eeva Poutanen, Hilja Kesseli, Aili Pekonen-Illanne, Maire Jokelainen, Helvi Paakkinen, Suoma Saaristo, Helga Kokkonen, Siiri Railaoro ja Mirjam Pellikka. Naisjoukkueen »holhojajana» toimi mallikelpoisesti Toivo Koskinen.

Pesäpalloharrastusten tyrehtyntyä harrastettiin sotia edeltäneinä vuosina myöskin jalkapalloa. Se jäi kuitenkin vain »harrasteeksi» ilman mainittavampaa menestystä.

Voimistelu

Varsinkin vapaaliikevoimistelua harrastettiin jo seuran perustamisesta lähtien talvisotaan saakka. Alkuvuosien ansioitunut johtaja oli Jaakko Similä. Hänen työtään jatkoi erikoisella innostuksella Toivo Kapanen. Hän puuhasi »pitäjä-juhliakin» hyvällä menestyksellä, joissa oli mukana satamäärin voimistelijoina. Tämä tapahtui sk:n nimissä, mutta esimerkiksi kilpailujoukkueet olivat yhteisiä, koska voimistelijat olivat samoja. V. 1930 Helsingin voimistelujuhlien kilpailujoukkueessa voimistelivat Torsti Eskelinen, Simo Simpura, Urpo Kilpiö, Viljo Urkio, Eelis Miikkulainen, Arvo Tapanainen, Jussi Törni ja Leo Illanne. Eräinä vuosina 1930-luvulla yritettiin viritellä myöskin telinevoimisteluharrastusta ja siinäkin lajissa Leo Saloranta pääsi jo piirikunnalliselle tasolle.

Paini

Vuonna 1932 herätettiin painiharrastus uudestaan henkiin, kun puheenjohtajaksi seuralle tuli jo pitemmän aikaa painia harrastanut Aaro Kilpiö. Harjoituksia pidettiin kaksi kertaa viikossa RT 3:n huoneistoissa Rauhalassa. Myöhemmin järjestettiin piirikunnallisia ja kansallisia kilpailujakin hyvällä menestyksellä. Viimeisinä vuosina

Kylienvälisen viestinhiihdon joukkueet v. 1925. Edessä voittajajoukkue Rukola. Vas. Matti Hyppönen, Jussi Teräväinen, Arvo ja Matti Arponen ja Toivo Kokkonen. Takana Vaaran ja Lahdenpohjan joukkueet.

pidettiin harjoitukset Viipurin Rykmentin voimistelusalissa hyvisä olosuhteissa. Tämäkin osoittaa varuskunnan myönteistä olikin monia tekijämiestä aktiivipainijoina kuten Antti Hietanen, Martti Alholm ja monet muut.

Pyöräily

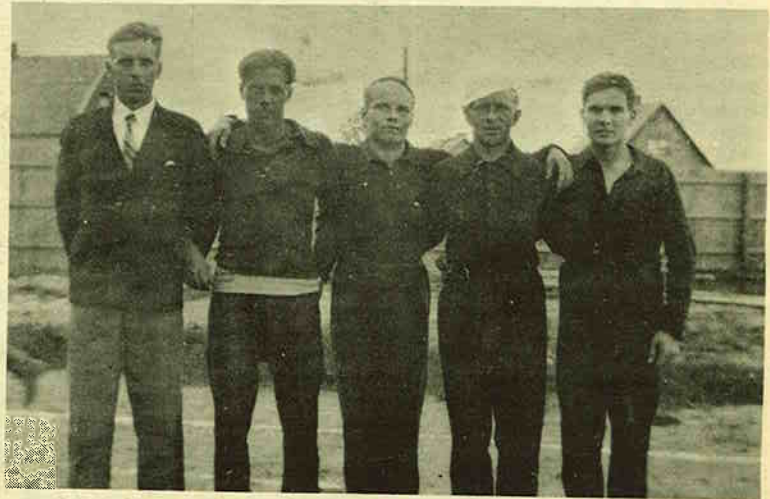
Tämä urheilumuoto oli alkuvuosina seuran ohjelmassa, mutta vain kyläkunta-asteella. Vanhemmista pyöräilyn harrastajista mainittakoon Emil Laakkonen. Myöhemmin kuvaan tulivat Kalle Ihminen, Petter Ropponen (Oronrinteen Petter), Pohjanmaalta muuttanut Arvo Partanen menestyi viimeisinä vuosina suuremmissakin kilpailuissa ja voitti piirin mestaruudenkin. Kesäjuhlissa pidettiin pyöräilykilpailuja, kuten Reuskulan Lauluseuran juhlissa, mutta mainittavampaa merkitystä lajilla ei paikkakunnan urheilussa ollut.

Suunnistus

eli orientoituminen, kuten sitä alkuaan nimitettiin, oli Viipurin Rykmentin ansiosta saanut jalansijan myöskin Kisan toiminnassa. Järjestettiin jäsentenvälisiä kilpailuja ja parhaat suunnistajat kävivät suuremmissakin kilpailuissa. Piirin mestaruuksiin ylettiin useimman kohdalta ja menestystä oli kansallisellakin tasolla. Käytiin joukkueella jopa SM-kisoissa, jossa ei kuitenkaan ollut mainittavampaa menestystä. Parhaita suunnistajia olivat Emil Ruoppa, Nestori Järvelä, Pekka Ruotsi, Toivo Hopia ja Uno Jäkärä.

Lehmusniemen lava

Kisan talous alkoi nousta vasta sen jälkeen kun rakennettiin Lehmusniemeen tanssilava, aivan nykyaikaista viimeistä huutoa oleva huvipaikka. Silloisissa oloissa oli harvinaista, että oli vakituinen 5-miehininen orkesteri — vieläpä valiosellinen. Niinpä lava saikin aivan erikoisen maineen ja kolme kertaa viikossa siellä nuorisohuvitteli suurin joukoin. Juhannusaattoina siellä myytiin tuhansia pääsylippuja ja kaksi laivaa kuljetti yleisöä Lahdenpohjasta runsaan kilometrin päässä olleelle lavalle. Paikka oli erittäin kaunis ja moni ajeli sinne moottorilla koko perheensä kanssa vain katselamaan ja nauttimaan hyvästä ravintolasta. Lava tuotti Kisalle muutaman vuoden aikana, paitsi velattoman kiinteistön, johon kuuluivat suuren lavan lisäksi laiturit, putkat, ym. ravintolalaitteet, melkein koko vuoden kilpailu-ym. menoihin tarvittavat varat. Kun sotilailla oli vapaa matka laivalla, veti se luonnollisesti myöskin tytöt tulemaan sotapojien perään.

Piirin mestaruustasolla olleita Kisan yleisurheilijoita neljän vuosikymmenen takaa, vasemmalta: Antti Kilpiö, Veijo Veijalainen, Eero Hyvönen, Arvo Tapanainen ja Aake Saaristo.

Valamon matkat

Kisa tunnettiin 1920-luvulla laivamatkojen järjestäjänä Valamoon. Kun sattui kaunis ilma, niin laiva oli aina täyteen myyty ja taloudellinen puoli matkasta luonnollisesti hyvä. Myöhemmin tämäkin huvimatka ei enää ollut niin suosiossa ja viimeisinä vuosina luovuttiin matkojen järjestelystä.

Oman talon hankesuunnitelmissa

Kisalla oli vuoden 1939 alussa suunnitelma oman toimitalon hankkimiseksi yhteisesti Suomen Aliupseeriliiton Jaakkiman osaston kanssa. Toimikunta ehti hankkia jo piirustuksetkin ja tonttikin oli

jo tiedossa. Tämäkin suunnitelma, kuten moni muukin, raukesi tunteutujen olosuhteiden takia.

Yli 500 jäsentä

Jaakkiman Kisa kehittyi muutamina sotia edeltäneinä vuosina Laatokan Karjalan eräaksi voimakkaimmista seuroista. Sen jäsenmäärä kohosi yli viidensadan. Silä oli monia erittäin ripeästi toimivia kyläosastoja, taloudellisen asema vakiintunut, lukuisa joukko päteviä toimihenkilöitä ja seuratoimintajoukko varuskunnassa ja siviiliväestössä. Kaikki erinomaiset lähtökohdat valtakunnallisestikin suurseuraksi muodostumiselle, jota mainetta seura jo maakunnallisesti tunnustetusti nauttikin. — Arvo Tapanainen.

JAAKKIMAN MARKKINOISTA

Vanhoissa, Lahdenpohjan seutua koskeissa asiakirjoissa kerrotaan Sieklahdesta, joka kaikesta päätäten tarkoitti Lahdenpohjaa eli Lahdenpohjan kauppala.

Sieklahden rannalla saatiin Käkisalmen porvareitten vuonna 1663 hankkimalla kuninkaallisella luvalla järjestää vuotuiset markkinat Mikonmessujen aikana. Sieklahdella oli jo vanhastaan merkitystä kaupankäynnille, sillä muinaisina aikoina lienee sieltä kulkenut kauppatie Paikjärven kautta Uukuniemen Ristlahteen, siitä edelleen Pyhäjärveä pitkin ja maakannaksien poikki Pielisjärven ja Oulunjärven kautta Pohjanlahteen. Sieklahden markkinapaikan merkitystä kuvaa sekin, että Sortavalan ja Käkisalmen porvarit kilpailivat kaupankäynnistä markkinoilla. Käkisalmen porvarit eivät olisi sallineet kaupankäyntiä Sieklahden markkinoilla ja kun nämä eivät kaupankäynnistä luopuneet, muut-

tivat käkisalmelaiset markkinat paikkakuntalaisten mielipidettä kysymättä Laurin päivän messuihin ja antoivat kaupunkinsa pormestarin kuuluttaa kirkossa, ettei näille markkinoille ole kenelläkään muilla kuin Käkisalmen porvareilla, asiaa. Tämä menettely herätti luonnollisesti tyytymättömyyttä paikkakuntalaisissa. Niinpä Miklin kärkeillä 27. päivänä syyskuuta 1683 Jaakkiman, Kurkijoen ja Sortavalan johtavat henkilöt tekivät kyselyn käkisalmelaisten menettelyn johdosta, johon yhtyi koko käräjärahvas. Vaadittiin selvitystä, millä oikeudella tämä kaikki tapahtui, sillä markkinoille piti olla vapaa pääsy Sortavalan ja Kurkijoen porvareilla, vieläpä Venäjänkin kaupparehdeillä. Samalla valittiin mm. sitä, ettei viimeisillä Laurinpäivän markkinoilla Käkisalmen porvareilla ollut tarjottavana muuta kuin suolaa ja tupakkaa ja heillä sitäpaitsi oli rahaa-

TOMMI KILPIÖ: JUAKKIMALAISIIIN ÖITSIT

Miun nuoruusveikan siel kot - Juakkimas ei olt nuorisoseuroi joka pitäjäs ensinkii ja jos mis olk piäseura, ei sil olt kyläosasto, ni eihä ne syrjäkylänuoret tulleet siit osallisiks. Juakkimas toimi seura vuvest 1896 lähtien siel Lopotis ja pit iltamii sillo tällö, mut eihä ne syrjäkylä tytöt ja pojat piässeet kun ol pitkätk matkat ja huonot kulu-neuvot. Ja ku ne iltamat katsottiin viel niinku kuuluva vaa herrasväll, vaik kyl ne lähikylist käviit nuor-väki ja vanhemmatkii iltamis sillo-ses kirkokyläs. Sen takkee ne syr-jäkylä nuorväk pitki omat iltama-sa ja kekkerisä, talvisi nurkka-tanssija, kesällä aholla piirii pyö-rittii ja syksypimmei aikan pieltii öitsilöi. Paras sesonkiaika ol öit-silöihe pivot "römpävykot" eli kekriiviokot, sillo ku palvelusväk ol lepoaikollua ja kävivät naapur-kylis sukuloimas. Sillo ainaki jär-jestettii vierahe tyttölöi kunniaks öitsit ja usiammatki.

Öitsijä ol kolmelaisii, ol tyttölöi öitsit, poikki öitsit ja sit viel ukko-miehi öitsit. Yhteistä näil ol kai-kil se, että ne alkoit iltasel ja päät-tyit aamupuol yötä. Täl kertua mie haastan poikkiin öitsist, ku ne olvat usseimmi pietyi.

Jos kyläs ol vieraht tyttöi tai muu assii anto aiheen pittä öitsit sun-tain tai arkiltan, kokkoontu kylän pojat piättämiä öitsiin pivost. En-siks tehti työjako. Talon kysy-minen ol tärkein, ku kyläs suatto olla vaa muutamii taloloi jos voi-tii öitsil pittä. Soittajan hakemi-nen on toine tärkei asia, jos soit-taja ei sattunt olemaa sakis muka-na. Vijooin ja hanurin soittajii ol melket joka kyläs. Joku pantii ha-kemua "hartsuja", lähipuolijstrin-keli, sokurii, saijuu tai kohvii. Vaiksi tehtävä ol tyttöi haku ja siin harkittiiki kuka poika mistä talost tyttö hakkoo ja kuka mistäi parate onnistuis. Piijat ol helpommi sua-tavis ku talo tyttö. Erriällä isännäl ol tapan sanna ku pyyvetii luppua tyttö lähty: "Omase on orjal vai-vat, tahtonuo - ni mänkyy". Mut talo tyttölöi lupa olki lujas, etenki jos ol vanhemmat uskovalsi. Sillo pantii asjal sellane poika ku ol isännä ja emännä kanshyvä tuttava ja hyväks pojaks tunnettu. Mut vaik kaik otettii huomi joo, tul hakija jos-kus tyhjiltä pois ja se nolotti ha-kijaa vaik epävarmoi oltii jo läh-tiskii.

Ku kaik joukko ol koossa, valitsiit tyttö keskuuvessua vähemmä tans-sihaluset tyttö keittäjaks ja emän-näks tarjoilemmua. Kohvii tahe saijuu tarjottii kaks kertua, siin-nä tanssitauvo aikan ja jäähyllä

käynni välil. Ja leppäilles pyörit-tii piirileikkiä.

Öitsin lopettaminen - mikä ain ol puoletyö jälkie - miäräs, millo tyttö ol vietävä kottii. Ja jos tyttö sattu hairahtummaa olemaa päiväsa-rastuksee ast, ni ei olt toise kerra mä-nemistä hakemua. Joka poika saat-to hakemansa tyttön tai tyttö kotiin. Kustannukset jakoivat pojat keske-niän piäluvun mukkaa. Vaikka jol-lakii tyttöl sattu olemaa öitsi-paikkua pitkäki matka, eivätk ne siit kärsiniet. Eräski tyttö kehu-i, jot eihä se tanssi ou siihe nähe mit-tii ku tulo ja meno ja se jähyllä-käynti.

TYTTÖLÖIHE ÖITSIT

poikkies mones kohtua poikki öitsi-löist. Hyö pit ne oikei ruuva kans. Piiruat ja muut herkut paistettii, sil sanonta kuulu, jot mis ol juak-kimalaine, siin on piiraski. Talo suatii tyttölöihe kemuloi paremmi ku poikiin. Antoiha ne äiditki selustukkie tyttölöi kaikenlaista sorttii. Tyttö ei hakent poiki vaa heijät kutsutti sinne. Jokkaine tyttö tietyst kutsu oma mieltiettyä ja voi olla vaik nuapurkylästäkki. Kaik pojat kutsutti vaik kaikil ei ois olkua nimikkotyttöä eikä sel-last, jonka kans ois pitant vispel-kauppua. Kutsumatta ei kuitekua kukkaa poika tyttöi öitsilöi mänt. Pojat hommas ain soittaja tyttölöi-heki kemuihi. Vaik ain ei soit-tajua olkua, aika män mukavast muuteki. Juotii tulo - ja lähtökoh-vit ja välil syöttii oikee putillei. Jos hyvi sattu, ni syöttii kaksiki kertua.

Tyttölöihe öitsit alko aina iltahämäräs, ku iltatyttö ol tehty navetas. Jos ei tanssittu, ni pyörit-tii piiri - ja muita laululeikkejä ja sellasii istumaleikkijä ku her-rasilla olo, parasta ystävää, arv-uamista, vettä kengässä, sormuk-se kierto, kivikuntua, kasvikutua, sokkosilla oloa ym. Vaik pojat ol kutsuvieraita, ni tyttöjen kottii suatto kuulu kuiteki pojil ja siin ei olt tuumimist kuka kenenki viep - se lankes isestiä. Ussiist ol tyttöi öitsilöis äitijäkkii mukaan niinku järjestykse valvojan ja jos nuorii olvat, ni olliit leikkilöiskiii muk-an, antoiatpa ohjeitakki, jos nuoret eivätk kaikki konstiloi muistaneet. Tyttöin öitseistä puhutti viik-koi perästiki, jot mite ol ryönnit tarjoomist, ketä siel ol, kuka ke-nenki kutsu ja niist tehti johto-piätöksiä jo vähä pitemmäkki.

Sitä mukkaa ku seuratolminta monissa muodoissua levis syr-jäkyläliiki ast, vähän öitsien pito sitä mukkaa. Vanhempi ikäluokka muistua öitsiajat, niinku miekiä.

kin vähän. Näin ollen ei syntynyt mitään kilpailua kaupankäynnissä, joten he saivat vaatia tavarastaan minkäläisen hinnan tahansa, mutta maksoivat kuitenkin maamiehille niiden tavaroiden minkä halusivat.

Vielä myöhemminkin Käkisalmen porvarit yrittivät saada Sieklahden markkinat haltuunsa. Ihailanojan käräjillä v. 1699 he nimittivät tekivät liemiannon, jonka mukaan Sortavalan porvarit maksavat tosin tavarasta paremman hinnan kuin he, mutta sortavalaisilla on myös suuremmat puntarit, vaikkeivät talonpojat ole huomanneet petosta. Tuloksesta ei ole tietoa, sillä Isonvihan alkaessa asia jäi huomiota vaille.

Jaakkiman kauppakylä

1600-luvulla oli kaupankäynti tarkoin säännöstelty ja ainoastaan kaupungeissa sai sitä harjoittaa. Erikoisluvalla saatiin kuitenkin muutamii sopiviin maaseutupaikkoihin järjestää markkinapaikkoja kaupankäyntiä varten ja niin syntyi myöskin edellä kerrottu Sieklahden markkinapaikka siellä pidettyine markkinoineen.

Sieklahden markkinapaikasta muodostettiin v. 1882 Jaakkiman

kauppakylä, jolloin tämä kauppa- paikka sai pysyvemmän ja virallisen luonteen. Silloin vanhempi komissionimaannittari Rob. Natulin teki paikkakunnan kauppiaiden kanssa aloitteen Jaakkiman kauppakylän muodostamisesta, mikä hanke toteutuikin. Kauppakylään kuului, lukuunottamatta suhteellisen vähäisiä muita alueita. 36 tonttia, joista ainakin 30 lienee ollut tarkoitettu asutukseen. Maaliskuun 27. päivänä 1889 kihlakunnan oikeus vahvisti tonttijaon. Järjestyssääntö sen sijaan vahvistettiin vasta kahden vuosikymmenen jälkeen kauppakylän perustamisesta.

Koska järjestyssääntö on omalla tavallaan mielenkiintoinen asiakirja, lienee syytä ottaa tähän näytteeksi muutamia kohtia säännöistä:

Järjestyssääntö Jaakkiman kauppakylälle

1. §. Julkisia näytelmiä ja huveja, joista otetaan sisäänpääsymaksua, ei saa pitää kymmenen markan sakon uhalla ennenkuin niihin on järjestysmiehen lupa hankittu ja semmoisista tilaisuuksista määrätty maksut suoritettut.

Jaakkimassa 1929-44

Lemillä 1945-55

Jaakkiman Kristillinen Kansanopisto

on kokenut monet vaiheet monien muiden evakkojen ta-paan. Ylinnä opiston Jaakkimassa sijainnut komea opisto-rakennus, keskimmaisessa kuvassa evakkovaiheen parakkikoti Lemillä, jossa toimittiin 1945-56 sekä v. 1955 kauniille paikalle Ruokolahden Sipiniemeen valmistunut ja siellä edelleen toimiva opisto. Opisto täytti viime vuonna 40 vuotta, joista se ehti kotipaikkakunnallaan toimia vuosina 1929-44.

Jos sellainen lupa kielletään, saadaan siihen hakea muutosta Kuv-vernöörin luona. Kaikkiin sellai-siin tilaisuuksiin on järjestysmie-hellä vapaa pääsy.

Jos joku tahtoo pääsymaksua vastaan eli ilman pääsymaksua panna toimeen tanssiaisia eli muita huveja alhaisemalle kansanosai-le, on niihin hankittava lupa niin-kuin edellä on sanottu.

2. §. Viiden markan uhkasakolla ovat yksitiset henkilöt ilman jär-jestysmiehen lupaa kielletyt ka-duilla eli yleisillä paikoilla har-joittamasta soitantoa, olkoon se mitä laatua tahansa, näyttäjästä silmäkääntäjän konsteja eli ope-tettuja eläimiä tai muita näytel-miä.

4. §. Erinäisiä syitä ilmestyessä on järjestysmiehen valta kieltää niitä, jotka harjoittavat ravintola-liikettä pitämästä anniskeluhuoneesta valmionhmissa palvelijoina. Ken sellaista kieltoa vastaan rik-koo, sakotettakoon kymmenestä kahteenkymmeneen markkaan.

6. §. Päihtyneet henkilöt, jotka häiritsevät, mutta eivät tahdo eli jaksa omin voimin mennä kotiinsa, kun poliisimies heitä siihen kääsee, otettakoot poliisin huos-taan siksi, kunnes tointuvat jär-keänsä käyttämään.

9. §. Ken kadulla, kartanolla tai yleisellä paikalla käyttäytyy si-veyttä loukkaavalla tavalla, sekä niin muodoi saa aikaan häiriötä, sakotettakoon viidestä kahteen-kymmeneen markkaan.

10. §. Henkilöt, jotka ovat pa-hoiksi tunnetut tai nähtävästi ar-vellaan olevan luvattomilla teillä kuljeksimassa, voidaan yön aikana 1 päivästä Syyskuuta 1 päivään Toukokuuta kello yhdeksästä illalla kello viiteen aamulla sekä muina vuoden aikoina kello yhdestätoista illalla kello neljään aamulla ul-kona tavattaessa ja siihen osaa-matta oikeata syytä sanoa, ottaa poliisin huostaan yön ajaksi.

24. §. Ei ole kenelläkään luvallista ajaa ja ratsastaa kovemmin kuin hiljaista juoksua; mutta missä kansaa on enemmästi koolla sekä käänteissä, on juoksu vieläkin vä-hennettävä. Ken toisin ajaa eli ratsastaa kun hyt säädetty on, jät-tää hevosen katsomatta, ajaa eli ratsastaa kävijän tahi toisen ajajan päälle, käyttäen piiskaa niin varo-

Kollovuoren kaivo Oppolassa

Jaakkiman Oppolassa Kortelan kylän rajalla sijaitsevat kaikkien ohikulkeneiden huomioima vintti-kaivo, josta hevospelillä kesällä ja talvella ohikulkeneet aina juottivat ajokkinsa. Kaivo oli kivistä tehty, erittäin syvä ja hyvävesinen. Vettä riitti poutakesinäkin. Kaivon yhteyteen oli tehty "asiakaspalvelua" ajatellen myöskin juoma-allas, jota tietysti kaivon omistaja Simo Nukarinen itsekin käytti. Kaivoa sanottiin myöskin Nukarisen kalvoksi omistajan nimen mukaises-ti. Näin elettiin Jaakkimassa naa-pureiden ja pitempimatkaisten kesken sovussa.

Kerrotun taustaa vastaan tuntuu melkein epäironialta, kun silloinen kaivon omistaja nykyisessä asuin-paikkassaan Pornaisissa on vesipu-lassa. Naapurin kaivossa on muu-taman kymmenen metrin päässä vettä vaikka mihin lähtöön, mutta sitä ei saa käyttää. Vesi on ajetta-va parin kilometrin matkan takaa ja mikä pahinta - vesi on huonoa.

- A. T.

Reuskulan laulu

Reuskula oli eräs valistuneimpia kyliä Jaakkimassa. Liekö johtu-nut siitä, että se sijaitsi kahden suuren - Lahdenpohjan ja Sorta-valan puolimatassa. Eräs pitä-jän vanhimpia yhdistyksiä oli Lauluseura, jonka opettaja Matti Rätty perusti vuonna 1905. Muisti-tietojen mukaan perustajajäseniä olivat ainakin Juho Saikkonen, Anna Natri, Juho Auvinen ja Feodor Kähkönen. Lauluseura lähtikin reippaasti alkuun. Ja mi-käs oli lähtiessä, kun kylässä oli monia oikein laulajaperheitä ku-ten Natriit, Sihvoset, Pullit ja monet muut, joista lähdettiin har-joituksiin satoit tai paistoi. Seura ei tyytynyt esiintymään yksin omassa kylässä vaan iltamia käy-ttiin pitämässä naapurikyissäkin.

Alkuaikoina toimittiin koulun lähellä olevassa Annanmäen lai-dassa olevassa riitessä ja sen yh-teydessä olleessa rehuladossa, josta otettiin seinä pois ja sisältä pahvitettiin ja vieläpä oikein taustamaalauksin. Siinä esiinny-ttiin, kuten oikeissa sisätiloissa, tietysti vain kesäaikana. Riihen eteiskatoksessa myytiin kahvia, liivonaadia, vehnää ja piirakoita. Seuralla oli suunnitelmassa oma talo, joten iltamilla piti hankkia rahaa. Asia kehittyikin hyvään suuntaan, sillä ostettiin suuri maalaistalo Lauri Levoselta ja talo pystytettiin vuonna 1919 ky-län keskeiselle paikalle Haasian-mäelle. Täällä jatkui toiminta mo-nipuolisena. Harrastettiin voimis-telua, soittoa, pidettiin kesäjuh-lia urheilukilpailuineen sekä tal-vella hiihtoja lopettajaisiltami-neen. Yleisömenestys oli aina hy-vä ja pitkienkin matkojen takaa siellä kävi nuorisoa. Seura toi-mitti aikoinaan myöskin seura-lehteä, jonka nimi oli "Tahti", joka nimensä mukaisesti musiik-kia harrastavalle seuralle olikin sopiva ja asiansa sanova.

Opettaja Rädyn muutettua pois paikkakunnalta v. 1921 harras-tukset jonkin verran laimenivat, mutta eivät sammuneet. Toiminta jatkui uusien polvien vaihtuessa ja hakeutui myös muihin toimin-tamuotoihin aina lähtövuoteen 1940 saakka.

Reuskula oli pitäjän edistyk-sellisimpiä kyliä. Ehkä tämä joh-tui siitäkin, että sieltä oli harvi-naisen paljon opintielle lähtenei-tä nuoria.

Kun tämä juttu on laulun mer-keissä aloitettu, niin lopetetta-koon se samoin.

Paisi Reuskulan reet olivat myöskin reilut tyttö kuuluisia. Heistä eräs kyläseppä oli alkoi-naan sepittänyt laulunkin, joka polkan tahdissa kuului: "Reusku-las on reilut tyttö, reilummat kuin muualla. Hampruu Natri-n naiset Makkosen Kaisa ja Pippa-na. Laulussa oli vielä pari muu-takin värsy, mutta koska niissä keuhuttiin poikia ja ukkomiehiä, niin jätettäkään ne keuhut pois.

- A. T.

TAPAHTUI JAAKKIMASSA

Jukaran Serefinalta kysyi naapu-rin emäntä millainen on vävypoi-ka.

- Kyllä se muuten mukava poika on, mutta siihen on tarttunut "her-rasvertä", kun sen veli on Vint-terissä renkinä.

Älä valehtelee, sanoi Jaakkimassa kalamieskokouksesta palaava "nauttinut" kalamies variksen pe-lättimelle.

Kaksi jaakkimalaista sotakaveria muistelivat sotareissujaan. Toi-sen kysyessä, että missä olit kaik-kein kovimmilla, toinen vastasi: "Reuskulan Lauluseuran iltamis-sa, kun olin järjestysmiehenä."

Jaakkimalaisia Pohjanmaan lakeuksilla

Kotikuntamme jaakkimalaiset ovat sijoittuneet pääosiltaan Etelä-Pohjanmaan kuntien alueelle Lapualla, Ylistaroon, Ilmajoelle, Kurikkaan, Kauhajoelle, Isokyröön ja Nurmooon. Kaikki he ovat hyvin saumautuneet paikkakuntalaiseen väestöön ja yhteisöihin. Moni paikkakuntalainen on saanut vävyn tai miniän karjalaisesta perheestä ja päinvastoin. Maakunta on myöskin merkittävä tavalla arvostanut pitäjäläisemme kunnallisissa elimissään. Samoin osuustoiminnalliset pankit ja kaupat ovat ottaneet heidät jokaisessa pitäjässä omiin hallintoelimiinsä.

Kurikan kauppalaassa on valtuuston puheenjohtajan nuijan saanut paikjärveläinen maanviljelijä Arvi Tikka. Tämä on melkoisen harvinainen tapaus ja ehkäpä ainutlaatuinen keskuudessamme. Samoin vaikuttaa valtuuston jäsenenä Kurikassa vaaralainen Kauko Turkulainen, joten pitäjästämme on hyvä edustus nuoressa kauppalaassa.

Kauhajoella Väinö Vanhanen on ollut vuosikymmeniä sekä osuuskaupan että osuuspankin hallintoelimiissä, rotareissa 10 vuotta, samoin lukuisissa muissa kunnallisissa lautakunnissa. Erkki Teräväinen on myöskin kuulunut Kauhajoen kunnallislautakuntaan ja vaalilautakuntaan. Juho Berg Meriästä on kuulunut aikoinaan osuuskassan hallintoon ym.

Ilmajoella ovat asiat samoin hyvin pitäjäläistemme osalta. Siellä on Alfred Valtonen ollut lautamiehenä ja monissa muissa touhuissa mukana, Toivo Tapanainen ja Matti Jääskeläinen samoin paikkakunnan Säästöpankin ym. elimissä.

Lapuaalla vaikuttaa ja edustaa arvostettua Kilpiön suvun nuorempaa polvea Pentti Kilpiö, leipätyönään hänellä on kansaneläkelaitoksen virka.

Ylistarossa on silmää tekevänä Lauri Tuomaanpoika Kuismen. Ison tilan hoidon lisäksi hän kuuluu myöskin osuuskaupan ja pankin hallintoelimiin ja on Karjalaseuran puheenjohtaja. Isokyrössä vaikuttaa monella tavalla veteraanikunnallismies Paavo Kilpiö, samoin nuoremman polven edustajana Eino Veijalainen Metsämikilistä.

Seinäjoella poikkiesimme entisen korttelalaisen 84-vuotiaan Tuomas Toron kotona. Hän kuului aikoinaan Jaakkiman kunnanvaltuustoon ja koulun johtokuntaan ym. Viettä vanhuuden päiviään vaimonsa Katrin, taidemaalari-poikansa Väinön, sekä kotona olleiden tyttäriensä Riitan ja Helvin kera. — A. T.

Mittavan päivätyön kunnallis- ja yhdistystoiminnassa tehnyt ta-
loustirehtööri Tommi Kilpiö.

JAAKKIMAN SANOMAT

Jaakkimassa ilmestyi puolen vuosikaudan ajan oma, kerran viikossa ilmestynyt Jaakkiman Sanomat.

Sortavalalainen Laatokka tuli jaakkimalaisiin koteihin vähäluokuisena, vain muutaman kymmenen vuosikertana. Tämä ei tyydyttänyt silloisia jaakkimalaisia liikemiehiä, vaan he päättivät ryhtyä oman pitäjällehden hankkeeseen. Niinpä vuonna 1906 Emil Fennander, Juho Kaartotie ja V. Taskinen perustivat lehden, joka painettiin Käkisalmissa, lähetettiin nipussa ja postitettiin Lahdenpohjassa. Levikki pysytteli kuitenkin 200 tienoilla, sillä vaikka lehden hinta oli vain 2 markkaa, sitä lukivat useat talot yhteisesti. Ilmoitushinnat eivät olleet myöskään pelottavia, vain 4 p. pmm, josta vakinaisille ilmoittajille annettiin 50 % alennus. Lehti edusti nuor-suomalaisista aatteita. Toimittajana oli silloin kanttori Juho Kaartotie. Lehti joutui heti alkuun taloudellisiin vaikeuksiin pienen levikin ja vähäisen ilmoituskannan takia.

Lehdestä tuli näihin aikoihin maalaisliiton äänenkannattaja, jossa taloudenhoidosta ja päätoimittajan tehtävistä vastasi silloinen konttoristi Emil Fennander ja toimituksesta opettaja Jaakko Liukko. Vain kaksi vuotta lehteä pystyivät uudet omistajat ylläpitämään, kun se oli jälleen lopetettava kannattamattomana.

Vuonna 1909 perustettiin lehdele kannatusyhdistys ja se jatkoi toimintaansa puolueettomana lehtenä. Johtokuntaan tulivat konttoristi Emil Fennander, opettaja Jaakko Liukko, tohtori John Winter, kirkkoherra Viktor Salminen, rautatievirkamies Ville Taskinen, maanviljelijä Juho Hyppönen, kauppias Jaakko Paganus sekä kauppias Jaakko Heinonen vanhempi ja nuorempi. Toimistussihteeriksi valittiin Emil Fennander, päätoimittajaksi Jaakko Liukko ja taloudenhoitajaksi kauppias Yrjö Salo. Jälleen tuli alkuun velkaa ja tappiota, mutta kuitenkin lehden painamista jatkettiin.

Sortovuosina 1914 silloinen toimittaja Oskari Pellikka kirjoitti venäläisten tappioista Japanin sodassa ja se aiheutti lehden lopettamisen ainaisiksi ajoiksi. Tämän jälkeen painatettiin yksituisesti lehteä monisteena Herman Liukkonen aloitteesta nimellä Jaakkima. Toimittajana oli edelleen Oskari Pellikka ja talhoitajana kauppias Adolf Pitkänen, joka piti taloutta yllä suurelta osalta omalla kustannuksellaan.

Itsenäisyyden julistamisen jälkeen alkoi Jaakkiman Sanomat jälleen ilmestyä entiseen tapaan. Vuonna 1920 perustettiin Jaakkiman Kirjapaino- ja Sanomalehti-yhtiö, joka alkoi toimintansa 10.000 markan pääomalla. Tällöin perustettiin myöskin oma kirjapaino. Toimituksen neuvottelukuntaan valittiin edustajat kunnanvaltuustosta, maamiesseuroista, kaikista edistyskunnallisista seuroista, maalaisliiton paikallisosastoista ja osuuskunnista. Ensimmäiseen hallitukseen tuli puheenjohtajaksi mv. Paavo

LAHDENPOHJAN LIIKKEITÄ v. 1939

Lahdenpohjan kauppalaassa v. 1939 toimineita liikkeitä olivat: Oy. Alkoholi- ja elokuvaliikeyhtiö Ab, Elokuvateatteri Salama, om. Antti Tiilikka, Hamusen kenkäkauppa, Hirvonen Eino, Parturiliike ja kampaamo, Hynynen, Juho, huonekalu- ja ruumisarkkuliike, Hovin Kukka- ja vihannes. om. Saima Laukkanen, Ikävalko, Helmi, Käsityöliike, Jaakkiman Osuuskauppa r.l., Jaakkiman Osuusmeijeri r.l., Jaakkiman seudun Osuuskassa, Jaakkiman Säästöpankki, Jokelainen, Anna, Leipomoliike, Julu, Elsa, Muotiliike, Julku, Rudolf, Kulta- ja kelloseppäliike, Jääskeläinen, Eino, Ruoka- ja siirtomaatavaraliike, Kahvila-Ravintola Linja, om. Toivo Peri, Kalin, Martta, Kampaamo ja parturiliike, Kansallis-Osake-Pankki, johtaja Emil Fennander, Kapanen, Kalle, Sähköliike, Kirkkovaaran Kahvila-Ravintola Oy., om. Pekka Kopsa, Kiukkonen, Juho, Puuseppätehdas, Kuismen, Timo, Auto- ja Konepaja, Kuivalainen, Samuli, Huonekaluliike, Laakkonen, Dagmar ja Toro Emma, Ravintolaliike, Laatokan Puu Oy., vaneeri- ja lelutehdas, Lahdenpohjan Herkkula, om. Helmi Karsola, Lahdenpohjan Kemikallio, om. Elli Hjerpe, Lahdenpohjan Kirja- ja paperikauppa, om. Kaarlo Korhonen, Lahdenpohjan Kirjapaino, om. Ludvig Ojanen, Lahdenpohjan Kukka- ja kelloseppäliike, Lahdenpohjan Leipomo- ja kondiittori- ja kuntosali, om. Eero Paalanen, Lahdenpohjan Mylly, om. Pekka Sarolahti, Lahdenpohjan Rauta Oy, Leinosen Radio- ja Sähköliike, Liha- ja Ruokatavara Ilanne & Tynkkynen, Louvo, Brynolf, Vaatetusliike, Matihaldi, Tepo, Kangaskauppa, Oy. Nobel-Standard Ab, Nohrström, Torsti, Leipomo ja kahvila, Osuusliike Laatokka i.k., Osuusliike Laatokan ravintola, Paakkinen, Heikki, vaaturi- ja valmiiden vaatteiden liike, Pohjanlinna, Hotelli-Ravintola, om. Pekka Schmidt, Rautatiekirjakauppa Oy., myymälä, Salminen, Oskari, Nahja-, valjas- ja kenkäkauppa, Savo-Karjalan Osake-Pankki, johtaja Pekka Karsola, Silainen, Lyyli, Kangas- ja lyhyttavaraliike, Suojeluskunnan elokuvat, Stenroos, Juho, Liha- ja leikkeleliike, Tapanainen, Arvo, Miesten Erikoisliike, Tapanainen, Matti, Kangas- ja lyhyttavaraliike, Tarkkonen, Väinö, Ruoka- ja siirtomaatavaraliike, Tauni, Konstantin, Kiviveistämö, Tori-Kemikallio, om. Selma Kapanen, Turisti-Hotelli, om. Olga Uski, Walle Oy., Puutarhuriliike ja Viipurin Linja-Auto Oy.

- Se on luuta sano Puolakka kun
orinsa " Hurra " peukaloa puri.

Kilpiö sekä jäseniksi kauppias Matti Kokko, Juho Komonen, konttoristi Emil Fennander, kirkkoherra Viktor Salminen, konemestari Ossian Asplund, kelloseppä J. H. Pohjankoski, nahkuri Mikko Saira ja kauppias Pekka Karsola. Toimintajohtajaksi ja toimittajaksi valittiin nykyinen taloustirehtööri Tommi Kilpiö (8. 5. 1921). Tällöin korotettiin tilausmaksu 15 markkaan ja ilmoitushinta 10 pmm. Levikki nousi heti moninkertaiseksi ja oli se talvisodan aattovuonna yli 3.000. Levikkialueena oli Jaakkima, Lahdenpohja, Lumivaara ja Uukuniemi, joka kunta kannattamattomana jäi levikkialueesta pois vuonna 1923. Nyt alkoi lehden toimittaminen kannattaa ja se tuotti voittoa jatkuvasti. Vuonna 1931 lehti järjesti 10-vuotisjuhlan juhlanumeron lisäksi.

Lehden kehitykseen vaikutti ratkaisevalla tavalla sen pitkäaikainen ylläpitäjä Tommi Kilpiö. Hänen hyvin hoitamansa talouden ansiosta lehteä pystyttiin toimittamaan vielä vuosia evakkona ollessa Pohjanmaalla. Eipä suotta Jaakkiman Sanomia vuosikymmenien aikana sanottukin »Tommin lehdeksi».

Kaikki loppuu aikanaan. Niin myöskin meille kaikille rakkaan Jaakkiman Sanomien taru. — A. T.

Lahdenpohjan Yrityksen aktiivinen kantajoukko 1930-luvun lopussa. Keskirivissä kolmas oikealta ohjaaja Eino Hirvonen.

LAHDENPOHJAN YRITYS

Jaakkima ja Lahdenpohja tunnettiin Laatokan Karjalassa erittäin vireänä urheilupaikkana jo vuosisadan alusta alkaen. Vaikka ennestään jo oli yleisseura, jonka toimintasuhteet peitti koko kauppalaan ja pitäjän, katsoivat lahdenpohjalaiset urheilumiehet ja -naiset aiheelliseksi perustaa toisen seuran, jonka nimeksi tuli Yritys. Seuran syntysanat lausuttiin vuonna 1932 ja se liittyi jäsenseurana TUL:n Pohjois - Itä - Karjalan piiriin. Seuran perustajajäseniä olivat muistitietojen mukaan Kale Tuhkanen, Uuno Uimonen, Tapio Lahtinen, Olli Kiukkonen, Väinö Rantanen, Elis Tapanainen, Evert ja Eino Nokelainen ja monet muut. Perustamisesta alkaen seuran tavoitteena oli ennen kaikkea kuntourheilu, ja voimistelu oli se laji, joka sai suurimmat joukot liikkeelle. Niinpä seuralla oli jo alkuvuosista lähtien mies-, nais- ja poikavoimistelujoukkueet, jotka osallistuivat piirin ja liiton juhlien näytöksiin.

Vaikka kansanurheilu olikin Yrityksen riveissä suosittua, tuli kilpaurheilu aivan luonnollisella tavalla mukaan hiihdon ja yleisur-

vänä oli työväentalo, jossa kallekalliset kokoukset tapahtuivat. Jäsenmäärä Yrityksellä lähentelee sataa, joista suurin osa oli aktiivisia - kuka milläkin tavalla.

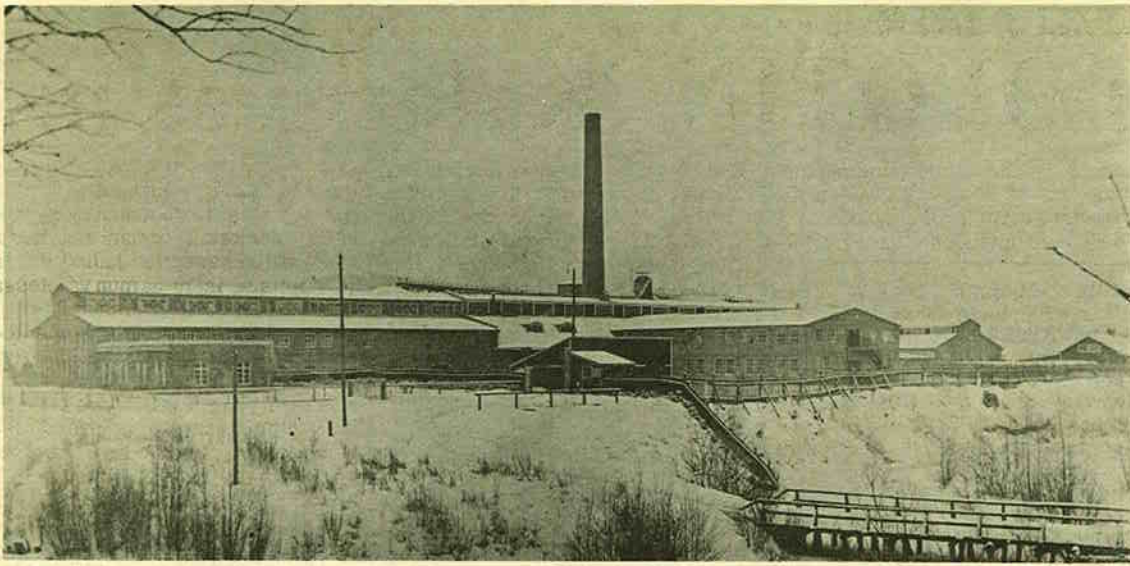
- A. T.

- Nouse ylös muannut jo oot unta suanut, nouse ylös herännyt jo oot unta kerännyt.

- Pannua se kohta arvo talkkuna-
velliillekii, mistä siihe voita pan-
nua ku sitä ei ou.

Jaakkiman kunnan vapaapalokunta harjoituksissaan Rantalan maastossa.

Lahdenpohjan ja ympäristön suurimman työllistäjän Laatokan Puu Oy:n vaneritehtaan julkisivu Hovilta katsottuna.

LAATOKAN PUU OY EDUSTI paikkakunnan suurteollisuutta

Vuonna 1924 perustettiin Lahdenpohjan sataman lähelle Laatokan Puu Oy:n vaneritehdas perustajaosakkaina konsuli A. G. Zachariassen ja veljensä tohtori Richard Zachariassen, apteekkari Rivell ja johtaja Karl Grahn. Koko yrityksen alkuunpanija ja henkinen isä oli johtaja Grahn, josta myös alusta lähtien tuli yhtiön toimitusjohtaja.

Alku ei ollut helppoa, viennin järjestäminen tuotti vaikeuksia alkavalle tehtaalle, samoin rahoituksen järjestäminen. Kaikista vaikeuksista huolimatta tehdas valmistui seuraavana vuonna eli 1925.

SUKUNIMEN »EROTTELU» JAAKKIMASSA

Samoin kuin kaikkialla muuallakin, oli Jaakkimassa tapana erotella saman sukunimen omaavia monella tavalla. Se ei kuitenkaan tapahtunut useinkaan talon nimen mukaan vaan isän etunimen mukaisesti. Seuraavassa on mainittu muutamia sellaisia, jotka tiedettiin usein koko pitäjän alueella, mutta vähintään omalla kylällä.

Miklin Kiukkosen nimellä olivat kirjaimellisesti melkein kaikki talot Klukkosa. Niinpä siellä esiintyivät nimet : Uolon Pekka, Tarniemen Olli, Tarha Matti, Soukon Pekka, Juhanan Matti.

K a k s o s i a : Niemen Jaakko, Niemen Taneli.

K u i s m a s i a : Tiakan Jussi, Loteron Matti, Eljaksen Jussi.

V e i j a l a i s i a : Eskon Toivo, Ilvin Jussi, Pöhlhämän Matti.

J e r k k u j a : Rikon Olli, Timon Paavon veljekset, Feutoran pojat, Miikkalin pojat, Vasleln pojat.

T a p a n a i s i a : Myllymäen Jussi, Hallikan Matti, Multamäen Matti.

M i n a l a s s a : Lohkon Matti (Huolman), Lohkon Toivo, Poukurin Iivana.

U i m o s i a : Onnelan Antti, Perätoisiin Antti, Herra Jaakko, Mikkelin Simo, Pennan Jussi. Kortelassa oli K o r m a n o i t a : Niemen Jussi, Pukkimäen Jussi, Reuskulassa Posti - Kormanen.

S a i k k o s i a : Saarenpään Väinö.

Rukolassa oli S i n k k o s i a koko ryhmä: Matin Jussi, Ukko Simo, Simon Simo, Pekon Simo, Simon Jussi, Mökin Mar. -

H y p p ö s i ä : Mat - Hyppönen, Niklaan Mummo, Matin Anni, Olin Mar. - J ä s k e l ä i s i ä : Suur - Matti, Pien - Matti.

Laatokan Puu Oy:n toimitusjohtaja ins. Viljo Snäll.

Tuotanto rupesi nousemaan ja tehdasta laajennettiin tuotantona yksinomaan koivuvaneriksi, aluksi n. 6.000 m³ vuosivauhtia, mutta jo 1931 mennessä tuotanto oli kaksinkertaistunut. Vuonna 1931 yhtymään liitettiin oston kautta Heinolan Vaneritehdas, joka toimenpide paransi tilannetta sekä kotimästä myyntimarkkinoilla ja vaikeudet vähenivät. Vuonna 1933 perustettiin vaneritehtaan yhteyteen kaksiraaminen saha ja höyläämö ja näin ruvettiin jalostamaan myöskin havupuuta, tosin vain 6.000 standartin vuosivauhdilla. Sahahan ja höyläämön suunnitteli ja rakensi isännöitsijä Otto Nurmi. Hänen toimestaan perustettiin vaneritehtaan yhteyteen sorvaamo, joka koivua raaka-aineena käyttäen tuotti harjanvarsia, tuolinjalvoja ym. Raaka-ainetta tuotiin etupäässä Salmista, mutta yhtiön toimesta ostettiin myöskin metsä-alueita pohjineen.

Vuonna 1935 johtaja Grahn siirtyi hoitamaan omaa tehdastaan Kalsoon ja hänen tilalleen tuli sekä Lahdenpohjaan että Heinolaan toimitusjohtajaksi insinööri Viljo Snäll. Vuonna 1936 tehtaan yhteyteen Lahdenpohjaan liitettiin kimpilevytehdas n. 4.000 m³ vuosituotolla, jonka tehtaan teknillisinä johtajana toimi insinööri Leander, insinööri Pölösen hoitaessa vanerituotantoa. Näihin aikoihin purettiin vanha saha pois ja viereen perustettiin uusi ajanmukainen 4-raaminen saha n. 10.000 standartin vuosituotannolla. Kurenrantaan rakennettiin telakka ja hinaajalavastoa lisättiin. Näin elettiin tehtaasta piirissä tuotantoa nostaen ja laatua parantaen vuoteen 1939. Sodan puhjettua pysähtyi tehtaan toiminta kokonaan. Rauhanteon jälkeen evakuoitiin suurin osa tehtaan koneista ja tavaroista, mutta ne jouduttiin kuitenkin rauhannehto-

jen mukaisesti palauttamaan takaisin.

Jatkosodan aikana tehtaita rakennettiin uudelleen, koetettiin saada tuotanto jälleen käyntiin ja korjailtiin venäläisten lähtiessään räjäyttämät jopa korsteenin huiputkin. Vangiksi jääneet sotavangit joutuivat jälkikään korjailemaan vuonna 1941 valtauksen jälkeen.

Jatkosodan aika oli pääasiassa »hätaaputyötä» eikä mistään tuotannosta enää voitu puhua. Lopullisessa rauhanteossa 1944 jätettiin tehtaasta jälleen venäläisille.

Heinolassa pantiin kiireellä pystyyn parakeja ja suurin osa Lahdenpohjan tehtaan työntekijöistä siirtyi sinne työhön Heinolan Vaneritehtaan kirjoihin. Itse toiminnasta Laatokan Puu Oy muuttui Holding Yhtiöksi ja sen kotipaikaksi tuli Uusikaupunki. Osa työntekijöistä ja virkailijoista siirtyi Uudessakaupungissa olevan sahan palvelukseen. Myöhemmin 1960-luvulla Holding Yhtiö Laatokan Puu Oy fuusioitiin Lappeenrantaan sotien jälkeen yhtymään liitettyyn Viipurin Vaneritehtaan. Myöhemmin myöskin Viipurin Vaneritehdas Oy myytiin Rauma-Repolalle, ja niin päättyi Laatokan Puu Oy:n olemassaolo. Monivaiheisten, vaikeitten aikojen jälkeen.

— A. T.

JAAKKIMAN JA LAHDENPOHJAN KAUPPALAN SIOJITUS- KUNTIA

M i k l i : Kauhajoki, Merikarvia, Karijoki ja Isojoki. M i n a l a : Lahia. P a i k k a j a r v i : Lahia ja Kurikka. R u k o l a : Ilmajoki. O p p o l a : Isokyrö ja Ylistaro. V a a r a : Kurikka. N u r m o : Kokkonen. K u r e n r a n t a : Lapua. I i j ä r v i : Ylistaro. P a r k o n m ä k i : Isokyrö, Sorola. T e u v a. M e r i ä : Kauhajoki. M e t s ä m i k l i : Isokyrö ja Ylistaro. S o r o l a : Jurva. R e u s k u l a : Lapua. P a j a s y r j ä : Lapua. K o r t e e l a : Ylistaro. L a h d e n p o h j a n k y l ä : Ilmajoki ja Seinäjoen mlk. L a h d e n p o h j a n k a u p p a l a : Seinäjoen kaupunki, Jyväskylän kaupunki ja Porin kaupunki.

- Tätä se ei oo ennen tehnyt, sanoo Josu kun hevonen kuoli.

- Hal, se ol opiks pojalle, sano mustalaine ku poika hukku.

- Hellettä kiveksille, sanoi Asa orillleen.

- Selvät jätet ku Siilin ämmällä taivaaseen.

75 vuotta jaakkimalais-lumi- vaaralaista vakuutustoimintaa

Asiakirjat kertovat, että ensimmäisen kerran keskusteltiin »Paloapuyhtiön» perustamisesta Jaakkiman kunnan kuntakokouksessa lokakuun 16. päivänä 1883. Kesti kuitenkin runsaan vuosikymmenen, jonka aikana sääntöjä tehtiin ja kolme toimikuntaakin valittiin, ennenkuin säännöt lopullisesti hyväksyttiin vuonna 1891. Tämän jälkeen säännöt lähtivät kuvernööri- ja kihlakuntakierrokselle, joka kesti neljä vuotta, jonka jälkeen Paloapuyhtiö sai lain voiman, tarkemmin sanottuna lokakuun 15. päivänä 1895. Kun ensimmäistä etsittiin vielä lähes vuosi, pääsi toiminta alkamaan toukokuun 30. päivänä 1896, jolloin ensimmäiseksi esimieheksi valittiin maanviljelijä Antero Veijalainen Metsämikilistä. Johtokunnan muiksi jäseniksi valittiin: maanviljelijä Antti Kilpiö Parkonmäeltä, Jaakko Kilpiö Paikjärveltä, Pekka Tolkki Kokonniemeltä, Juhana Simonpoika Ahokas Harviosta ja opettaja Mikko Helenius kirkonkylästä. Johtokunnan lisäksi valittiin 27 kylänvartijaa. Ensimmäinen toimitusjohtaja Antero Veijalainen hoiti tehtävää vuoden 1910 loppuun. Hänen ohellaan olivat perustajina ja sen jälkeen vuosikymmeniä innokkaimpia puuhamehiä jo mainitut Antti Kilpiö ja Mikko Helenius. Ensimmäiset vakuutukset hyväksyttiin 21. päivänä joulukuuta 1896.

Jos oli vaikeuksia yhtiön perustamisessa, niin eivät vaikeudet suinkaan siihen loppuneet, päinvastoin. Ensimmäisten tulipalojen sattuessa kerrotaan kolmen »nimikkäimän», Heleniuksen, Veijalaisen ja Kilpiön käyttäneen korvauksiin omaa pankkitiliään. Se osoitti asian alkuunpanijoiden sitkeyttä, rohkeutta ja tarmoa. Vakuutushankintaa vaikeutti alkuvuosina siihen aikaan voimakas ennakkoluulo uusiin yrityksiin nähden eikä »kunnan yhtiötä» pidetty edes vastuukykyisenä. Toiminta saavutti vähitellen normaallit muotonsa. Kokoukset pidettiin vuoteen 1916 saakka kuntakokousten yhteydessä. Mainittuna vuonna vahvistettiin uusi ohjesääntö ja uudeksi nimeksi tuli Jaakkiman kunnan Paloapuyhdistys.

Syksyllä 1910 elettiin yhtiössä merkittävä vaihe, sillä uudeksi toimitusjohtajaksi valittiin puuseppä Juho Turunen Lahdenpohjasta. Samoin remonteerattiin koko johtokunta ja kylänvartijastakin suurin osa tuli »uusia kasvoja». Alkua »vallankumoukseen» ei tiedetty, sillä asioita oli hoidettu hyvin. Voi olla, että pitkäaikainen esimies Antero Veijalainen — tunnettu aktivisti — joutui asenteensa takia epäsuosioon. Osansa lienee ollut jo niihin aikoihin alkaneilla muutosten epävakaisilla ajoilla koko maassa.

Uusi esimies Juho Turunen hoiti tehtäviä kuolemaansa asti vuoden 1918 alkuun. Hänen aikanaan nousi vakuutusmaksu 6.582.000:— markkaan ja vakuutusten luku 2.123:een. Juho Turunen kuoleman jälkeen valittiin esimieheksi vuoden 1918 loppuun maanviljelijä Samuli Tapanainen Rukolasta.

Vuoden 1919 alusta valittiin yhtiön johtoon nykyinen toimitusjohtaja Toivo Tapanainen Rukolasta. Hän oli neljäs yhtiön johdossa oleva ja toimikausi on kestänyt runsaat puoli vuosisataa. Tällä ajalla on yhtiö joutunut kestämaan kahden sodan rasitukset yhdessä kotiseudun väestön kanssa. Samalla se on kuitenkin kehittynyt voimakkaaksi vakuutuslaitokseksi.

Kun Toivo Tapanainen otti yhtiön johdon, tapahtui se erittäin vaikeissa olosuhteissa kansalaissodan jälkeen. Edellisenä vuonna oli sattunut 34 paloa, joihin vähät säästöt hupenivat ja velkaakin oli tehtävä melkoisesti. Jouduttiin pankin armoille ja jälleen joutui toimitusjohtaja käyttämään omaa pankkiluottoaan vahinkojen selvittämiseksi. Asia korjautui nopeasti, sillä seuraavana vuonna eli 1920 nostettiin vakuutusmaksu kolmeen markkaan tuhannelta. Samoin teh-

tiin jälleenvakuutus sopimus Sampon kanssa, mikä vakautti yhtiön kehitystä. Talvi- ja jatkosota keskeyttivät osittain toiminnan, mutta viralliset kokoukset kuitenkin pidettiin, samoin vakuutukset voimassa. Sodat aiheuttivat kuitenkin sen, että toiminta piti käytännöllisesti katsoen kaksi kertaa aloittaa melkein alusta. Vaikeuksista huolimatta toivottomuuteen ei missään vaiheissa yhtiön taholta asioita laskettu, vaan aina, kun vähänkin oli mahdollisuuksia jatkaa, se myöskin tapahtui. Säännöt ja nimi on vuosikymmenien aikana jouduttu useaan kertaan muuttamaan, samoin jälleenvakuutusyhtiöt ovat muuttuneet. Vuonna 1936 siirrettiin jälleenvakuutus Sampsalle, jossa se edelleenkin on.

Jatkosodan aikana toimi yhtiö jälleen kotiseudulla ja ensimmäinen kokous pidettiin siellä jo niin aikaisessa vaiheessa kuin 7. 11. 1941. Tarkkaan siellä oloaika käytettiin hyväksi, sillä viimeisen kerran hallitus kokountui »Lopotissa» syyskuun 1. päivänä 1944. Seuraava kokous oli Närpiössä kolmen kuukauden kuluttua eli 1. 12. 1944, joten pitkiä taukoja ei pidetty. Päätettiin yhtiön toimintaa jatkaa mahdollisimman pian. Valmistelujen jälkeen nimi muutettiin vuonna 1946 nykyiseksi, eli Vaasan läänin Palovakuutusyhdistykseksi, kotipaikkana Seinäjoen kaupala. Yhdistyksen toimisto on vuodesta 1947 alkaen ollut toimitusjohtaja Toivo Tapanaisen kotona Ilmajoella. Suur-Jaakkimalaisten 75 vuotta sitten perustama »Paloapuyhdistys» on kokenut ajan saatossa lukemattomia vaikeuksia. Aina se on kuitenkin niistä selvinnyt kunnialla ja »palomiehet» voivatkin nykyisin katsoa olevansa vakavasti jaloillaan. Menestys ei olisi kuitenkaan ollut mahdollista ilman uskollisia johtajia ja työntekijöitä, joiden lukumäärä nousee useihin satoihin. Pitkäaikaisimmista saakoon erikoismaininnan vuodesta 1919 alkaen kuolemaansa saakka hallituksen puheenjohtajana toiminut maanviljelijä Emil Tarkkonen Miklistä sekä varapuheenjohtajana vuodesta 1922 lähtien ollut taloustirehtööri Tommi Kilpiö Lahdenpohjasta. Hallituksen pitkäaikaisina ja ansioituneina jäseninä ovat olleet Juho Montonen, Olli Leinonen, Simo Anttonen, Jaakko Kaartinen, Sippo Haakana, Paavo Kilpiö, Pekka Härkönen, Tuomas Kuusmanen, Antti Rata-vaara, Simo Kaartinen, Toivo Turunen, Jussi Sihvonen ja Aaro Punkari. Asiamiesverkosto muodostuu edelleenkin jaakkimala-lumi-vaaralaista ympäri Vaasan läänin. Asiamieskunta on nuorentunut, mutta on työssä mukana vielä monta iäkkästä ansioitunutta veteraniakin. Asiamieskunta toimipaikkakunnittain: Alavudella, Erkki Kaartinen ja Matti Matikainen, Kauhajoella Väinö Vanhanen ja Juho Tuunainen, Ylistarossa Lauri Kuusmanen, Töysässä Sippo Haakana, Jalasjärvellä Hannes Valtonen, Ilmajoella Alfred Valtonen, Erkki Kormanen ja Matti Jääskeläinen, Kurikassa Jussi Sihvonen ja Kauko Turkulainen, Lapualla Eero Raninen ja Matti Pekkinen. sekä Nurmossa Martti Sutelainen.

Pitkä, kunniakas ja monivaiheinen taival on yhdistyksellä takana. Moni uurasaja on siirtynyt ikuisuuteen, mutta nuori polvi jatkaa työtä. Olot ovat vakiintuneet, samoin yhtiön taloudellinen asema. Vaikka näin onkin, toivoo moni pitkän päivätyön yhtiön hyväksi tehnyt vanhemman polven jaakkimalainen ja lumi-vaaralainen, että yhtiön nimi vielä kerran muuttuisi ja toimipaikka vielä siirrettäisiin kovasti kaivatuille, rakaille suuren järven rantamille. — A. T.

- Mitä lie hylkyläine pelänt, en mie sille mittiä mahtant. Ihatyö-köniä vet minnuu perässä.

Kiitospäivä 1933 Nivan rukoushuoneella. Ylimmässä rivissä seisomassa toinen op. Aikäs.

JAAKKIMAN NIVAN RUKOUSHUONEYHDISTYS

Laatokan Karjalassa oli laajalle levinnyt Sortavalasta lähtöisin oleva renqvistiläinen herätysliike. Jaakkimassa se oli saanut vankan sijan. Varsinkin pitäjän pohjoisosissa, jotka liittyivät Sortavalan maalaiskuntaan sekä Nivan rautatieaseman läheisyydessä olevissa kylissä, oli tämä herätysliike hyvin voimaperäistä. Tunnettiin tarvetta kokoontua yhteisiin hartaustilaisuuksiin viljelemään Jumalan sanaa, laulamaan yhdessä ja tapaamaan samoin ajattelevia.

Kokouspaikoista vain oli puutetta. Kirkolle oli pitkä ja hankala matka ja yksityiset asunnot olivat sopimattomia. Nivan kansakoulukin, joka oli perustettu v. 1921, entinen kauppias Mustosen kauppatalo, oli ahdas ja puutteellinen. Tällaisen olosuhteiden valitessa kypsi vähitellen ajatus varsinaisen rukoushuoneen saamisesta paikkakunnalle niin pitkälle, että perustettiin yhdistys asiaa ajamaan. Yhdistyksen johtokuntaan valittiin talolliset Jaakko Ahokas ja Juho Sihvonen (Torkin Sihvonen), opettaja Iida Aikäs, sähköttäjä Yrjö Aikäs Nivalta ja talollinen Juho Kauppinen Metsämikistä. Kevättalvella v. 1929 yhdistys osti Parkonmäen kylästä erään maalaistalon asuinrakennuksen, joka rekikelin aikana talkootyönä siirrettiin Nivalle. Talollinen Matti Mentunen oli antanut kylän laidasta vihreän havumetsän ympäröimän tontin. Rakennustyöt suoritettiin kesällä ja syksyllä oli talo valmis. Niin olivat hartaat ja pitkäaikaiset toiveet toteutuneet. Viikkäisjuhla oli suuren kiitollisuuden ja ilon juhla. Viikkimisen toimitti Jaakkiman silloinen kapalainen, rovasti Lennart Lilius. Avustajina olivat pastori Matti Tuovinen, joka silloin oli ylimääräisenä pappina Jaakkimassa (myöhemmin pitkäaikaisena kansanopistonjohtajana) ja Liliuksen vävy pastori Erviö.

Kansakoulu rukoushuoneella

Kun talo ostettiin, oli yhdistyksellä varoja 1.000 markkaa. Talon hinta ja rakennuskustannukset nousivat huomattavaan summaan. Eräs talollinen Kuokkaniemeltä antoi lainan 10 % korolla. Korko oli kova ja miten olisi käynyt lainan takaisin maksaminen, ellei olisi tullut apua. Jonkin vuoden kuluttua onnistuttiin saamaan uusi laina omasta piiristä silloisella pankin talletuskorolla. Toinen vielä tuntuva apu tuli myös. Kuten edellä jo tuli mainittua oli kansakoulun luokkahuone erittäin ahdas. Kun tarkastaja Matti Tuokko tuli syksyllä koulua tarkastamaan ja huomasi tilan puutteen, esitti hän opettajalle sen mahdollisuuden, että rukoushuone vuokrattaisiin kouluksi. Niin sitten kävikin.

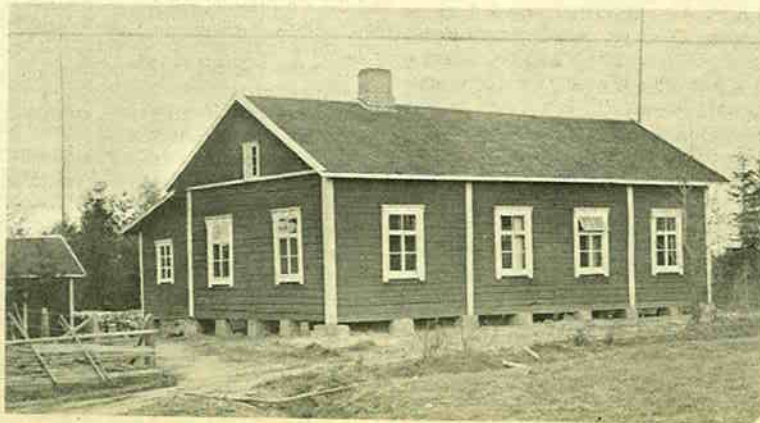
Kansakoulu toimi rukoushuoneessa siihen asti, kun uusi koulu valmistui v. 1938, siis kaikkiaan 9 vuotta. Ensimmäiset 5 vuotta oli opettaja Iida Aikäs siellä neljän ylimmän luokan kanssa. V. 1935 tuli kouluun niin paljon oppilaita, että saatiin toinen yläkoulun opettaja. Asunnonkin opettajat saivat rukoushuoneelta, sillä rakennuksen toisessa päässä oli kamari ja keittiö. Ensimmäisenä syksynä asui alakoulunopettaja Aino Reijonen siellä joulun asti. V. 1934-1935 asui opettaja Heikki Kuikka. Hänen jälkeensä tuli opettaja Olavi Latvus, joka asui siellä uudelle koululle muuttoon asti. Näin koulu ja rukoushuone olivat erittäin läheisessä yhteistyössä. Koulun ja siis myös rukoushuoneen vahtimestarina oli uskollisesti emäntä Anni Hänninen.

Ahkerassa käytössä

Rukoushuone oli sen varsinaisessa merkityksessä ahkerasti käytössä. Siitä tuli koko seudun hengellisen ja henkisen kehityksen keskipiste. Sen turvissa syveni ja vahvistui Henrik Renqvistin perintönä säilynyt herätysliike. Siihen aikaan liikkui myös lukuisasti maallikkopuhujia sekä erilaisten suuntien ja yhdistysten edustajia. Matkoillaan he poikkesivat kokouksia pitämässä rukoushuoneella, joka oli rautatieaseman läheisyydessä. Näitä tilaisuuksia nimettiin silloin kokouksiksi. Oman seurakunnan papit vierailivat useasti toimittamaan silloin varsinaisia jumalanpalvelusmenoja. Virsien ja laulujen säestyksestä huolehti opettaja Iida Aikäs. Papit ihmettelivät kuulijakunnan runsautta ja hartautta. Kesäiseen aikaan oli sanan kuulihoita niin runsaasti, etteivät kaikki sopineet sisälle. Uukunien puolelta ja Sortavalan maalaiskunnan lähikylästä saapui väkeä hartaustilaisuuksiin. Pelastusarmeijan Sortavalan osastosta käytiin vierailemassa. Nämä Pelastusarmeijan käynnit olivat erittäin virkistäviä.

Erikoisia juhlia

vietettiin säännöllisesti vuosittain. Joka syksy oli Elojuhla ja ke-

Jaakkiman Nivan rukoushuone.

ERKKI J. LÄTTI:

LOPOTIN 'Kalaruustina'

Siitä on kauan, jo puolivuosisaataa, kun näitä aikoja elettiin. Tapahtumat, joista kerron liittyvät läheisesti myöskin omaan nuoruuteeni jaelämään siellä Karjalassa,

välillä Vappujuhla. Näissä juhlissa oli monipuolinen hengellinen ohjelma. Oli useita puhujia, m.m. joku seurakunnan papeista oli mukana, oli naiskuoron laulua ja nuorten suorittamaa ohjelmaa. Elojuhlassa myytiin lahjoituksina saadut maataloustuotteet ja ompeluseuran vahvistamat käsityöt. Vappujuhlassa oli samalla hyvä menekki. Ompeluseura kokoontui viikottain eri kodeissa. Ne olivat aivan kuin perhejuhlia, sillä niihin tulivat myös miehet. Talo tarjosi kahvit ja vapaaehtoinen maksu koitui yhdistyksen hyväksi.

Retket olivat myös hyvin suosittuja. Jaakko Ahokas ja Juho Sihvonen olivat hevosineen ensimmäisinä tarjoamassa kyytiä ja aiskalokojen helkityksellä ajettiin kauniita metsäteitä naapurikyliin. Sihvonen ja Kauppinen tavallisesti puhuivat ja naiskuoro lauloi. Mukana vietiin kahvitarjoilutarvikkeet. Tarjoilusta kannettiin vapaaehtoinen maksu. Näin siis monella tavalla yritettiin kartuttaa yhdistyksen rahavaroja ja samalla koota ihmisiä Jumalan sanan ääreen.

Erkki Kaila tervehdyskännyllä

Arkkipiispa Erkki Kaila, ollessaan Viipurin hiippakunnan piispana, kävi toimittamassa piispan-tarkastuksen Jaakkimassa. Siellä hänelle oli kerrottu, että Nivalle oli rakennettu rukoushuone. Piispa oli kovasti ihmetellyt ja halusi nähdä sen. Hän saapui seurueineen rukoushuoneelle. Heidän autonsa oli niin pitkä, ettei se kapealta kylätieltä kääntyessä mahtunut rukoushuoneen portista sisään. Toinen portin pylvästä tyytyi nostaa pois. Piispa tuli jo päivällä kouluaikana, kuunteli opetusta ja puhui lapsille. Lapset lauloivat piispalle ja sydämellinen ystävällisyys oli molemmin puolin. Iltapäivällä oli hartaustilaisuus vanhemmalle väelle.

Niinkuin jo mainittiin, uusi kansakoulu valmistui Nivalle v. 1938 ja silloin rukoushuone vapautui vuokralaisistaan. Laina oli silloin loppuun maksettu. Varojakin oli niin paljon, että sali voitiin uudelleen sisustaa, m.m. hankittiin penkit. Kansanopiston johtajatar Aina Latvus lahjoitti maalaamansa alttaritaulun. Sen aiheena oli Vapahtaja ja rikas nuorukainen. Innokkaasti järjestettiin taloa sen varsinaiseen käyttötarkoitukseen. Ei aavistettu, että jo vuoden kuluttua piti jättää rakkaaksi käynyt rukoushuone, missä niin lukemattomat kerrat oli yhteen kokoontunut.

Siunattuja hetkiä, joita kaipaavien vielä.

Askettain kirjoitti eräs nivalainen, jonka askeleet usein johtivat rukoushuoneeseen: »Kyllä olen monesti muistellut niitä aikoja ja iltoja, jotka sain viettää siellä Nivan rukoushuoneella. Ne olivat siunattuja hetkiä, niitä kaipaavien vielä. — Iida Aikäs, Mikonkatu 3 A 5, Turku.

teeni jaelämään siellä Karjalassa, kaunlin ja kalaisan Laatokan rannalla. Vaikka aikaa onkin kulunut jo paljon, jää yhä ja toista mieleen, monet hyvinkin helposti.

Kuulee joskus sanottavan: selvä vanhuuden merkki se, kun alkaa muistella vanhoja asioita ja nimenomaan lapsuutta ja synnyinseutua. Itsekin sen jo huomaan, kun on selviä merkkejä kaikesta näkyvis-

Laatokan rantamilla asuvilla oli aina toinen jalka vesillä, tahtoo sanoa maasta saatiin leipää ja merestä särpintä, sitä kalvattua liisää, mitä kalastus ja hylkeenpyynti antoivat. Pohjois - Laatokan rannikko oli kovasti rikkinäistä, saari saaren vieressä. Oli jyrkkiä kallioita vaivaismäntyineen, oli hohtavan valkoisia ihanla hiekkarantoja, oli kirkasta vettä monasti hyvinkin syvältä, kotikyläni Kuhaan edustalla Kilpisaaren luonakin 237 metriä. Saariston rikkinaisuudesta kieli, kun kotikyläni jakaantui seitsemään eri saareen ja osa tietyistä mantereiden puolelle. Joissakin saarissa oli vain yksi tai kaksi savua. Hanka-luoksia oli tarpeeksi, kun monilla olivat viljelykset vielä useammasa eri saareissa. Olosuhteisiin oli totuttu ja töihin mennessä hevoset ja koneet pantiin veneisiin ja lautoihin, joilla salmet ylitettiin. Lautat olivat erittäin kantavia ja niissä saattoi kuljettaa kymmeniä eläimiäkin samalla kertaa, matalia ja tukevia kun olivat. Tämä kaikki tuntui itsestään luonnolliselta ja johon saariston asukas oli totuttunut. Näiden hankaluuksien vastapainona oli oma vapaus, saareissa asuva oli kuin linnoituksen ympäröimä, mutta silti vapaa. Kotoani oli matkaa Lahdenpohjan Lopotin rantaan suorinta tietä 16 km. Sinne suuntautui liikenne ja kaupankäynti suurelta osalta, sen ollessa varsinkin viimeisinä vuosina, varsin huomattava kauppapaikka. Ennen vakituisten laivaliikenteen alkua matka kauppalaan tehtiin veneillä, joita oli isoja kirkkoveineitä sekä pieniä soutuveneitä, joissa käytettiin myöskin purjeita. 1920 - luvulla oli kyytipeloinä myöskin moottoreita eräitten yksityisten yrittäjien toimesta. Ne hävisivät kuvasta laivaliikenteen alettua.

Kun allekirjoittanut syntyi synkänä syysyönä, oli isäni soutanut tuon 16 km matkan hakemaan kättilö Linnia apuun. Apu tuli kuitenkin liian myöhään, sillä tunnetusti hätäisenä en jaksanut odottaa, vaan näin himmeän lepattavan tulkun valon siellä notkon savusaunan lauteilla ennen kättilön tuloa. Siellä sain myöskin ensimmäisen kerran vetää keuhkoihini tuota aina kaipaamaani savusaunan niin erikoista tuoksua.

Tarkoitukseni ei ollut itseni

takia kirjoittaa omasta syntymisestä, sillä onhan niitä paljon parempiakin savusaunassa syntyneitä. Kirjoitan tämän sen takia, kun kättilön saavuttua kaikki olikin jo valmista, isäni aamun valetessa souti toisen 32 km reissun saattaessaan kättilöä takaisin komento-paikalleen. Siis runsaan puolen vuorokauden aikana soutua 64 km. Kun olen jälkeen päin ajatellut isäni soutuamatkaa urheilusuoritukseksi, hänen senaikaista hartoitusta, ensimmäisen "kierröksen" kiirettä, niin epäilen perustellusti kuinka mahtaisi käydä meidän nykyajan kilpasoutajille, jos joutuisivat saman urakan suorittamaan. Ellei vaan tulisi sitä paljon puhuttua happivajasta, jota sen ajan raavaat miehet eivät tunteneet. Isäni äiti Katriona tunnettiin yleensä "Kalaruustina" nimellä. Lopottiin hän teki matkan päivittäin soutain, oli viemistä torille, kalonja, milloin muijettua, milloin siikaa tai lohta. Lopotin herrasväki tunsi "kalaruustina" ja osti hyvää ja tuoretta kalaa vaikka vähän kalliimmallakin kuin muilta olisi saanut. Mummoni ei ollut kiinnostunut mistään huusholli- eikä taloustöistä. Hän ei kertakaikkiaan osannut olla maalla. Kun kalanmyyntireissu oli tehty, syöty ja vähän levätty, alkoi hän pian katsella tuuliviiriä tuvan ikkunasta ja puhella, että kyllä siellä taas olisi hyvä (ruka) kalailma siinä ja siinä apajalla, voisi käydä koittamassa, jos olisi kaveria. Aina ei kuitenkaan tahtonut löytyä kaveria, etenkin kiireiden töiden aikana. Tässä kalamiehen (naisen) veri oli rauhanon. Usein hän kävi yksin rannassa, otti nuotan kuivumasta, laitto sen valmiiksi veneeseen, tuli ja kertoi, miten siellä nyt oikein haisee kalalle ja jos sais vähänkin kaveria, niin käytäisiin koittamassa vaikkapa tuossa Aittalahdessa. Kyllä sen tolmun siinäkin jo näkee eikä siinä ainakaan nyt virtaa, kun tuulikin on pohjoisessa. Tavallissimmin siinä kävi sitten niin, että isäni tai setäni lähti, hätätilassa myös äitini kelpasi kaveriksi tai kuka vain. Minä kuulin kalustoon ja seurasin aina mukana, samoin setäni Eino - poika. Vuodet vierivät ja me pojat aloimme olla jo 7 - 8 - vuotiaita ja omasta mielestämme melkein täysiä miehiä ja saimme jo vedettyä toisen aisan porukalla ja niin oli mummolla käytettävissä vakituiset kaverit. Jonkun vuoden kuluttua vaihtuivat osat, silloin me saimme jo auttaa mummoa aisan vedossa, vaikka ei hän hevin huonouttaannustanut, siitäkin huolimatta kun joskus virtakellillä pari verkkoa sorasimesta teki tiukkaa. Vaan ei "Kalaruustina" hellittänyt, kalakauppa helpottui, pääsi jo laivalla Lopottiin kaupalle, kunhan vain varasi itsensä ja kalat Mutjun ris-

Jaakkiman Osuuskunnan hallituksen jäseniä liikkeen 70-vuotispäivänä 5. 6. 1964 Seinäjoella, edessä vasemmalta: Pekka Härkönen, Paavo Kilpiö ja Emil Tarkkonen, takana vasemmalta: Simo Anttonen, Toivo Tapanainen, Olli Leimonen ja Olli Natri.

Jaakkiman kirkko.

JAAKKIMAN SEURAKUNNAN LOPPUVAIHEISTA

Seurakuntatyö jatkui jaakkimailaisten keskuudessa takaisinpaluun aikana ja sitä seuraavina vuosina keskeytymättä. Vain muutamia viikkoja ensimmäisten perheiden paluun jälkeen pidettiin kotikirkossa jo jumalanpalvelus. Kirkossa tehtiin sen verran korjauksia, että

taanille, johon Venus-laiva huudoillaan ilmoitti tulostaan noin kuuden aikoihin aamulla. Jos oli enempi kaloja, tuotiin ne veneellä matalan salmen kautta laituriin, pienemmät erät kantamalla korennolla Peltolan ja Juholan talojen kautta. Tätä rataa meni taas vuosia, mummon voimat riutuivat, mutta mieli teki sitäkin enemmän nuotalle. Viimein hän olikin mukana vain asiantuntijana ja täytyykin ihmetellä kuinka hyvin hän oli perillä kalan kulusta. Saatettiin vetää aivan tyhjä apaja jolloin mummo sanoi: "Ei tästä mihinkään passaa lähteä, kotiväen vähän ja vedetään toinen apaja". Ja usein kävi niin, että toisella kerralla oli jo hyvä saalis. Silloin mummo nauratti mainitessaan, että "tiesinhän minä sen, kun on näin hyvä ruka".

Syyskesällä vuonna 1938 mummon tie kulki edelleen rantaan. Vaikka ei saanut venettä vesille, hän kävi siellä totuttuun tapaansa. Nyt hän sitävastoin näki siellä rannassa sellaista, jota me emme vielä silloin avastaneet. Hän näki venäläisiä laivasto-osastoja, pimensi ikkunoita, ettei näkyisi ulos valoja. Samoin hän toimitti päivittäin naapurille hälytyksen vartiomaan rannalle, koska siellä olivat jo meidänkin miehet. Kun apua ei luonnollisestikaan tullut, oli mummo kovasti vihainen, kun ei toteltu hänen liikekannallepanomääräyksiinsä.

Vuoden kuluttua mummon ennustukset olivat sitten täyttä totta. Synkät pilvet olivat kerääntyneet idän taivaalle ja eräänä lokakuun yönä tuli sitten oikea liikekannallepano. Se tulikin taholta, joka antoi aiheen pimentää ikkunat ja menä vartiomaan rannoille. Myöskin venäläiset laivasto-osastot olivat tosia, kuten jatkuvasti jyräävät pommikoneläivueet. Näin jällenpäin täytyi ihmetellä sitä telepatiaa, sitä että mummo jo etukäteen eli sitä aikaa, jolle silloin vielä naurettiin ja laskettiin mummon vanhuuden höpöryyden tilille. Tietysti hän oli vanha tuolloin, mutta kuvaavaa on se idän pelko, joka oli jostain syystä pinttynyt mummon sisimpään. Se pelko oli kaikkein päällimmäisenä loppuun asti.

Vuodet ovat vierineet, ajanhammas on murtanut omat vakonsa itsekkunkin ulkomuotoon ja kehoon. Nyt on aikaa paremmin ajatella, katsoa taakseen. Ja vaikka siellä ei kaikkea aina niin hyvältä näyttäisikään, ovat ne kuitenkin muistoja siltä ajalta, jota ei eletä kuin kerran. Muistot ovat kuitenkin juurtuneet lähtemättömästi tuonne sielun sopukoihin ja niitä ei voi koskaan kokonaan unohtaa.

poisrevityn alttaritaulun sijaan laitettiin väliaikainen reunus, erottamaan sitä osaa muusta kirkosta, penkit, joista osa oli rauhattu ympäristön kyliin ja naapurikuntaan saakka, haalittiin kokoon ja asetettiin paikoilleen. Urkujen tehtävää toimitti urkuharmoni. Kellot puuttuivat ja paljon muutakin, mutta se ei haitannut asioita niissä oloissa. Virsikirjojen puuttuessa laulettiin monisteista. Tieto jumalanpalveluksen toimittamisesta annettiin kyliin ja paljon oli harrasta kuulijakuntaa kokoontunut, kun sotilaspastori piti ensimmäisen jumalanpalveluksen. Pian tuli oma rovestimme perheineen ja kirjoineen ja elämä siinäkin suhteessa muuttui kotoisemmaksi. Kylmimpinä talvikuukausina ei kokoonnuttu jokaisena sunnuntaina, mutta kesän tultua kirkko täyttyi, varsinkin juhlapäivinä, kuten ennenkin. Seurakuntatyö ulotettiin myöskin hautausmaihin, jolloin ne kunnostettiin vihollisen hävityksen jäljiltä. Hautakivet ja ristit asetettiin paikoilleen ja laitettiin kukkaistutuksia haudoille. Sankarihaudoista huolehti erikoinen sankarihautakomitea. Myöskin lukukinkerit pidettiin väli vuosina normaalisti.

Toisen evakuoinnin yhteydessä lienee seurakunnan omaisuudesta saatu pelastetuksi ainakin alttaritaulu, ehtoolliskalusto ja kirkon kellot sekä arkisto.

Seurakunnan kanslia ja rovestin asunto muuttuivat toisen evakkomatkan jälkeen Närpiöön, rovestin pappilaan. Siellä pidettiin jumalanpalvelukset vuoron perään kaikissa niissä kunnissa, joihin jaakkimailaisia oli enemmän sijoitettu ja niin jouduttiin toimituksia pitämään kahdessakin kunnassa samana päivänä. Rippikoulu pidettiin ja kanslia-asiat hoidettiin Närpiössä, kunnes tuli määräys seurakunnan lakkauttamisesta. Seurakunnan vaikuttava lopettajaisilaisuus pidettiin 14. päivänä elokuuta 1949 Ilmajoella, jonne jo edellisenä päivänä saapui entisiä jaakkimailaisia hyvin pikistä matkoista ollakseen läsnä arvokkaassa tilaisuudessa.

Sunnuntaina Ilmajoen avarakirkko täyttyi viimeistä sijaansa myöten seurakuntalaisistamme, jotka hartaina hiljentyivät kuulemaan omien pappien, läänin rovesti Johannes Sinkkosen, kansanopiston johtaja Matti Tuovisen ja pastori Aulis Sinkkosen puheita. Väliällä pidetyn kahvitauon jälkeen kokoonnuttiin jälleen kirkkoon, jolloin Ilmajoen kappalainen rovesti von Essen puhui Ilmajoen seurakunnan puolesta ja opettaja Heikki Haakana esitti laatimansa historiallisen seurakunnan tärkeimmistä vaiheista. Tilaisuus päättyi yhteiseen Herran Pyhällä Ehtoollisella käyntiin. Oli tavallista juhlapäivää kuulla, kun urkujen hyminän keskeltä oman rovestimme ääni viimeisen kerran kutsui seurakuntalaisiaan: "Tulkaa, sillä kaikki on valmistettu...". Ja seurakunta tuli. Kerta kerran jälkeen täyttyi ehtoollispöytä har-

LAHDENPOHJAN KAUPPALAN SYNTY

Vuoden 1917 alkupuolella alettiin silloisen Jaakkiman kauppakylän Lahdenpohjanseudulla yleisemmin kiinnittää huomiota laajenevan liikekeskuksen olojen järjestämisen tarpeellisuuteen. Ensimmäinen virallisuontoinen kysymyksen käsittely tapahtui 24. päivänä huhtikuuta 1917 pidetyssä paikkakuntalaisten ja tontinvuokraajain yhteisessä neuvottelukokouksessa. Tämän jälkeen pidettiin pitkin vuotta useitakin neuvottelutilaisuuksia, joissa keskusteltiin niistä toimenpiteistä, joihin paikkakunnan olot näyttivät antavan aihetta. Ensiksi kiteytyi ajatus saada laajennetuksi v. 1882 perustettua Jaakkiman kauppakylää, joka olisi muodostettava taajaväkiseksi yhdyskunnaksi. Sitten luovuttiin tästä ajatuksesta, koska vallitsevan käsityksen mukaan taajaväkeisestä yhdyskunnasta joko enemmän tai myöhemmin taas olisi muodostettava eri kunta. Kokouksessa 13. päivänä tammikuuta 1918 kauppakylän asukkaat päättivät lopullisesti luopua tästä hankkeesta ja ryhtyä puuhaamaan aluetta eri kuntana olevaksi kauppalaksi.

Monien vaiheiden jälkeen tulikin kauppalahankkeesta tosi. Tammikuun 26. päivänä 1923 annetulla asetuksella määrättiin Hovin räisitala n:o 6 Jaakkiman pitäjän Lahdenpohjan kylässä erinäisine vähäisine muine alueineen olemaan itsenäisenä kauppalana vuoden 1924 alusta lukien. Asetuksen allekirjoittajana silloinen tasavallan presidentti K. J. Ståhlberg.

- Ku kovvai huovutti ni kirkko lämpis.
- Hius pitkä miel lyhyt.
- Sopuha se tillua tekkyö.

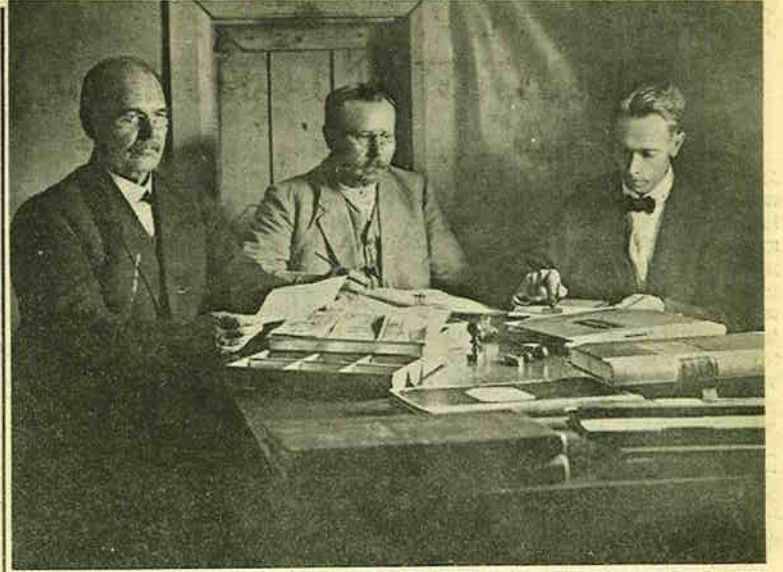
taasta väestä. Illan tullessa kirkkoviikoksi tavallista vakavampana, kaipaavin mielin alkoi hyvästellä toisiaan hajaantuakseen kukin omille kotiseutuilleen.

Näin loppui Jaakkiman vanha seurakunta. Rovasti Johannes Sinkkonen matkusti ostmalleen huvilalle Simpeleelle, josta hän vielä Jaakkiman Sanomien välityksellä lähetti elämänohjeita rakkaaksi käyneille seurakuntalaisilleen, joita hän ei koskaan unohtanut. Tammikuun 24. päivänä 1954 siunattiin rakastettu rovestimme rakastamansa Karjalan multiin Simpeleellä.

Toinen, pitkäaikainen ja pidetty pappimme, kappalaisen virkaa toimittanut rovesti Lennard Lilius, kuoli jo muutamaa vuotta aikaisemmin. Oman, merkittävän panoksensa seurakunnan elämään antoi myöskin kansanopistonjohtaja ja rovesti Matti Tuovinen, joka virkapaikallaan teki rakkaudella kylvötyötä paikkakunnan nuorten herkkiin sydämiin. Tunnetusti hyvänä puhujana saatiin häntä usein, paitsi kirkossa, myös monissa muissa tilaisuuksissa ja juhlissa kuulla puhujana.

Jaakkiman seurakuntaa ei enää ole. Vain pölystyvät ja ajan ruskettamat kirkonkirjat arkistoissa tietävät joskus kertoa tuleville sukupolville niistä ihmisistä, jotka hellittämättömällä työllä ja sitkeydellä ovat raivanneet ja rakentaneet Jaakkimaa. Heidän työnsä hedelmiä oli myöskin Jaakkiman seurakunta.

Miklin kylässä asui kreikkalaiskatolisia perheitä. Heillä oli kirkko ja hautausmaa Mikissä, mutta papin tehtävät hoidettiin Sortavalasta. - A. T.

Jaakkiman Säästöpankin henkilökunta malli 1920, vasemmalta: Juho Sihvonon, Matti Lappalainen ja Aaro Lapinsara.

JAAKKIMAN SÄÄSTÖPANKKI

Vaikka ensimmäinen säästöpankki perustettiin Suomessa jo niin aikaisin kuin 1822 Turussa, kesti kuusi vuosikymmentä ennenkuin Jaakkiman isännät ensimmäisen kerran ottivat asian kuntakokouksessa käsiteltäväkseen. Lokakuun 11. päivänä 1884 pidetyn kuntakokouksen pöytäkirjassa on toistamiseen merkintä, että säästöpankin perustaminen jätetään sopivampaan aikaan. Syyskuun 25. päivänä 1886 pidetyn kuntakokouksen pöytäkirjaan on kirjoitettu: "Kotvan keskusteltua enemmistöllä päätettiin perustaa säästöpankki". Toimikuntaan, joka tekee sääntöehdotuksen, valittiin v. t. kirkkoherra S. Kontio, talollinen Antti Tili Reuskulasta, kestikeyveri D. Linni Ihalanojalta, talollinen Samuli Tapanainen Rukolasta, opettaja M. Helenius kirkolta ja talokas Antero Veijalainen Kokonniemeltä". Toimikunta ei aikailut, vaan jätti jo tammikuun 29. p:nä 1887 kuntakokoukselle sääntöehdotuksen nähtäväksi, joka päätti sen asettaa kuntakokouksen nähtäväksi seuraavaan huhtikuun 1. päivään asti. Saman vuoden toukokuun 14. päivänä pidetyssä kokouksessa enemmistö päätti kuitenkin jättää asian sillensä. Kuuden vuoden tauon jälkeen asia oli jälleen esillä syyskuun 16. päivänä 1893 pidetyssä kokouksessa ja silloin valittiin säästöpankin ohjesääntöä tekemään uusi toimikunta, johon tulivat urkur E. Zinck, kauppias A. Ahkas, opettaja M. Helenius sekä maanviljelijät A. Veijalainen ja A. Kilpiö. Liekö ollut sattuma vai mikä, mutta seuraavan kerran asia tuli esille jälleen vasta kuuden vuoden kuluttua eli huhtikuun 8. päivänä 1899 pidetyssä kuntakokouksessa, joka tällöin yksimielisesti päätti perustaa Jaakkiman Säästöpankin. Pohjarahastoksi määrättiin Aleksanteri II rahasto.

Kuntakokoukselle ei kelpannut kummankaan aikaisemman toimikunnan laatimat säännöt, koska tässä kokouksessa valittiin ohjesääntöä tekemään maisteri Albin Järvinen, talollinen Antero Veijalainen ja opettaja Mikko Helenius. Jälleen lähdettiin ponnella asiaan ja toimikunta sai 30 pykälää käsittävän sääntöehdotuksen valmiiksi ja se hyväksyttiin 29. 7. 1899 pidetyssä kokouksessa. Viimeinen toimikunta oli tehnyt tarkkaa työtä, sillä saman vuoden lokakuun 14. päivänä antamassaan lausunnossa säästöpankkien tarkastaja hyväksyi ohjesäännön parilla pienellä huomautuksella. Viipurin läänin kuvernööri vahvisti säännöt 22. 11. 1899 ja tammikuun 15. päivänä 1900 valittiin ensimmäiseen isännistöön 15 laitoksen tarkoitusta harrastavaa kansalaista: talolliset Simo Jääskeläinen Ihalanojalta, Juhana Laurinpoika Sihvonon Kukkaasta, Sippo Ijäs Harviosta, Juho Sinkkonen Kokonniemeltä, Antero Veijalainen Metsämiklistä, Yrjö Kuokkanen Paikjärveltä, Olli

Leinonen Iijärveltä, Tuomas Toro Reuskulasta, Juho Nevalainen Miklistä, kauppias Antti Ahokas Lahdenpohjasta, kauppias Jaakko Paganus Sorolasta, opettaja Mikko Helenius Vaarasta, apteekkari Emil Dahlin Vaarasta, maisteri Albin Järvinen Lahdenpohjasta ja tohtori John Winter Lahdenpohjasta.

Näin lähes parikymmenvuotisen perustamisvaiheen jälkeen vihdoin Jaakkiman Säästöpankki aloitti toimintansa vuoden 1900 alussa. Sääntöjen mukainen 5000 markan pohjarahasto saatiin kokoon edellämämainitusta Aleksanteri II rahastosta ja lainamaksasiin luovuttamista viljoista, jotka myytiin ruukit 10:50 ja ohrat 7:50 hl. Velaksi myytessä hinta oli 50 penniä kalliimpi. Pohjarahaston lisäksi kunta maksoi perustamiskustannukset, s. o. tilikirjat ja kaluston.

Sen aikaisesta yleisöpalvelusta antaa kuvan se, että pankki sijaitti vanhassa pitäjätuvassa, jossa pidettiin kokoukset ja muitakin tilaisuuksia. Pankki olikin alkuun auki vain kerran kuukaudessa lauantaisin, sittemmin kaksi kertaa kuussa ja myöhemmin kerran viikossa. Näin mentiin vuosikymmeniä. 1930 luvun puolivälissä alettiin pankkia pitää auki useampana päivänä viikossa, viimein jokaisena arkipäivänä ja aloitettiin hoitaa kaikkia pankkiasioita.

Liike kehittyi huomattavasti, mutta epämurkava ja syrjässä ollut toimipaikka asetti edelleen rajoituksia työskentelylle. Pankin saatua v. 1936 oman ajanmukaisen toimitalon, alkoi sen elämässä voimakas nousukausi, jota jatkui pakoksiirtoon saakka. Säästöpankin menestykseen vaikuttava johtajan, ennenkaikkea kamreerin joustaavuus ja kykeneväisyys enemmän kuin muissa rahalaitoksissa. Ensimmäisenä kamreerina toimi opettaja Mikko Helenius kuolemaansa saakka 1917. Hänen jälkeensä hoitivat tehtävää Jaakko Jääskeläinen, Pekka Kopsa, Matti Lappalainen, Adolf Pitkänen ja viimeksi Antti Ratavaara.

Siitä, ketkä kuuluivat Säästöpankin hallitukseen aikaisempina vuosina, ei ole käytettävissä tietoja. V. 1938, viimeisenä normaalisenä toimintavuotena, kuuluivat hallitukseen puheenjohtajana Antti Ratavaara sekä jäseninä Otto Aaltonen, Ferdinand Lehelä, Matti Lätti, Juho Sihvonon ja Adolf Pitkänen. Viime vuosikymmenien pitkäaikaisina isännistön jäseninä mainittakoon maanviljelijät Juho Simpura, Antti Kopsa, Jaakko Paganus, Simo Pipatti, Jaakko Sihvonon, Kusti Kilpiö, Pekka Härkönen ja Toivo Tapanainen, sekä kauppias Pekka Miikkulainen, rakentaja Juho Virta, kanttori Kaarlo Korhonen, piirimies Otto Aaltonen, nimismies Simo Palvola ja opettaja Heikki Haakana. Säästöpankin tiilentarkastajina toimivat alkuvuosina ainakin asemakirjuri Janne

VAPAAEHTOINEN MAAN- PUOLUSTUSTYÖ JAAKKIMASSA

Vapaussodan jälkeen lakkasi Jaakkiman suojeluskunnan toiminta, sillä melko yleisesti oli vallalla käsitys, ettei enää tarvita suojeluskuntia, kun armeija on perustettu. Myöhemmin kuitenkin huomattiin, ettei pieni ja puutteellinen armeija yksin pysty rauhaa turvaamaan, vaan tehtävään tarvitaan edelleenkin vapaaehtoista voimaa. Niinpä marraskuun 10. päivänä 1918 herätettiin Jaakkiman suojeluskunta uudelleen eloon. Tällöin valittiin esikuntaan kasvatuspäälliköksi Kalle Nyberg, talouspäälliköksi Kalle Härmä ja kansliapäälliköksi Juho Rydenfelt sekä varajäseneksi Pekka Karsola.

Aluksi suojeluskuntatyö kohtasi väheksymistä ja yleisesti pidettiin sitä silloisissa oloissa tarpeettomana. Vähitellen asia selveni ja sen mukaan toiminta vaurastui. Vuoden 1921 lopussa oli jäseniä jo 326. Siitä pitäen oli kehitys tasaisesti nousevaa, kunnes se 1920-luvun lopulta lähtien oli Sortavalan sk-piirin suurimpia ja ripeimmän toimivia.

Varsinaisen sotilaallisen koulutuksen rinnalla oli tärkeänä toimintana ammunnan harjoitus. Vuosien mittaan kehittyi useista sk-laisista niin hyviä ampujia, että suojeluskunta voitti lukuisia piirin joukkuekilpailuja ja parhaat ampujamme olivat aina etunenässä mieskohtaisissa kilpailuissa. Eräitä heistä kehittyivät jopa sk-järjestön parhaiksi ja mitalehiksi. Poikatyö, jonka suojeluskunta otti erikoiseen hoivaansa, oli voimakasta ja tiettävästi. Tarmokkaan johtajansa Toivo Kapasen ansiosta tuli osastosta piirin jäsenmäärältään ja saavutuksiltaan sk-piirin ensimmäinen.

Jaakkiman suojeluskunta oli kaikessa piirin parhaimmalla. Niinpä se oli ensimmäisiä, joka sai oman ampujamaradan majoineen ja sen rakennuttama suksimäki oli ensimmäisen piirissä. Samoihin aikoihin vuosituvun 1930 alussa sk.osti Jaakkiman Kansallis-Nuorisoseuralta talon, jonka se laajensi tarkoitukseen sopivaksi kurssi- ja juhlahuoneistoksi.

Jaakkiman suojeluskunta oli jaettu maan- ja merisuojeluskunniksi. Se toimi yhtenäisenä vuoteen 1925, jolloin kuntamuutoksen takia Lumivaara erosi eri suojeluskunnaksi. Myöhemmin Lumivaaran rannikkokylät liitettiin kulkuyhteyksien hankaluuksien takia jälleen Jaakkiman suojeluskuntaan.

Vapaaehtoinen maanpuolustustyö oli monesti taloudellisesti vaikeuksissa, sillä monet taloudelliset investoinnit vaativat huomattavia varoja. Taloudellista tukea antoivat huomattavasti Jaakkiman kunta ja Lahdenpohjan kauppa. Viimeisinä vuosina taloudellista asemaa kohensi huomattavalla tavalla oma elokuvateatteri. Huomattavaa tukea antoivat sk-työlle myös Jaakkiman Lotat, Nobel-yhtiö, Laatokaan Puu Oy, Annalan Saha Oy, Kansalliskassat-Pankki, tohtori ja tohtorinna Winter sekä professorinrouva Asta Brofeldt. Myöskin

Piironen ja kauppias Jaakko Heino. Myöhemmin ovat pitkäaikaisina tarkastajina toimineet kauppias Yrjö Salo, Pekka Miikkulainen sekä maanviljelijä Toivo Tapanainen ja opettaja Heikki Haakana, viimeksi mainittu yli kaksi vuosikymmentä.

Säästöpankin arkisto on kahdessa siirrosta sekautunut siten, ettei sitä ole saatu käytettäväksi. Samasta syystä ei voida esittää tilastoa myöskään pankin kehityksestä.

Jaakkiman Säästöpankillä oli huomattava osuus paikkakunnan taloudellisessa nousussa. Maksamalla säästöistä korkeimman koron se edisti nimenomaan pieneläjänsä säästämistä ja sijoittamalla hallussaan olleet varat paikkakunnan tarpeisiin se kehitti maatalouden ja muun elinkeinon nousua alueellaan. - A. T.

perustettu Kannatusyhdistys oli huomattava varojen hankkija.

Suojeluskunnan raskaimmassa ja vastuunalaisimmassa tehtävässä, paikallispuolustuksena, ovat toimineet: kanttori Aaro Liljander v. 1919, väpeli Emil Keppo 1919-1922, silloinen sk-upseeri Robert Jääskeläinen 1922-1925, kaupanhoidtaja Erland Salin 1925-26, kansakoulunopettaja Heikki Haakana 1926-1940 ja piiripäällikkö Vihtori Toikka 1942-1944.

Pitkäaikaisina esikunnan jäseninä ja sk-työtä erikoisesti edistäneinä mainittakoon maanvilj. Antti Rataaara, kunnallislautakunnan esimies Viljo Paakkinen, konsulentti Jaakko Uimonen, urheilunneuvoja Toivo Kapanen, konek. Heikki Mörönen, piiripääll. Vihtori Toikka, metsänhoit. Antti Pelkonen, maanvilj. Antti Kapanen, kauppias Arvo Tapanainen, vuokraaja Ferdinand Lehelä, johtaja Viljo Snäll, prokuristi Antti Tiainen sekä monet vuodet varastonhoitajana toiminut Pekka Turkulainen.

Sotilaallisina kouluttajina ja epäitsekkinä suojeluskunnan kaikinpuolisina tukijoina toimivat aluepäälliköt Robert Jääskeläinen vuosina 1925-40 sekä merialuepäällikkö kapt. Emil Ovaska.

Jaakkiman suojeluskunnan työ oli kaiken aikaa vakavaa isänmaallista kasvatustyötä, joka ei ollut milloinkaan suunnattu mitään kansanosaa vastaan. Sen pyrkimyksenä oli herättää kansalaiset näkemään valtiomme vaaranalaisen tila ja toimimaan sen mukaisesti, tiettävästi tullen jokainen isänmaallinen kansalainen kykenisi täyttämään maanpuolustusrintamassaan sen paikan, mikä hänelle asetetaan. Koetut kolme sotaa osoittivat, että suojeluskunta kykeni täyttämään tehtävänsä. Sen jäsenet täyttivät kunnialla ja tinki-mättä velvollisuutensa. Monilta isänmaa vaati uhreista kalleimman.

Lotta-Svård-yhdistyksen

Jaakkiman paikallisosasto

Kansalaisuuden aikana hoiti kotirintamalla kaikenlaista avustustyötä Naisliiton paikallisosasto, joka organisoi kyläkuntien naisväen mukaan vaate- ja varusteiden hankintaa rintamajoukoille. Myöskin lääkintätyöhön osallistuivat samat henkilöt uhrautuvasti. Kun vapaussodan jälkeen perustettiin suojeluskunta Jaakkimaan, tuli Lotta-järjestön perustaminen ajankohtaiseksi, sillä ilman naisväen apua olisi ollut mahdoton saada muonitus- ja muut asiat hoide-tuksi. Niinpä joulukuun 10. päivänä 1919 perustettiin osasto, jonka säännöt hyväksyttiin muutaman viikon kuluttua tammikuulla 1920. Jäsenmäärä kasvoi heti alkuun ripeästi, toimintamuodot lisääntyivät ja yhdistyksestä muodostui yksi elinvoimaisimmista Lotta-Svård-osastoista. Varsinkin vuoden 1931 jälkeen, jolloin suojeluskunta sai oman talon, josta tuli myöskin lottien koti, tehostui lottatyö huomattavasti. Tällöin tuli mahdolliseksi myöskin lottatyö, joka vuosi vuodelta laajeni ja kehittyi.

Paitsi päätehtävänsä, paikallisen suojeluskunnan kaikinpuolista avustamista, teki yhdistys huomattavan työn varsinkin nuorten jäsentensä kasvattamisessa siveelliseksi, isänmaalliseksi kansalaisiksi. Lukuisilla juhlilla, yleisillä illtamilla ja muilla tilaisuuksilla on se tehnyt ympäristönsäkin ulottuvaa valistustyötä.

Raskaimman työn yhdistyksessä suorittivat puheenjohtajat ja muut toimihenkilöt. Lotta-Svård-yhdistyksen Jaakkiman perustajia ja sen ensimmäinen innostunut ja innoittava puheenjohtaja oli rovastinrouva Hanna Salminen. Hän kohosi henkilöahmona sekä uhrautuvana työntekijänä toisten yläpuolelle. Sen tunnustivat lotat kutsumalla hänet ensimmäiseksi ja ainoaksi kunniajäsenekseen.

Ruustinna Salmisen pitkäaikaisen puheenjohtajakauden jälkeen ovat lottien puheenjohtajina toi-

Lehmusniemen lava

Kokonniemen kylässä lähellä Lahdenpohjaa oli suuressa suosiossa ennen sotaa Venus-laivan tuodessa sinne väkeä laivan omistajan, Urheiluseura Kisan järjestämiin tansseihin.

JAAKKIMAN OMPELUSEURA

joka myöhemmin tunnettiin Rouvasväen Ompeleseuran nimellä, oli vanhin jaakkimalaisista seuroista, perustettu 1890. Tarkoituksensa, puutteellisten hädän lievittämisen toteuttamiseksi seura yhdeksänä ensimmäisenä vuotenaan ja koi eri puolille pitäjää lähes tuhat vaatekappaleita sekä sukkaa ja kenkiä. Vuonna 1892 lähetti seura 1000 mk silloin Pohjois-Suomessa vallinneen nälänhädän lievittämiseksi. Sairaanhoidto-olojen parantamiseksi seura palkkasi sairaanhoitajan v. 1896, koettaen siten lievittää silloin vallitsevia altteellisia sairaanhoidto-oloja. Seura avusti rahallisesti kansanopistoja, kustansi käsityö-, ruoanlaitto- ja talouskurseja. Niinkään seura huomattavasti avusti varattomia kansakoululaisia. Pitkän päivätyön tehostusta seuran jäsenistä mainittakoon sen ensimmäinen puheenjohtaja rouva Aleksandra Ahokas. Hänen jälkeensä toimivat puheenjohtajina rouvat Alma Poppius, Johanna Lagervall, Thyra Borg ja Betty Dahlin, rahastonhoitajina opettaja Mikko Helenius ja myöhemmin opettaja Olga Pietilä.

Huomattavaa taloudellista tukea antoivat seuralle nimismies Lagervallin ja tohtori Winterin perheet.

Seuran toiminta pysähtyi vuonna 1921. Seuran varat n. 3000 mk luovutettiin v. 1930 kirkonkylän kansakoulun vähävaraisten oppilaiden avustamiseen. Rahasto luovutettiin lopullisesti vuonna 1950 Jaakkima - Säätiölle.

mineet Siviä Fennander, Lyyli Zinck, Eeva Haakana, Ester Pohjankoski ja Ida Haiminen. Sihteerin tärkeätä tehtävää ovat hoitaneet: Siviä Fennander, Evi Linni, Ester Pohjankoski, Eeva Haakana ja Eevi Jääskeläinen. Rahastonhoitajina ovat vastanneet Marita Pekkala, Eeva Haakana ja Eevi Jääskeläinen (9 vuotta).

Erityisen tärkeää muonituspuolikon tehtävää ovat hoitaneet menestyksellä Senni Kivinen, Selma Kapanen, Ester Vaarama ja Elma Laasonen, keräys- ja varusjaoston monivuotinen päällikkö oli Elsa Julku, lääkintäjaoston innostuneina hoitajina Eevi Linni ja Ida Haiminen, tyttötyöntekijöinä Lempi Kupiainen ja Suoma Saaristo, lottakuoron johtajana Lahja Tiainen sekä eri jaostoissa toimineet Ester Nordman, Ida Jääskeläinen, Maija Modig-Mörönen, Inkeri Paakkinen, Helvi Lampén ja Sanni Turkulainen ovat kaikki tehneet uhrautuvaa työtä järjestön hyväksi vuosikymmeniä.

Kaikki tässä mainitut ja mainitsemattomat ovat tehneet rauhan sekä sodan aikana tärkeätä työtä isänmaan puolustuksen hyväksi. He kaikki seisivat paikallaan määrättyissä tehtävissä silloin, kuin isänmaa heitä kutsui ja näin varmistivat osaltaan maamme itsenäisyyden säilymistä. - A. T.

Taloudenpuos Pekka Sarolahti edusti Jaakkiman seudun yrittäjäseuraa parhaimmillaan.

PEKKA SAROLAHTI

Jos jostakin jaakkimalaisesta puhutaan yrittäjänä niin se on ennen kaikkea P e k k a S a r o l a h t i. Urheilijan tarmolla hän esiintyi alkuun laivanvarustajana, maanviljelijänä, monipuolisena teollisuusmiehenä, metsäpäällikkönä ja laivan kapteenina.

Kuten tavallista oli Pekka Sarolahdella monet vaikeutensa ennenkuin leipä rupeesi levenemään. Peräantamattomalla sitkeydellä hän kuitenkin ajoi kaikki asiansa läpi vaikka harmaan kiven. Kansakoulu ja kansanopisto tulivat koulupohjaksi elämän taipaleelle lähdeksä. Toimittuaan erilaisissa tehtävissä, mm. metsälällä, hän ryhtyi harjoittamaan laivaliikennettä Lahdenpohjan ja Lumivaaran saariston välillä. Matkustajaliikenteen lisäksi olivat hinaukset ja turistimatkat ohjelmassa vuosikymmenien aikana. Kun talvisin laivaliikenne ei käynyt päinsä olivat puutavarakaupat päällimmäisenä.

Laivaliikenteen ohella ryhtyi Pekka Sarolahti työskentelemään myllyalalla. Hän vuokrasi Lahdenpohjan hovin kosken kauppalaite viideksikymmeneksi vuodeksi ja rakennutti siihen suurilla kustannuksilla uudet padot ja jo silloin myllyn, joka vastaa nykyajan tasoa. Vuonna 1932 valmistuivat myllyyn ensimmäiset vehnäkoneet, vähän myöhemmin tulivat viljankulvaajat ja vehnän pesukoneet. Mylly tuli kuuluisaksi paitsi omassa pitäjässä myöskin koko Laatokaan Karjalassa. Myllyn kapasiteetti oli 6000 kg vuorokaudessa kolmessa vuorossa.

Vuonna 1938 Pekka Sarolahti osti Metsämäkin kylästä Rädyn kosken Rädyn suvulta sekä vuokraoikeuden Taneli Uimoselta. Mylly ja saha nousi voimalliseksi yhteyteen erinomaisella paikalla kolmen tien risteykseen. Voimallituksen, myllyn ja sahan koneet saatiin koekäyttöön samana päivänä, jolloin kahajivat kuuluisat "Mainilan laukaukset". Tämä suurisuuntainen aikaansaannos oli tuottavassa ja hyödyllisessä toiminnassa vain talvisodan ajan ensi alkuun. Moskovan pakkorauhan ehdot vaativat jättämään tämän nerokkuutta ja

LAHDENPOHJASTA v. 1940 ALUSSA

Lahdenpohjan kauppala virastot, laitokset sekä toimi- ja luotamushenkilöt 1940 alussa olivat seuraavat:

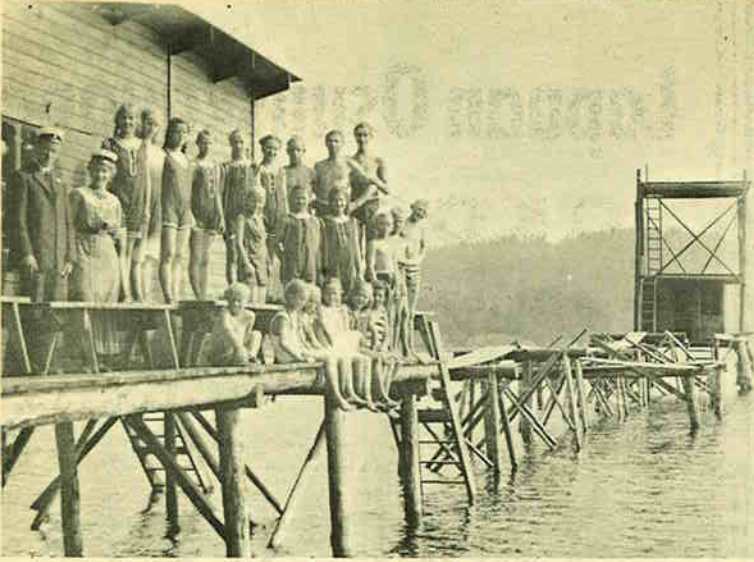
- Kauppalaankanslia sijaitsi virastotaloksi muutetussa entisessä Hovi-tilan päärakennuksessa, jossa sijaitsi myöskin rahatoimisto.
- Kauppalaanvaltuuston puheenjohtajana, Kurkijoen kihlakunnan henkikirjoittaja, varatuomari Akseli Nieminen.
- Kauppalaanjohtajana K. E. Lehtimäki.
- Järjestysosaston puheenjohtajana kauppalaanjohtaja Lehtimäki.
- Huoltolautakunnan puheenjohtajana rouva Ida Haiminen.
- Kunnanlääkärinä tri Juho Tiittanen.
- Kunnaneläinlääkärinä Helge Ögärh.
- Terveystieteiden lautakunnan puheenjohtajana kunnanlääkäri Juho Tiittanen.
- Terveystieteiden ja asunnon-tarkastajana kauppalaanpalvelija Olli Kiukkonen.
- Ammattientarkastajana ent. kauppias Pekka Miikkulainen.
- Aviottomien lasten valvojana kauppias Eino Hämäläinen.
- Kunnallisen ulosottomiehenä vaatturi Antti Tiilikka.
- Palopäällikkönä, vt:nä, jalkine-mestari Jalmari Huolman.
- Kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana prokuristi Antti Tiainen.
- Kansakoulun johtajaopettajana Yrjö Pohjankoski.
- Holhouslautakunnan puheenjohtajana Yrjö Pohjankoski.
- Kiertävänä sairaanhoitajattarena Olga Paatela.
- Kauppalaan kättilönä Hilda Heikkilä.
- Kansanhuoltolautakunnan puh. johtajana kauppias Eino Jääskeläinen.
- Työvelvollisuuslautakunnan puheenjohtajana opettaja Yrjö Pohjankoski.
- Taksoituslautakunnan puheenjohtajana varatuomari Aksel Nieminen.
- Kauppalaan kirjastonhoitajana fil.maist. Marita Pekkala.

- Otti koviille ku Josun pojan heinäreissu.

kestävyyttä kysyneen vastavalmistuneen tehdaslaitoksen täysin moitteettomana ja koskemattomana vihollisen käsiin. Ei mahtanut tuntua miellyttävältä jättää vuosien ponnistusten tulokset vieraan hyväksi.

Yrittäjähänkeä kuvaa Pekka Sarolahdessa, kun hän ehti välirauhan aikana 1940 ostaa Vääkysystä maan-alueen, johon rakensi myllyn ja asuinrakennuksen. Jaakkiman tulua vallatuksi takaisin hän myi Vääkysyn kiinteistön ja siirtyi Metsämäkiin Rädyn koskelle katso-maan, minkälaisessa kunnossa on entinen teollisuuslaitos vihollisen jäljiltä. Kunto oli sellainen, että voimallisuus oli räjäytetty olemattomiin, molemmista myllyistä viety koneet pois, samoin sahan koneet. Jälleen tuli kaikkien koneiden uushankinta. Myllyt, voimallisuus ja saha alkoivat jälleen pyöriä täydellä teholla. Metsänostojen avulla pääsi sahatavaran valmistus myöskin käyntiin. Kohta tuli jälleen uusi lähtö. Koneet kuljetettiin pois ja vietiin Alastaroon uusia suunnitelmia varten. Siellä ryhdyttiin heti rakentamaan myllyä keuhalla 1945. Pian tämän jälkeen tuli määräys, että kaikki koneet on palautettava takaisin entisille paikoilleen luovutetulle alueelle. Alastarossa valmistui kuitenkin 1945 mylly, joka on tullut kauppamyllyn välimuoto, jossa on täydelliset laitteet. Tämän laitoksen Pekka Sarolahti luovutti jälleen ja osti itse Parkanosta v. 1947 kosken, johon rakensi voimallituksen, joka jakaa voima- ja valovirtaa ympäristöverkostoon.

- A. T.

Jaakkiman uimaseuralaisia ja talkoilla tehty uimalaitos Nobelirannassa 1910-luvulla. Äärimmäisenä vasemmalla Aarne Pelkonen.

JAAKKIMAN UIMASEURA

perustettiin 1911. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajana silloinen ylioppilas, myöhemmin tohtori Aarne Pelkonen, sihteerinä voimistelunopettaja Helvi Salminen, rahastonhoitajana Märta Lagervall sekä muina jäseninä ylioppilas Eino Lindegren, insinööri Aarne Zinck, kauppias Jaakko Heinonen, lehtori Viljo Pelkonen ja opettaja Evi Linni. Seura rakensi uimalaitoksen puku-

KAIKILLE JAAKKIMALAISILLE

Äskettäin kokoontunut Jaakkima laisten seuran vuosikokous totesi huolissaan, että oman pitjäseuran jäsenmäärä pysyttelee kovin alhaisena. Olemme hyvin tietoisia, että asuminen hajallaan ympäri Suomea on erottanut meidät toisistamme, niin että vain harvoin voimme tavata ja vaihtaa mielipiteitä.

Mutta juuri siksi, että yhteytemme ovat vähäiset, toivoisimme kaikkien jaakkimalaisten tuntevan oman seuransa ja sen välityksellä saavan kosketusta sukulaisiin ja tuttaviiin, mutta myös tuntemattomiin. Olemme koettaneet asettaa seuramme jäsenmaksun niin alhaiseksi, ettei se missään tapauksessa tuota kenellekään vaikeuksia, sillä yksi markka vuosijäseniltä ja viisi markkaa ainaisjäseniltä ei liene paljon. Jäsenmaksu on siis ihan nimellinen. Tärkeintä tässä ei olekaan rahankeruu, vaan se, että jaakkimalaiset saataisiin suurin joukoin seuran jäseniksi ja siten seuran johto voisi tuntea tekevän-
sää työtä laajalla pohjalla. Näin saatu henkinen tuki ilmestyy innoittaisi entistään enemmän toimintaan ja ponnisteluihin. Myös mitä moninaisimmat ideat ovat tervetulleita.

Kun nyt ajattelet hieman asiaa, ja ajattelemtakin voit pistää omasta ja perheesi puolesta jäsenmaksuilmoituksen ja lähettää maksun joko allekirjoittaneelle seuran puheenjohtajalle osoitteella Kari-Joki, tai seuran sihteerille Kari Jääskeläiselle, osoite Seinäjoki, Hallituskatu 16, mutta mieluummin hoidat sen jäsenmaksutilille, osoitteella Ilmajoen Säästöpankki, mainitun summan, niin kaikki on hyvin. Lähelläkin asuvat jaakkimalaiset voisivat kernaasti koota nimiä yhteen ja sitten toimittaa oikein hyvän "pompstin" niitä kirjjoimme.

Ja tämä Karjala - lehti on sitten mukava lehti, kun se julkaisee meistä yhtä ja toista. Saamme olla kiitollisia tällaisesta yhdyssiteestä. Omasta puolestani olen valmis esittämään mitä suoisimmat kiitokset tälle lehdelle kaikkien jaakkimalaisten, mutta myös muitten karjalaisten puolesta. Hyvää jatkoa hyvälle lehdelle!

- Reino Karesola.

suojuineen ja hyppytelineineen ja piti uimakoulua säännöllisesti vuoteen 1919. Vuosikymmenen oli toiminta melko vähäistä. Viipurin Rykmentin siirryttyä paikkakunnalle pääsi uimaseuran toiminta jälleen vauhtiin. Innokas uimimies väpeli Antti Hietanen käynnisti uimakoulun, jota pidettiin Huuhannmäessä opettajana Toini Hietanen. Uimänäytöksiä annettiin paitsi Lahdenpohjassa myös Ihalassa, Kurkijoella, Käkisalmissa, Uukunemellä, Sortavalassa ja Joensuuissa. Uimaopettajina ja muutenkin seuran työssäuustaneita olivat alkuvuosina Aarne Pelkonen, Helvi Salminen, Evi Linni, Enni Linni - Ikonen ja Eino Lindegren.

JAAKKIMA VARUSKUNTA-PAIKKANA

Vapaussotamme loppuvaiheissa kiinnitettiin huomiota myöskin Laatokan merkitykseen ja sen puolustuksen järjestämiseen. Puolustustoimenpiteitten keskuksiksi muodostui tällöin itsestään Sortavalan kaupunki, jossa myöskin paikallisen venäläisen sotilasosaston aseistariisuminen tapahtui tammikuun 23. päivänä 1918. Tämä oli kuitenkin väliaikainen sijoituspaikka ja kun asiaa ryhdyttiin saatamaan vakinaiselle kannalle, osoittautui Jaakkiman seutu tässä suhteessa edullisemmaksi. Kesti kuitenkin melkein vuosikymmenen ennenkuin päästiin rakentamaan ensimmäisiä kasarmirakennuksia RT 3 : lle Lahdenpohjaan, eduskunnan myönnettyä varat ostaa tli Winterin Rauhalan kartanon maat puolustuslaitoksen tarpeisiin. Varojen niukkuuden takia rakennettiin aluksi vain kasarmi ja esikuntarakennus, sairaala ja kanta-allupseerien rakennukset vuonna 1930. Kartanon päärakennus käytettiin asunoina, suuri tiilinen navetta ja tallirakennus alkuperäiseen tarkoitukseen.

Rauhalan kartanon pinta-ala 1100 ha salli sijoittaa myöskin toisen joukko-osaston tilan maille. Jaakkiman silloiset kunnan isät olivat kaukonäköisiä ja lunastivat kunnan toimesta tarvittavat lisämaat Paikjärven rannalta ja niin oli asia ratkennut Jaakkiman hyväksi Viipurin rykmentin sijoittamiseksi mainittuun paikkaan. Nopeasti ryhdyttiin rakentamaan kasarmeja Viipurin rykmentille Huuhannmäkeen.

Käydyissä sodissa näitä kasarmialueita käytti hyväkseen Laatokan meripuolustus talvisodassa, välirauhan aikana venäläinen divisioona ja jatkosodan aikana uudelleen Laatokan Puolustus, joka 1942 muuttui Laatokan rannikkoprikaatiksi.

Kuin jäähyväistervehdykseksi sopinee tähän liittää tämänkauniin ja uudenkaikaisten kasarmirakennelmien luovutusta koskeva merkintä Laatokan prikaatin vieras-

JAAKKIMA JATKUVASTI MIELESSÄ AARNE SIHVOSELLA

Terhakka, ruskeilla »nappisimillään» iloisesti hymyilevä Lahdenpohjan poika Aarne Sihvonon piipahti toimitukseen tuomaan kotipitäjänsä kuvia. Siinä haastellessa kertyivät monetkin yhteiset tutut ja paikat, vaikka minä vietinkin vain lomia isän kotipuolella Jaakkimassa. Mutta Aarne Sihvonon on oikein paljasjalkaisia jaakkimalaisia, joskin perheellä oli myöhemmässä vaiheessa tila Lumivaaran Harviossa.

Käytyään Lahdenpohjan kansakoulun toimi tämä Aarne metsä- ja maatoissa isänsä omistamalla tilalla. Isä Juho Sihvonon näet kuului Heinonen & Kopsan porukkaan, joka osteli ja myi metsiä ja maita. Niinpä hän osti yhden tilan myös omalle perheelle, jossa oli kasvamassa neljä veljestä ja yksi tytär. Aarne Sihvonon kyyditsi hevosellaan myös kauppiaiden tavaroita asemalle, jonne Lahdenpohjasta olikin lähemmäs neljä kilometriä. Paljon hän suoritti myös »henkilökuljetuksia» ja tuli siten tutuksi monien pitäjäläisten kanssa.

Suojeluskunnassa Aarne Sihvonon oli mukana 1919 lähtien. Niissä hommissa hän joutui myös tavaltaan kosketuksiin kahdenkin presidentin kanssa. Kerran presidentti Ståhlberg oli käynyt Valamossa ja yöpyi salonkivaunussaan Jaakkiman asemalla, jolloin mm. Aarne Sihvonon oli eräänä suojeluskuntalaisista vartiosta. Ukko-Pekka puolestaan oli läsnä Karjalan sillan vihkiäisissä Sortavalassa. Tällöin oli tämä »nappisimillä» eräänä kunniakomppanian miehistä. Jaakkiman 300-vuotisjuhlilla Aarne Sihvonon joutui suntion apulaiseksi. Oli näet paljon piispoja ja pappeja juhlamaljanpalveluksessa eikä yksi suntio, opettaja Jääskeläinen, ehtinyt kaikille auttaa kaapuja ylle. Juhlapuhujana oli silloin Viipurin piispa Erkki Kaila.

Pitäjän kuulu vallesmanni

Jaakkiman kuulusta vallesmanni Lagervallista Aarnella oli myös hupaisia muistoja. Hänellä oli suuri perhe, joten hän suoritti kaikki ulosmittaukset itse. Mutta oli paikka, jonnepäin hän tavallisesti sai itse antaa rahaa: Ahokas, joita tilasi veneet. Kerran veneen tekijälle oli jäänyt joku pieni maksamaton verorästi, ja tyytyväisyyttään, miltei käsiään hieroskellen vallesmanni haki saatavansa.

Kerran hän oli lähettänyt erään Miklin miehen hevosvarkaudesta linnaan. Kun mies palasi sieltä, Lagervall kyseli, minkälaista oli ollut. — Sen minä sanon, että jos eivät pidot parane, ni sin ei meikylästä saa ies koiriikkaa, vastasi mies. Kerran taas sattui pikkupoika asialle, vallesmannin toimittoon. Kalastajat olivat tuoneet sinne hykeennahkoja. Niissä olivat turvat kiinni, koska hinta maksettiin turpien mukaan. Nahkoista levisi kauhea haju, mistä vallesmanni nosti sellaisen mekkalan, että pikkupojalta pääsi säikähdyksestä itku. Nimismies kikkutti pojan kiireesti kotinsa puolelle, sanoi jotakin ruotsiksi vaimolleen, joka sitten antoi pojalle pikkuleipiä. Taisi olla tämä Aarne se silloinen pikkupoika.

Mutta aikamieheksi oli jo aikaa ehtinyt, kun Jaakkimasta Kalajoelle evakkoon joutuivat ja pikasutustilankin ehtivät saada. Mutta

kirjassa: »Välirauhansopimuksen 4. kohdan mukaisesti määrättyinä valtuutettuina olemme luovuttaneet Lahdenpohjan Kolmikulmassa 24. 9. 1944 klo 14,27 Laatokan rannikkoprikaatin alueen Punaisten armeijan sotilasviranomaisille.» (Allekirjoitukset).

Aarne Sihvonon, jonka kanssa olimme voineet haastaa Jaakkimasta vaikka koko päivän.

kotiin Karjalaan palasivat ja löysivät kodin miltei kunnossa, vain uuneista oli pelit kuorittu. Uudella evakkotapaileella he olivat ensin Nivalassa, josta Joutseon kautta tulivat Lappeenrantaan 1952. Täällä asustavat nyt omakotitalossaan Juvakankadulla. Aarne on ahkera kävijä kaikissa karjalaisseuran tilaisuuksissa ja Jaakkiman kuvat ovat hänen rakkaimpia aarteitaan. — Synnöve.

JAAKKIMAN—LAHDENPOHJAN AMPUMASEURA

1930 - luvun alkupuolella Viipurin Rykmentin tultua Huuhannmäelle muodostui Jaakkimasta huomattava varuskuntapaikkakunta kahden joukko-osaston sijaitessa kauppalan läheisyydessä. Tällöin tuli ajankohtaiseksi myöskin ampumaseuran perustaminen urheilumppujia varten. Vuoden 1934 alussa perustettiin seura, jonka nimeksi tuli Jaakkiman - Lahdenpohjan Ampumaseura kotipaikkana Lahdenpohjan kauppala. Perustajajäseniä olivat piiripäällikkö Vihtori Toikka, meriv. luutn. Paavo Juntunen, opettaja Heikki Haakana, maanvilj. Antti Ratavaara, asetechnikko Matti Kaunismäki ja johtaja Ilmari Oinonen. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin majuri Vilho Linden, sihteeriksi Antti Tiainen, johtokunnan jäseniksi Matti Kaunismäki, Paavo Juntunen, Vihtori Toikka ja Heikki Mörönen. Seurasta kehittyikin heti alkuun erittäin voimakas sillä siihen liittyivät jäseniksi jo ennestään melko pitkällä olleet ampujat, kuten Vilho Linden, Ilmari Manninen, Matti Silvennoinen sekä sk. ampujat Heikki Mörönen, Veikko Kosonen, Vihtori Toikka, Pekka Ruotsi, Arvo Tapanainen, joista monet sijoituivat mitalisijoille SM - kisoisakin. Seura kilpaili vuosia menestyksellisesti n. s. »Kolmen kaupungin» - Sortavalan, Käkisalmen ja Jaakkima - Lahdenpohja ampu-
maottelussa.

— Rouva kiltti, ettehan ole unohtanut, että tuln tänne esittelemaan pölynimuria?

POHJANMAAN LAKEUKSILTA

Jaakkiman pitäjää tunnettiin aikoo-
naan seutuna, jossa osuustoiminta monissa muodoissaan eli voimakkaana. Pitäjän alueella toimi säästöpankki, osuuskassa ja kymmeniä kyläkassoja, joista monet liitettiin Pohjanmaalle siirtyneiden pitäjäläisten sijoituskuntien kassoihin ja pankkeihin. Näistä siirroista pääsivät osallisiksi monet maakunnan kassat. Useimmat jaakkimalaiset tallettajat ovat menneet paikallisiin kassoihin asiakkaita. Osuuskauat ovat saaneet myöskin jaakkimalaisista luotettavia ja uskollisia asiakkaita.

Kauhajoella käydessämme ihailimme paikkakunnan vaurautta ja tätä peilaavaa paikallisen osuuskaupan »kaupunkimaista», viimeistä huutoa olevaa SOKOS - tavarataloa. Tavatessamme toimitusjohtaja Kauko Huhtisen, »utelimme» häneltä, kuinka voi olla mahdollista maalaispitäjässä näin laaja liiketoiminta nykyaikaisine ravintoloinneen ja tavarataloineen kovan kilpailun puristuksessa.

Saimme kuulla johtaja Huhtiselta, että juuri kova kilpailu pakottaa-
kin pysymään kehityksen mukana parantamalla toimitiloja ja asiakaspalvelua. Viimeisen viiden vuoden aikana on liikevaihto noussut 130 %, johon kehitykseen on ratkaisevasti vaikuttanut Aronkylään rakennetun viljavaraston tehokas toiminta. Tämä on maatalousvaltaisessa pitäjässä huomattavasti helpottanut maanviljelijäasiakkaiden kannalta elintärkeää viljakaupan kilpailukykyistä hoitoa. Toinen myönteistä kehitystä auttanut tekijä oli vuonna 1965 toteutettu tavaratalohanke ja Aronkylästä kirkonkylään muutettu keskustoimipaikka.

Normaalin kehityksen lisäksi arvosti toimitusjohtaja Huhtinen erittäin suureksi sen osuuden, jonka karjalainen väestö on tuonut liikkeen menestykseen, samalla mainiten heidän kanssaan muodostuneet erittäin miellyttävät liikesuhteet.

Kierreltyämme vielä Kurikassa, Ilmajoella, Lapualla, Isokyrössä, Ylistarossa ja Seinäjoen ympäristössä, voisi lopuksi laittaa yhtäläisyysmerkit jokaisen mainitun kunnan kohdalla samoista asioista näkemänsä ja kuulemansa perusteella. — A. T.

Keräys kristillisen poikatyön hyväksi POIKIEN KESKUS

- Aivan hiljaa juuri nyt, sanoi Jussi Rapo kun vainajaa kuvasi.
- Sitä ei ainakaan Soikkelin pojat mikl " sano Tuhkasan Jallu.

SÄÄSTÖPANKKI

TUTTU TALO

ILMAJOELLA,

MYÖSKIN

KARJALAISILLE

Lahdenpohja

sinä lapsuuteni ja nuoruuteni kauris kotikauppala, siinä mäkien ja Laatokan lahden mukavassa puristuksessa. Olet niin usein mielessäni näin vuosikymmenien jälkeenkin. Siellä kävelimme iltasin alas ja ylös sitä pääkatua Puistolantien nurkasta alas postin kulmaan. Se meistä oli erikoisen hauskaa, nuoria kun oltiin, kun silloin vielä harvat ylioppilaat kauppalan katuruvassa, kuten Veikko Vennamo (Fennander), Veijo Veijalainen ja monet muut reippaat nuoret miehet lakkaa nostaten sanoivat meille tytönheilaileville päiviä.

Oli siellä Lemisen Matti - kauppalan yhteinen juoksupoika - ehkä hieman "onnellinen", mutta aina valmis auttamaan. Laivarannassa oli mukava katsella kun Venus-laiiva lähti jokapäiväiselle matkalleen tai vei lauantai-iltaisin tanssihaluisia Lehmusniemen lavalle, joskus niin täydessä lastissa, että luuli sen kaatuvan koska tahansa. Oman mielenkiintoisan lisänsä toivat kauppalaan sotilaat, kun he iltalomillaan tulivat sinne riijamaan.

Voi - muistot aivan ryöpyävät mielessä eikä voi muuta sanoa kuin että, oi niitä aikoja!
- K e r t u T a n t t u, Pitkäjärvenkatu 39, Rauma.

— Luuletteko olevanne tarpeeksi vahva mies vahtimestarin toimeen?

— Kyllä, johtaja. Heitin juuri ulos muut 30 paikanhakijaa.

Jaakkiman Säästöpankin entisten asiakkaiden pankkiasioita hoitaa Kurikan Säästöpankki,

johon Jaakkiman Säästöpankki on liitetty. Tervehdimme kaikkia jaakkimalaisia ympäri Suomea.

KURIKAN SÄÄSTÖPANKKI

Puhelin 52076

YLISTARON OSUUSPANKKI

Tervehdys jaakkimalaisille asiakkaillemme.

PUOLEN VUOSISADAN TAKAA

Kun allekirjoittanut tuli vuonna 1917 Jaakkiman kanttoriksi jatkaamaan eronneen Adolf Räisäsen työtä, oli pitäjän asukasluku silloin noin 15.000. Seurakunnassa oli, harvinaista kyllä, hoitamassa musiikkipuolta kaksi henkilöä, urkuri ja kanttori. Taloudellisesti tämä ei silti rasittanut seurakuntaa pahemmin sillä palkat olivat minimaaliset. Allekirjoittanut joka hoiti lauluosaston, sai vuosipalkkaa 1500 mk., eli leikkisestään 10 penniä seurakuntalaista kohden. Tehtäviin kuuluivat tavanmukaiset kirkossa laulamiset, samoin seuroissa, rippikouluissa ja lukusilla.

Käytiin välillä 1918 miehissäpanemassa asioita kohdalleen aina Suomenlahden rantoja myöten. Rauhantöiden taas alkaessa oli sitten etsittävä sivutoimia ja ainahan niitä tekevälle löytyy. Monien tehtävien ohella allekirjoittanut joutui myös Säästöpankin johtajaksi. Pankki oli pieni ja vailla omaa toimipaikkaa. Tilapäisenä ratkaisuna oli huoneistona silloisella vanhalalla "pitäjäntuvalla" pieni nurkka-huone, jonka pienestä luokasta asiakkaat hoidettiin. Harvoin oli pankki auki, ehkä kerran pari viikossa, hiljaista kun oli. Virkailijoita meitä oli kolme ja työnjako seuraava: Matti Lappalainen, maanviljelijä, kunnallismies monella tavalla sekä pitkäaikainen kirkonisäntä, hoiteli kassakirjaa, suutarimestari Juho Sihvonen katseli lasien läpi ja ylitse pitkiä papereita ja hoiteli kassaa, allekirjoittanut sitten kolmantena löi tarvittaessa pankin leiman.

Hiljaista oli tosiaan pankkiliikkeen siihen aikaan. Vähän virkeyttä ja eloa toivat lutikat, joita oli seinät kirjavanaan. Piti tarkoin ravistella palttoonsa kotiin lähtiessään, ettei veisi tuliaisia. Kaikista varokeinoista huolimatta niitä sitkeästi aina mukaan selvisi.

Varsinaisella pitäjäntuvan puolella oli aina ihmisiä, hyvin usein mustalaisia oikein joukolla. Ohivaeltessaan he yöpyivät kirkolla ja yhteinen kunnantupa oli heidän käytettävissään yöpymispaikkana. Kerran kesällä mustalaisyöryyn taas painuessa tupaan, ajattelin, kuinka tuo lapsilauma voi saada nukkutuksi lattialla niiltä punatakkisilta lutikoilta. Mutta mustalaisetpa olivatkin neuvokkaita. Rukkaset käsissä miehet siittä kirkon aidan vierestä taittoivat suuret vihdat nokkosia, toivat ne tuvan lattialle ja laittoivat niistä suuren ringin, jonka sisälle sitten koko joukko asettui riepuihinsa. Tällä konstilla saivat matkaa rauhasa nukkuu yönsä. Kiertäessään olivat mustalaiset oppineet omat konstinnsa. - A a r o L a p i n s a r a (Liljander).

Vapaussodassa vuonna 1918 kanttori Aaro Lapinsara toimi komppanian päällikkönä Jaakkiman, Kurkijoen ja Impilahden poikien johdossa sodan loppuun saakka. - A. T.

Velvollisuuden-tuntoinen kenraali

Etelävaltioiden ylipäällikkö Amerikan sisällissodassa kenraali Robert Edward Lee ei hyväksynyt etelävaltioiden politiikkaa. Hän ei ollut orjuuden suosija, mutta hänen velvollisuudentuntonsa oli järkkymätön ja koska hänen kotinsa oli Virginiassa, jäi hän etelävaltioiden puolelle. Hänestä tuli pian verisen sodan vaikutusvaltaisin kenraali joka useita kertoja perusteellisesti voitti pohjoisvaltioiden armeijat, kunnes itse hävisi Gettysburgin taistelun v. 1863. Se oli lopun alkua, sillä Petersburgin luona hän kärsi tappion ja joutui kenraali Grantin vangiksi. Lopun elämänsä Lee — monella tavalla huomattava henkilö — omisti sotakoulun johtamiseen.

- " Ei muuta ku syyvviä ja juuvua ja ees taas käyvvii nämä Reuskulan vääsnäpääät " ! (Kulkukauppias)

- Kuka se nyt enniä kirkolle jaksua mässä ku sinne tul nii pitkä matka. (Virstat muuttuivat kilometreiksi)

- Luulha käyveä, ei lihal, oli Sakkolassa laihan puolustus.

Punottaatha ne miukii poset, mut sisäpuolt. (Kirvu)

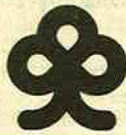
- Ei suur nenä ou jykkii (paina) eikä rikonarpi kippii, sanottiin Ruskealassa.

Lapuan Osuuskauppa SOKOS-LAPUA

HOTELLI SAMPOLA JA RAVINTOLA SAMMONTUPA

Lapua — Puhelin 31026

YLISTARON SÄÄSTÖPANKKI

Puhelin 40090

PAIKKAKUNNAN OMA RAHALAITOS

AUTTA — NEUVOO — PALVELEE

VALINTAMYYMÄLÄ Leo Ilanne

Säynätsalo — Puh. 30168

Tervehdimme jaakkimalaisia asiakkaitamme

ILMAJOEN KOSKENKORVAN ja POJANLUOMAN OSUUSPANKIT

Autoilija V. KUOKKANEN

Kuoppatie 31 — Helsinki 73 — Puh. 754575

LAPUAN OSUUSKASSA

- kotoinen talletuspankki
- tasapuolinen auttaja

KAUHAJOEN OSUUSMEIJERI

tervehtii ympäristön
Karjalaisia asiakkaitaan.

Ilmajoen Osuuskauppa

KAUHAJOEN SAHA OSAKEYHTIÖ

- Saha
- Höyläämö
- Kyllästämö
- Talotehdas

Kauhajoki as. - Puh. Aronkylä 8

SEINÄJOEN PAIKALLISOSASTO
Seinäjoki - Puh. 22 873

Kauhajoen KARJALAISET

Asettuessanne uudelle kotiseudulle Etelä-Pohjanmaalle sodan jälkeen, löysitte sielläkin tutun osuuskaupan. Kauhajoen Osuuskauppa on kiinteä osa Kauhajoen pitäjää. Osuuskauppa pyrkii monipuolisella palvelutoiminnallaan olemaan mukana edesauttamassa yksityisten talouksien kehittyvien tarpeiden tyydyttämistä, olkoon sitten kyse maataloustuotteiden myynnistä, maataloustarvikkeiden hankinnoista tai tavallisten taloudessa tarvittavien kulutustavaroiden ostoista.

Käytettävissänne ovat

- 8 MYYMÄLÄÄ
- 2 MYYMÄLÄÄAUTOA
- VIJAVARASTO JA MAATALOUSTUOTE-OSASTO
- SOKOS-TAVARATALON MAATALOUSTARVIKKEOSASTO
- SOKOS-TAVARATALON 8 MUUTA ERIKOIS-OSASTOA
- KIRJAKAUPPA JA MATKAPALVELU (OSUUSPANKIN TALOSSA)

Jo 60 vuotta palvelua kotipaikkakuntamme parhaaksi

Kauhajoen Osuuskauppa
SOKOS Kauhajoki

Φ KARJALAISET

Kiitämme karjalaista väestöä hyvästä yhteistyöstä. Osuuspankkimme nopea kasvu on alkanut Teidän mukaantulonne päivinä. Osuutemme pankkimme nopeaan nousuun ja kehitykseen on ollut suorastaan ratkaisevaa. Toivomme hyvän yhteistyön edelleen jatkuvan paikkakuntamme parhaaksi.

Kyrönmaan Osuuspankki

ISOKYRÖ

VÄHÄKYRÖ

Tervehdimme entisiä lahdenpohjalaisia asiakkaitamme

PARTURI-KAMPAAMO

Eino ja Ida Hirvonen

Pieksämäki Torikatu 13

Tend
ikkunanpesu
nyt
keväthintaan

Ikkunat, peilit, tuulilasit ja kaikki lasipinnat hetkessä kevätkirkkaiksi TEND ikkunanpesuaerosolilla. Kätevästi, vaivattomasti pikkupakkasella. Nyt keväthintaan - säästö 50 penniä!

**KURIKAN
OSUUSKAUPPA**

TERVETULOA
YKSILÖPANKKIIN

LAPUAN SÄÄSTÖPANKKI

Tervehdys entisille ja nykyisille Jaakkima-Lahden-pohjalaisille

Kapasen Sähkö
Kapasen Kemikalio

Kurikka, puh. 52417

Etelä - Pohjanmaalla eräs jaakkimalainen mies meni valittelemään vaikeuksiaan kunnanjohtajalle.

Kunnanjohtajan keskeyttäessä hänen puheensa, mies ärähti: "Renki on hiljaa silloin kun isäntä puhuu!"

JAAKKIMA- SÄÄTIÖ

- Jakaa apurahoja
- myy Jaakkima-viirejä ja historiaa

Osoite: Ilmajoki kl 4.

»Siitä seppo Ilmarinen, takoja iänikuinen, takoa taputtelevi, lyöä lynnähyttelevi, takoi sammon taitavasti: laitahan on jauhomylllyn, toiseen on suolamylllyn, rahamylllyn kolmantehen.»

OSUUSPANKKI AIKAMME PANKKI

KAUHAJOEN JA PANTANEEN
OSUUSPANKIT

Vaasan läänin Palovakuutus yhdistys

Ilmajoki 56423 kl 4.

Nykyaikainen—monipuolinen

Tavaratalo
SOKOS-Seinäjoki

SEINÄJOEN OSUUSKAUPPA

26 myymälää
Seinäjoella ja
Ylistarossa